

Svajan.

**Katholska protyka
za Hornju Łužicu**

na lěto

1894.

Sjdom a dwachty lětniř.

F. R.

W Budyšinje.

Z nakładom towarstwa ss. Cyrilla a Methodija.

W kommissiji M. Smolerja.

Čiřičę Smolerjec kniħicziřčętnje w maczičnym domje w Budyšinje.

I. Lěto 1894 je wschědne lěto a ma 365 dnow.

II. Róčne protyčne znamjenja.

- 1) Medželsti pismit: G.
- 2) Žiota licžba: 14.
- 3) Epakty: XXIII.
- 4) Wobwod slónca: 27.

III. Začmićo

žónčka lěta pola nas widžecž njebudže; mēšacžkowe budže trochu widžecž; 15. septembra 4 h. 35 m. rano hacž do 6 h. 27 m.

IV. Štyri lětne počasy.

- 1) Malčezjo zastupi 20. mērcu popožd. w 3 h. 53 m. Džeń a nóc so runataj.
- 2) Rěczjo zastupi 21. junija dowožd. w 11 h. 57 m. Najdblějši džeń a najkrótšha nóc.
- 3) Nazyma započnje so 23. septembra rano w 2 h. 33 m. Džeń a nóc so runataj.
- 4) Žyma so započina 21. decembra wječor w 9 h. 10 m. Najkrótšhi džeń a najdblějšha nóc.

V. Kwatembry abo suche dny.

- 1) We posčze: 14., 16. a 17. februara.
- 2) Po swjatkach: 16., 18. a 19. meje.
- 3) Nazymu: 19., 21. a 22. septembra.
- 4) W abwencze: 19., 21. a 22. decembra.

VI. Njebjeske znamjenja zwěrjatnika.

 boran,	 law,	 ifělniř,
 byř,	 knježna	 kozoróž,
 dwójnikaj,	 wařa,	 wódnny muž,
 raf,	 řčtorpion,	 rybje.

VII. Póstne dny.

1) Požny póst (†*): za džeń jedynkróčne dowoždne nashčezjo z wostajenjom mjasnych jědžow.

Požny póst je: popjelnu řjedu, wschitke pjatki 40 dnowskeho posta, řjedu a pjatk sudich dnow, poslednje 3 dny martrownoho tydženja a patoržicu.

2) Wschědny póst (†): same wostajenje mjasnych jědžow.

Wschědny póst je na wschitkich wschědnych pjatkach cyłoho lěta.

3) Woloženy póst (*): za džeń jedynkróčne dowoždne nashčezjo z dowolnosčju mjasnych jědžow.

Woloženy póst je: wschě džěławe dny 40 dnowskeho posta, hdž požny póst (hl. pod 1) njeje, soboty, sudich dnow, wigilije pschěd swjatkami, s. Pětrom a Pawołom, Wschitkimi Swjatymi a 14. augusta.

3 cyła ma so katholicke řchěsczan w nastupanju posta po tym mēcz, řchtož kóžde lěto biskop w pastyrřskim listče (njedželu Quinquagesima) postaja.

VIII. Wukład někotrych přiokrótšenjow.

1) Pola „řhadženja a řhowanja“ mēšacžka namatař: řhow. dop., to řka: řhowanjo dowoždnja, řhadž. pop., to je: řhadženjo dowoždnja, řhadž. dop., to je: řhadženjo dowoždnja, řhow. pop. to řka: řhowanjo dowoždnja, h. je hodžina, m. minuta.

2) W protycy swjatych řka: bž. bamž, b. biskop, wčž. cyrkwinři wucžer, m. martrař abo martrařka, fr. kral abo kralowna, w. wuznawař, ř. knježna, wu. wudowa, mē. mēřdnik, řluzž. řluzžomna, pu. puřtnik.

řinařche pschikrótščenja so lořcy zrozemja.

IX. Wukład swjedžeńskeje protyki.

Swjedženje z tořtym řacjonřkim piřmom čřiřchčane řu pschikazane řwjate dny.

Swjedženje z tořtym nēřřkim piřmom čřiřchčane řu małe řwjate dny.

Swjedženje ze wschědny m ale řchřřřkim piřmom čřiřchčane řu cyrkwinřke řwjate dny.

X. Jutrowna tabela.

Lěto.	Popjelna řjeda.	Jutř.	Swjatki.	1. njedžela adwenta.
1894	7. febr.	25. mērcu	13. meje	2. dec.
1895	27. febr.	14. řapr.	2. junija	1. dec.
1896	19. febr.	5. řapr.	24. meje	29. nov.
1897	3. mērcu	18. řapr.	6. junija	28. nov.
1898	23. febr.	10. řapr.	29. meje	27. nov.
1899	15. febr.	2. řapr.	21. meje	3. dec.
1900	28. febr.	15. řapr.	3. junija	2. dec.
1901	20. febr.	7. řapr.	26. meje	1. dec.
1902	12. febr.	30. mērcu	18. meje	30. nov.
1903	25. febr.	12. řapr.	31. meje	29. nov.

1894. Januar,

wulki rózjt,
ma 31 dnów.

Dny.	Porjędżena protyka.	☉		Njebjele znamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhow. h. m.		šhadž. h. m.	šhow. h. m.
1 Póndżela	Wobréz. Jéz.	8 6 4	2		2 43	pop.
2 Wutora	Matariuš, a.	8 6 4	3		3 57	12 29
3 Erjeda	Genovefa, f.	8 6 4	5		5 11	12 51
4 Šchwórtk	Rigobert, b.	8 5 4	6		6 22	1 21
5 Pjatk	† Telesfor, bž., m.	8 5 4	7		7 25	2 1
6 Sobota	3 Krale	8 5 4	8		8 18	2 54

1. njedżela po f. 3 Kralach. Šeč.: Dwanacjelétny Jězús w templu. Luf. 2, 42—52.

7 Njedżela	Lucian, m.	8 4 4	9		8 59	3 58
8 Póndżela	Severin, a.	8 4 4	11		9 29	5 10
9 Wutora	Julian, m.	8 3 4	12		9 50	6 25
10 Erjeda	Agatho, m.	8 3 4	13		10 6	7 40
11 Šchwórtk	Hygin, bž.	8 2 4	15		10 20	8 54
12 Pjatk	† Ernst, a.	8 1 4	16		10 31	10 10
13 Sobota	Veronifa, f.	8 1 4	18		10 42	11 25

2. njedżela po f. 3 Kralach. Šeč.: Jězús na křawu w Kana. Jan. 2, 1—11.

14 Njedżela	Mjeno Jězús.	8 0 4	19		10 54	dop.
15 Póndżela	Paw., 1. pušt.	7 5 9	21		11 8	12 43
16 Wutora	Marcelluš, bž.	7 5 8	22		11 25	2 7
17 Erjeda	Antonius, a.	7 5 7	24		11 49	3 36
18 Šchwórtk	St. f. Pět. w R.	7 5 6	25		pop.	5 5
19 Pjatk	† Kanut, kral, m.	7 5 5	27		1 16	6 28
20 Sobota	Šab. a Bošč.	7 5 4	29		2 31	7 34

Njedżela Septuagesima. Šeč.: Winićat najimuje džělaczerjom. Mat. 20, 1—16.

21 Njedżela	Šańža, f.	7 5 3	31		4 1	8 20
22 Póndżela	Vincenc, m.	7 5 2	32		5 35	8 50
23 Wutora	Šlub. f. Mar.	7 5 1	34		7 6	9 11
24 Erjeda	Timothej, b.	7 5 0	36		8 32	9 27
25 Šchwórtk	Wobr. f. P.	7 4 8	37		9 53	9 41
26 Pjatk	† Polykarp, b.	7 4 7	39		11 11	9 53
27 Sobota	Jan Šhr., b.	7 4 6	41		dop.	10 5

Njedżela Sexagesima. Šeč.: Šymjo na wšćelaforej roli. Luf. 8, 4—15.

28 Njedżela	Raymund P.	7 4 4	43		12 27	10 17
29 Póndżela	Otilija, f.	7 4 3	45		1 43	10 33
30 Wutora	Martina, f.	7 4 2	46		2 58	10 53
31 Erjeda	Pětř z Mol., w.	7 4 0	48		4 11	11 19

Hermanki a skótné wiki pytaj zady na stronomaj 17. a 18.

I. Cyrkwinska protyka.

1. Pšćitazany šwjaty džěń z něšporom.
5. Do Božeje mišće pošwjećenje wodny, seła a křydy. Zapoczątk šwjěczenja domow.
6. Pšćitazany šwjaty džěń Wozjewjenja Jězúsowoho. Do Božeje mišće so woruch a mara šwjěczi.
19. W Šhróscjanškej wošadže a tež druždže tam a jem lubjeny póšny džěń f. cžěczi šwj. martrarja Boščana za zwanowanjo pšćeb morom a šrawšćnej šhoróscžu.
20. Lubjeny šwjaty džěń z něšporom w Šhróscjanškej, Njebjelczanškej, Radwošćej a Kulowškej wošadže, w kšóšćtrje Marijnej Šwězdže a w Róžencze. — W Šhróscžicach a Njebjelczicach wotpušć bratštwu šwj. Boščana. — W Kulowje titularny šwjedžen bratštwu „šćělnikow“ z došpólnym wotpušćom za šobustawy bratštwu „šćělnikow“ a „škapulira“; tež šwjedžen towarštwu „Jězúsowoho džěcžatštwu“ z došpólnym wotpušćom a Božej mišcu za wotemrjete šobustawy.
21. Šhrkwinski šwjaty džěń. W Šhróscžicach we 8 h. Boža mišca za bratštwu šwj. Boščana.
22. Šhrkwinski šwjaty džěń
25. Šhrkwinski šwjaty džěń.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☉ Měsny mějacžt 7. jan. rano 4 h. 7 m.
- ☾ Přěni bėrtk 15. jan. rano 1 h. 9 m.
- ☺ Pótny mějacžt 21. jan. pop. 4 h. 11 m.
- ☾ Póšledni bėrtk 28. jan. wječor 5 h. 50 m.

III. Wjedro po mēsačkowym přem.

Nowe lěto počina ze šněhom a wětrom. Šyma traje hačž do družěje položy mēšaca. Wot 21. jan. je rjane wjedro, tōnc mēšaca pšćinješe křucžišcu šymu.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Nowe lěto. — 2. Šantag = Šohntag, wu-plaćenje mždy. — Wot 2. hačž do 10. zapisowanjo pšow. — 7. Dowolenjo křawšnyh wješelow. — Wot 10. hačž do 31. pšćězi dawf. — 25. Šćaczi křaw.

V. Domjace přispomnjenja.

1894. Febr.,

malý ročít,

ma 28 dnov.

Dny.	Porjedená protyka.	☉		Njebješte znamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.
1 Schtwórtf	Ignac, b.	7 39	4 50		5 18	11 57
2 Pjatt	Čjíst. i. M.	7 37	4 51		6 15	pop.
3 Sobota	Blážij, b.	7 36	4 53		7 0	1 47

Njedžela Quinquagesima. Scž.: Jězús wuhoji šlepošo. Luf. 18, 31—43.

4 Njedžela	Gandrij R., b.	7 34	4 55		7 31	2 58
5 Bóndžela	Agatha, f.	7 32	4 57		7 55	4 13
6 Wutora	Dorotheja, f.	7 31	4 58		8 13	5 29
7 Srjeda	+*Popjel.srjed.	7 28	5 0		8 27	6 45
8 Schtwórtf	* Jan z Math.	7 27	5 2		8 40	8 0
9 Pjatt	+* Gaplona, f.	7 25	5 4		8 51	9 15
10 Sobota	* Scholaštika, f.	7 24	5 6		9 1	10 33

1. njedžela pošta (Invocavit). Scž.: Djabol Jězusa špntuje. Mat. 4, 1—11.

11 Njedžela	Titus, biskop	7 22	5 8		9 14	11 54
12 Bóndžela	* Erhard, b.	7 20	5 10		9 30	dop.
13 Wutora	* Franc ze S.	7 18	5 11		9 50	1 18
14 Srjeda	+*Martr. Japan.	7 16	5 13		10 20	2 45
15 Schtwórtf	* Cyrill A., wcz.	7 14	5 15		11 2	4 8
16 Pjatt	+* Juliana, f.	7 13	5 17		pop.	5 19
17 Sobota	* Anastasius, m.	7 11	5 19		1 26	6 13

2. njedžela pošta (Reminiscere). Scž.: Pšchekrašenjeno na Taborje. Mat. 17, 1—9.

18 Njedžela	Simeon, b.	7 9	5 20		2 57	6 49
19 Bóndžela	* Gabin, mě. m.	7 7	5 22		4 30	7 13
20 Wutora	* Eucher., b.	7 5	5 24		5 59	7 31
21 Srjeda	* Magimian, b.	7 3	5 26		7 24	7 45
22 Schtwórtf	* Stol s. P. w A.	7 1	5 27		8 46	7 58
23 Pjatt	+* Pětr D., w.	6 59	5 29		10 5	8 10
24 Sobota	* Matij, j.	6 57	5 31		11 23	8 23

3. njedžela pošta (Oculi). Scž.: Jězús wuhna zloho ducha. Luf. 11, 24—29.

25 Njedžela	Viktorin, mart.	6 55	5 33		dop.	8 37
26 Bóndžela	* Nestor, bisk., m.	6 52	5 34		12 41	8 55
27 Wutora	* Leander, bšk. ☾	6 50	5 36		1 57	9 19
28 Srjeda	* Roman, abt.	6 48	5 38		3 8	9 52

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. — Do Božeje msče šweczenjo šweczkow a wobkhad.
- Cyrkwinski swjaty džen. Po Božej msči šweczenjo šweczkow k cžesczi swj. Blážija a zohnowanjo šchijow.
- We Radworju mějaczna njedžela bratstwa Jězusoweje smjertneje štyštnošće za wuproschenjo zbožneje smjercze.

Pšch i sp.: Radworjske bratstwo „Jězusoweje smjertneje štyštnošće“ dđerži žjawnu zhromadnu cyrkwinstu pobožnosć:

- kóždu pjatt rano,
 - kóždu přenju njedželu měšaca popoždnu,
 - kóždu njedželu po suchich dnach popoždnu,
 - njedželu po wšchých dnach a pjatu njedželu pošta, na kotrymajž dnomaj je dospołny wotpušf.
- Popoždnu ždali so wšchitta pycha z wolta-rjow. Zafazanjow twajnych wjeselow.
 - Popjelna srjeda. Cyrkwinski swjaty džen; do Božeje msče šweczenjo popjela a potruichenjo z nim. Polny pošf, t. r. za džen jedynročnje dospołne nashćenjo z wostajenjom mjašnych jěžow. Tajki pošf je tudy z * woznamjenjen. Započatk šchtyrcyčidnowiškošo pošta a jutrowneje spowjedže.
 - Woloženy pošf, t. r. za džen jedynročnje dospołne nashćenjo z dowolnosću mjašnych jěžow. Tajki pošf maja z wumzacjom njedžel wšchě dny 40dnowiškošo pošta, na kotrychž polny pošf njeje, dale soboty we suchich dnach a wigilije pšched swjatkami, pšched šwjedženjemi: swjateju Pětra a Pawola, swj. Marije donjebjeswazca a wšchých Swjajnych.
 - W Drježdžanach w dwórškej cyrkwi dopoždnja w 1/2 9 hodž. serbske kemsche z přédowanjom.
 - a 16. Pošt suchich dnow (kwatember). Polny pošf.
 - Swjaty džen z přédowanjom.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Mlody měščak 5. febr. w noč 10 h. 45 m.
- ☾ Přeni bėrtk 13. febr. dop. 11 h. 43 m.
- ☺ Polny měščak 20. febr. rano 3 h. 16 m.
- ☾ Posledni bėrtk 27. febr. pop. 1 h. 28 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

5. febr. rjenje. 13. febr. zymne wětry. 20. febr. šněh a wětr. Kónc měšaca pšchindže ze šněhom beshčej.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Přeni termin kralowskich dawtow.
- Wuzwolny džen Joho Swjatošće bamža Leona XIII. (1878).

V. Domjace přispomnjenja.

1894. Měrc,

nalětnik,

ma 31 dnow.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		Něbješte znamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	řhow. h. m.		šhadž. h. m.	řhow. h. m.
1	Schtwórtk * Albin, b.	6	46 5 39	☾	4	9 10 36
2	Pjatk †* Simplic., b.	6	44 5 41	☾	4	58 11 34
3	Sobota * Kunigunda, kn.	6	42 5 43	☾	5	34 pop.
4. njeđzela posta (Laetare). Scž.: Nafšćenjo 5000 mužj. Jan. 6, 1—15.						
4	Njeđzela Razimir, fr.	6	40 5 45	☾	6	1 1 56
5	Póndžzela * Gerazim, p.	6	37 5 47	☾	6	20 3 12
6	Wutora * Fridolin, a.	6	35 5 48	☾	6	35 4 29
7	Erjeda * Domasch A. ☾	6	33 5 50	☾	6	47 5 45
8	Schtwórtk * Jan w. Boh., w.	6	31 5 52	☾	6	59 7 2
9	Pjatk †* Francisk., w.	6	29 5 53	☾	7	10 8 20
10	Sobota * 40 m. w Seb.	6	27 5 55	☾	7	23 9 41
5. njeđzela posta (Judica). Scž.: Žibža ěebžza Žezusa kamjenjowacž. Jan. 8, 46—59.						
11	Njeđzela Rozina, m.	6	24 5 57	☾	7	37 11 6
12	Póndžzela * Grjehor W., b.	6	22 5 58	☾	7	55 dop.
13	Wutora * Eufraſija, f.	6	20 6 0	☾	8	21 12 33
14	Erjeda * Mathilda ☾	6	18 6 2	☾	8	59 1 58
15	Schtwórtk * Longin, stotn.	6	16 6 3	☾	9	53 3 11
16	Pjatk †* 7 bol. s. W.	6	13 6 5	☾	11	6 4 9
17	Sobota * Patricius, b.	6	11 6 7	☾	pop.	4 49
6. njeđzela posta (Palmarum). Scž.: Žezus cžehnje swjatocžnje do Jeruzalema. Mat. 21, 1—9.						
18	Njeđzela Bołmoncžka	6	9 6 8	☾	2	2 5 16
19	Póndžzela * Józef, zařt. J.	6	7 6 10	☾	3	31 5 36
20	Wutora * Ruthbert, biřk.	6	4 6 12	☾	4	56 5 51
21	Erjeda * Benedikt, abt ☺	6	2 6 13	☾	6	18 6 4
22	Schtwórtk †* Zelen. řhtw.	6	0 6 15	☾	7	39 6 16
23	Pjatk †* Wulki pjatk	5	57 6 16	☾	8	59 6 28
24	Sobota †* Jutr. řob.	5	55 6 18	☾	10	18 6 41
Jutry. Scž.: Žezus wot moryřh řtanje. Mat. 16, 1—7.						
25	Njeđzela Jutr. PŘ. s. M.	5	53 6 20	☾	11	37 6 58
26	Póndžzela Jutr. póndž.	5	51 6 21	☾	dop.	7 19
27	Wutora Jutr. wutora	5	48 6 23	☾	12	52 7 48
28	Erjeda Guntram, f.	5	46 6 25	☾	1	58 8 27
29	Schtwórtk Viktorin, m. ☾	5	44 6 26	☾	2	53 9 20
30	Pjatk † Kvirinus	5	42 6 28	☾	3	34 10 25
31	Sobota Balbina, m.	5	39 6 30	☾	4	3 11 37

I. Cyrkwinska protyka.

10. Popoldnju so Bože martry a swjećata na woltarjach z řjalfovej plachtu zawěřčaja.
11. Njeđzela cžerpjenja. W Radworju titularny swjećen bratřwa „Žezusoweje řmjertneje řtyřknořče“ a dořpohny wotpuřt. — Cyrkwinski řwjaty džej.
16. Cyrkwinski řwjaty džej.
18. Do Božeje mřřě swjećenjo bołminy a wobřhad. Pařion řwj. Mateja.
20. Pařion řwj. Marka.
21. Pařion řwj. Łuřařa.
22. Cyrkwinski řwjaty džej. Boža martra na wulřim woltarju z bělej plachćžicžtu zawěřřena. Tam a řem přenje řwj. woprawjenje džěcži. Po „Gloria“ zwažazanjó zwonow. Po Božich řužbach wotřwanojo woltarjom.
23. Boža martra na wulřim woltarju z cžornej plachćžicžtu zawěřřena. Ceremonije. Wotřwanojo z cžerpćenjo Žezusowoho řwj. řchžja. Přědowanjo. Boža mřřa z řřchěpřřchěžohnowanym woporom. Pařion řwj. Jana. Wobřhad z Božim Cžěłom ř Božomu rowej. Řěřřpor.
24. Do Božeje mřřě žohnowanjo wohenja, jutrowneje řwěčy a řřchěřiřřeje wody. Řřči „Gloria“ wotřwanojo zwonow. — Wjećor Bože horjěřtačžo.
25. Vidi aquam. Dořpohny wotpuřt. Proceřiony „řřchžerjom“ w řřchěřčicach, Kulowje, Řalbicach, Řježelčicach, Wotrowje, Radworju a Bačzonju.
26. Řřchžazany řwjaty džej.
27. Šwjaty džej. Proceřiony do Řožanta bu.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☉ Młody měřacž 7. měřca pop. 3 ř. 18 m.
- ☾ Přěni běřřk 14. měřca wjećor 7 ř. 28 m.
- ☺ Połny měřacž 21. měřca pop. 3 ř. 11 m.
- ☾ Pořledni běřřk 29. měřca dop. 9 ř. 27 m.

III. Wjedro po měřacžowym přem.

Měrc přřhjnje řjane a mite wjedro. Dujeř 14. měřca wěř z połnočy, wotřanje řjenje; wěř z połdnja abo wjećora pař přřhjnje deřčěž abo řněž.

IV. Spomnjenja hódne dny.

2. Narodny džej ř. řwj. řamžja Leona XIII. (1810).
20. Popoldnju 3 ř. 53 m. započatř nalěcžja. Džej a nóc řo řunatař.
31. Přěni řermin řrajneje řenty.

V. Domjace přřřpomnjenja.

1894. Hapryl,

jutrownik,

ma 30 dnów.

I. Cyrkwinska protyka.

15. Cyrkwinski swjaty dzeń.
23. Cyrkwinski swjaty dzeń.
25. Tohorunja. Próstny wobšhad.
30. Wobšhad kščižownoho tydženja.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- Měsny měšacžk 6. hapr. rano 6 h.
☾ Přeni bértik 13. hapr. rano 1 h. 32 m.
☼ Poštny měšacžk 20. hapr. rano 4 h. 20 m.
☾ Pošledni bértik 28. hapr. rano 4 h. 20 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

6. hapr. wětr z deščezom. 13. hapr. rjenje.
20. hapr. pichinješe deščez, a potom woštanje dlějši čas deščezojte.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Přeni termin dawka za wopaleńsku postadnicu. — 12. Dowolenjo krasnych wjeselow. — 23. Narodny dzeń S. M. krala Alberta. (1828.) — 30. Přeni termin došhodnoho dawka.

V. Domjace přispomnjenja.

Dny.	Porjedžena protyka.	☉		Měsjele přamjen.	☾	
		šhadž. h. m.	šow. h. m.		šhadž. h. m.	šow. h. m.

1. njeđžela po jutrach, bėta njeđžela abo mlode jutry (Quasimodogeniti).
Scž.: Jėzus jo Domaškej žiewi. Jan. 20, 13—31.

1 Njeđžela	Hugo, b.	5	37	6	31	☾	4	25	pop.
2 Póndžela	Franc z P., w.	5	35	6	33	☾	4	42	2 8
3 Wutora	Richard, b.	5	33	6	35	☾	4	55	3 25
4 Srjeda	Išidor, b., w.	5	31	6	36	☾	5	6	4 42
5 Šchwórtk	Vincenc F., w.	5	28	6	38	☾	5	19	6 1
6 Pjatk	† Sigtus, bž. ☾	5	26	6	39	☾	5	30	7 22
7 Sobota	Herm. Józ., w.	5	24	6	41	☾	5	43	8 47

2. njeđžela po jutrach (Misericordias). Scž.: Dobry pastyr. Jan. 10, 11—16.

8 Njeđžela	Amancius, b.	5	22	6	43	☾	6	0	10 16
9 Póndžela	Marija Kl.	5	19	6	44	☾	6	23	11 44
10 Wutora	Mechthildis, f.	5	17	6	46	☾	6	57	dop.
11 Srjeda	Leo w., bž.	5	15	6	48	☾	7	48	1 3
12 Šchwórtk	Julius I., bž.	5	13	6	49	☾	8	55	2 6
13 Pjatk	† Hermeneg., f. ☾	5	11	6	51	☾	10	17	2 51
14 Sobota	Tiburcius, m.	5	9	6	53	☾	11	45	3 21

3. njeđžela po jutrach (Jubilata). Scž.: Jėzus rježi wo swojim woteńdženju Jan. 16, 16—22.

15 Njeđžela	Zač. f. Józefa	5	7	6	54	☾	pop.	3	43
16 Póndžela	Mfacius, b.	5	5	6	56	☾	2	36	3 59
17 Wutora	Anicet, b.	5	2	6	57	☾	3	58	4 12
18 Srjeda	Baldin, b.	5	0	6	59	☾	5	18	4 23
19 Šchwórtk	Leo IX., bž.	4	58	7	1	☾	6	37	4 35
20 Pjatk	† Theotim, m. ☾	4	56	7	2	☾	7	56	4 48
21 Sobota	Anselm, wcz.	4	54	7	4	☾	9	15	5 3

4. njeđžela po jutrach (Cantate). Scž.: Jėzus lubi Ducha swjatoho. Jan. 16, 5—14.

22 Njeđžela	Goter a R., m.	4	52	7	6	☾	10	32	5 22
23 Póndžela	Jurij, m.	4	50	7	7	☾	11	43	5 47
24 Wutora	Fidelis S., m.	4	48	7	9	☾	dop.	6	22
25 Srjeda	Mark, scž.	4	46	7	10	☾	12	43	7 9
26 Šchwórtk	Klet. a Mar., m.	4	44	7	12	☾	1	29	8 9
27 Pjatk	† Anastasius, bž.	4	42	7	14	☾	2	4	9 18
28 Sobota	Pawoł w kšch. ☾	4	41	7	15	☾	2	28	10 32

5. njeđžela po jutrach (Rogate). Scž.: Jėzus napomina k modlenju. Jan. 16, 23—30.

29 Njeđžela	Pětr, martr.	4	39	7	17	☾	2	46	11 47
30 Póndžela	Katyrna S., f.	4	37	7	18	☾	3	1	pop.

1894. Junij,

smaznik,

ma 30 dnov.

Dny.	Porjedbena protyka.	☉		nedejše znamen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.
1 Pjatt	† Najj. w ut. Žez.	3 53	8 3	☿	2 7	5 16
2 Sobota	Marcellin, m.	3 52	8 4	♄	2 25	6 47

3. njeđzela po swjatkach. Seč.: Žhubjena wotwa. Luf. 15, 1—10.

3 Njeđzela	Paula, m.	☉	3 51	8 5	♂	2 50	8 18
4 Póndzela	Fr. Rarrace., w.	3 51	8 6	♂	3 29	9 38	
5 Wutora	Bonifacij, b., m.	3 50	8 7	♂	4 26	10 41	
6 Erjeda	Rorbert, b.	3 50	8 8	♂	5 42	11 24	
7 Schtwórtk	Robert, abt	3 49	8 9	♂	7 11	11 52	
8 Pjatt	† Wilhelm, b.	3 49	8 9	♂	8 43	dop.	
9 Sobota	Prim. a Fel., m.	3 48	8 10	♂	10 11	12 12	

4. njeđzela po swjatkach. Seč.: Bohaty popad rybow. Luf. 5, 1—11.

10 Njeđzela	Marhata, fr.	☾	3 48	8 11	♂	11 35	12 27
11 Póndzela	Barnabas, j.	3 48	8 12	♂	pop.	12 39	
12 Wutora	Jan F., f.	3 48	8 12	♂	2 11	12 51	
13 Erjeda	Anton P., w.	3 47	8 13	♂	3 28	1 3	
14 Schtwórtk	Bafilij, w., b.	3 47	8 13	♂	4 45	1 16	
15 Pjatt	† Vituz, m.	3 47	8 14	♂	6 2	1 32	
16 Sobota	Benno, b.	3 47	8 14	♂	7 16	1 53	

5. njeđzela po swjatkach. Seč.: Sprawnosč farizejow. Mat. 5, 20—24.

17 Njeđzela	Montan, m.	3 47	8 15	♂	8 24	2 21	
18 Póndzela	Marka M., m.	☺	3 47	8 15	♂	9 20	3 0
19 Wutora	Juliana F., f.	3 47	8 15	♂	10 2	3 52	
20 Erjeda	Silverius, bž.	3 47	8 15	♂	10 33	4 55	
21 Schtwórtk	Moifius G., w.	3 47	8 16	♂	10 56	6 5	
22 Pjatt	† 10,000 woj.	3 47	8 16	♂	11 12	7 18	
23 Sobota	Ediltruda, f.	3 48	8 16	♂	11 25	8 32	

6. njeđzela po swjatkach. Seč.: Raspečenjo 4000 mužj. Mark. 8, 1—9.

24 Njeđzela	N. f. Jana f.	3 48	8 16	♂	11 36	9 45	
25 Póndzela	Wilhelm, a.	3 48	8 16	♂	11 48	10 57	
26 Wutora	Jana Paw., m.	☾	3 49	8 16	♂	11 58	pop.
27 Erjeda	Ladislaw, f.	3 49	8 16	♂	dop.	1 27	
28 Schtwórtk	* Leo II., bž.	3 50	8 16	♂	12 11	2 49	
29 Pjatt	Pétr a P., j.	3 50	8 16	♂	12 27	4 14	
30 Sobota	Wop. f. Pawoła	3 51	8 16	♂	12 47	5 44	

I. Cyrkwinska protyka.

- Cyrkwinski swjaty džen.
- Cyrkwinski swjaty džen f. Benna, patrona bišcepj a serbiško kraja.
- Swjaty džen.
- Wigilny póst.
- Pščitazany swjaty džen. Dospolny wotpušt dla kšepčanja teje wučžby.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- Młody měščak 3. jun. w nočy 11 h. 56 m.
- ☾ Přeni bérk 10. jun. pop. 2 h. 14 m.
- ☺ Polny měščak 18. jun. rano 8 h. 6 m.
- ☾ Posledni bérk 26. jun. dop. 11 h. 2 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

3. jun. budže rjane wjedro. 10. jun. pšči-njeje pšchemenjate wjedro. Lute traje chly tydžen. 26. jun. budže wjele desčęza.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Dopoldnja 11 h. 57 m. započatk lęča. Naj-dšęjchi džen z najtróšęej nocu.
- Sydom špancow.
- Druhi termin krajnjeje renty.

V. Domjace přispmnjenja.

1894. Julij,

praznik,
na 31 dnov.

Dny.	Porjedbena protyka.	☉		Mesečne znamen.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.

7. njeđzela po swjatkach. Scž.: Profetowje we wowežich draftach. Mat. 7, 15—21.

1 Njeđzela	Droha frej Jez.	3 52 8 15	☀	1 17 7 11
2 Póndžela	Dom. f. Mar.	3 52 8 15	☀	2 4 8 23
3 Wutora	Anatolij, bisk.	3 53 8 14	☀	3 12 9 16
4 Srjeda	Profop, abt	3 54 8 14	☀	4 39 9 51
5 Šhtwórtk	Cyrill a Meth.	3 55 8 14	☀	6 14 10 15
6 Pjatk	† Dominika, m.	3 55 8 13	☀	7 48 10 32
7 Sobota	Bulcheria, f.	3 56 8 13	☀	9 15 10 46

8. njeđzela po swjatkach. Scž.: Njespravny nukničar. Lut. 16, 1—9.

8 Njeđzela	Rilian, m.	3 57 8 12	☀	10 38 10 59
9 Póndžela	Beronika, f.	3 58 8 11	☀	pop. 11 10
10 Wutora	Rufina, 7 br., m.	3 59 8 10	☀	1 17 11 23
11 Srjeda	Brikcius, m.	4 0 8 10	☀	2 35 11 38
12 Šhtwórtk	Jan Gualb., a.	4 1 8 9	☀	3 53 11 57
13 Pjatk	† Anaklet, b., m.	4 3 8 8	☀	5 8 dop.
14 Sobota	Bonavent., w.	4 4 8 7	☀	6 17 12 22

9. njeđzela po swjatkach. Scž.: Jezus plaka na Jeruzalem. Lut. 19, 41—47.

15 Njeđzela	Hendrich II, f.	4 5 8 6	☀	7 16 12 58
16 Póndžela	S. Mar. Karm.	4 6 8 5	☀	8 2 1 45
17 Wutora	Alexij, w.	4 7 8 4	☀	8 36 2 45
18 Srjeda	Kamil L., w.	4 8 8 3	☀	9 1 3 54
19 Šhtwórtk	Vincenc B., w.	4 10 8 2	☀	9 19 5 7
20 Pjatk	† Marhata, m.	4 11 8 1	☀	9 33 6 21
21 Sobota	Braxedes, f.	4 12 7 59	☀	9 45 7 34

10. njeđzela po swjatkach. Scž.: Farizej a clonit w templu. Lut. 18, 9—14.

22 Njeđzela	Mar. Madl.	4 13 7 58	☀	9 55 8 47
23 Póndžela	Apollinar, b.	4 15 7 57	☀	10 6 9 59
24 Wutora	Ahrystina, f.	4 16 7 56	☀	10 17 11 12
25 Srjeda	Jakub, jap.	4 17 7 54	☀	10 30 pop.
26 Šhtwórtk	Sana, m. f. M.	4 19 7 53	☀	10 48 1 51
27 Pjatk	† Pantaleon, m.	4 20 7 51	☀	11 14 3 17
28 Sobota	Nazar, m.	4 22 7 50	☀	11 51 4 44

11. njeđzela po swjatkach. Scž.: Jezus wuhoji huchoněmoho. Mark. 7, 31—37.

29 Njeđzela	Martha, f.	4 23 7 48	☀	dop. 6 2
30 Póndžela	Abdon a Sen., m.	4 25 7 47	☀	12 47 7 4
31 Wutora	Ignac Loj.	4 26 7 45	☀	2 4 7 46

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjaty džen. Processiony do Róžanta du. — Tež chrtwinski swjaty džen drohotneje krewje Jezusoweje.
- Po starej Mišchnjanskej protyky Marhaty.
- Swjeden štapulira.
- Chrtwinski swjaty džen.
- Swjaty džen. Kermuſcha w Šchpitalu.
- Swjaty džen.
- Chrtwinski swjaty džen.
- Rano 1/2 6 hodž. wotšhad processiona z Budyščina do Rumburka.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačž 3. jul. rano 6 h. 45 m.
- ☾ Přeni bértk 9. jul. w nočy 11 h. 15 m.
- ☺ Połny měsačž 17. jul. w nočy 11 h. 2 m.
- ☾ Posledni bértk 25. jul. w nočy 10 h. 7 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

3. juliya wětr z deščezom. Wot 9. jul. budže z wjetšcha rjane wjedro.

IV. Spomnjenja hódne dny.

22. Započatk pšychich dnov.

V. Domjace přispomnjenja.

1894. August,

žnjeńc,

ma 31 dnow.

Dny.	Porjedžena protyfa.	☉		Kiebieste namien.	☾	
		šhadž. h. m.	šhov. h. m.		šhadž. h. m.	šhov. h. m.
1	Erjeda	☉	4 27 7 44	☾	3 36 8 15	
2	Schtwórtk		4 29 7 42	☾	5 13 8 35	
3	Pjatk		4 30 7 40	☾	6 45 8 51	
4	Sobota		4 32 7 39	☾	8 14 9 4	
12. njeđzela po swjatkach. Seč.: Mitosejwiy Samaritan. Luf. 10, 23—37.						
5	Njeđzela		4 33 7 37	☾	9 38 9 16	
6	Póndžzela		4 35 7 35	☾	10 59 9 29	
7	Wutora		4 36 7 34	☾	pop. 9 42	
8	Erjeda	☾	4 38 7 32	☾	1 39 10 1	
9	Schtwórtk		4 39 7 30	☾	2 56 10 24	
10	Pjatk		4 41 7 28	☾	4 9 10 56	
11	Sobota		4 42 7 26	☾	5 12 11 40	
13. njeđzela po swjatkach. Seč.: 10 musadni. Luf. 17, 11—19.						
12	Njeđzela		4 44 7 24	☾	6 2 dop.	
13	Póndžzela		4 45 7 23	☾	6 39 12 37	
14	Wutora		4 47 7 21	☾	7 6 1 43	
15	Erjeda		4 49 7 19	☾	7 26 2 56	
16	Schtwórtk		4 50 7 17	☾	7 41 4 10	
17	Pjatk		4 52 7 15	☾	7 53 5 24	
18	Sobota		4 53 7 13	☾	8 4 6 37	
14. njeđzela po swjatkach. Seč.: Ničtó njemóže dwěmaj knjezomaj šužicž. Mat. 6, 24—33.						
19	Njeđzela		4 55 7 11	☾	8 14 7 50	
20	Póndžzela		4 56 7 9	☾	8 25 9 3	
21	Wutora		4 58 7 7	☾	8 38 10 19	
22	Erjeda		4 59 7 5	☾	8 53 pop.	
23	Schtwórtk		5 1 7 3	☾	9 14 1 1	
24	Pjatk		5 3 7 1	☾	9 45 2 26	
25	Sobota		5 4 6 59	☾	10 32 3 46	
15. njeđzela po swjatkach. Seč.: Młodženc w Raimje. Luf. 7, 11—16.						
26	Njeđzela		5 6 6 56	☾	11 37 4 51	
27	Póndžzela		5 7 6 54	☾	dop. 5 41	
28	Wutora		5 9 6 52	☾	1 2 6 14	
29	Erjeda		5 10 6 50	☾	2 35 6 37	
30	Schtwórtk		5 12 6 48	☾	4 10 6 55	
31	Pjatk		5 14 6 46	☾	5 41 7 9	

I. Cyrkwinska protyka.

2. W kłóštrje Marijnej Swěždze a w Rum-burku došpofny wotpušt „Porciuntula“.
7. Cyrtwinšči swjaty džen.
10. Swjaty džen.
14. Wigilny pošt.
15. Pšchikazany swjaty džen. Do Božeje mšče swjećenjo želow.
20. W Radworju došpofny wotpušt a fermušča. W kłóštrje Mar. Swěždze došpofny wotpušt.
24. Swjaty džen. W Njebjelezcach došpofny wotpušt bratstwa j. Bojczana.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☉ Młody měsačk 1. aug. pop. 1 h. 24 m.
- ☾ Přeni bértk 8. aug. dop. 11 h. 5 m.
- ☺ Poľny měsačk 16. aug. pop. 2 h. 17 m.
- ☾ Poľedni bértk 24. aug. rano 6 h. 39 m.
- ☉ Młody měsačk 30. aug. wječor 9 h. 4 m.

III. Wjedro po měsačkowym přem.

- W přenjeji položej aug. budže wjele deščezja. Wot 16. pšcheměnate. 24. aug. wětr z deščezom. Duje-li 30. aug. wětr z poľnoch abo wječora, budže rjenje, hewak deščezjte.

IV. Spomnjenja hódne dny.

1. Druhi termin kralowšči dawtow.
23. Róne pšezčich dnow.
25. Wženiny J. Mič. biskopa Lubwita.
28. Wuzwolny džen Budyšchtscho tachanta Lub-wita (1890).

V. Domjace přispomnjenja.

1894. Oktob.,

winowc,

ma 31 dnów.

Dny.	Porządżena protyka.	☉		Miejsce kwamien.	☾	
		śhadż. h. m.	řhow. h. m.		śhadż. h. m.	řhow. h. m.
1 Póndżela	Remigius, b.	6 25	36		8 51	6 8
2 Wutora	Otho, b.	6 45	34		10 14	6 27
3 Srjeda	Józef z R., w.	6 55	32		pop.	6 52
4 Schtwórtk	Franc z Afissi, w.	6 75	29		12 49	7 28
5 Pjatk	† Placid, w.	6 85	27		1 51	8 15
6 Sobota	Bruno, w.	6 105	25		2 38	9 16

21. njeđzela po swjatkach. Scż.: Njesmilny wotrocżk. Mat. 18, 23—35.

7 Njeđzela	Rozar. ř. Mar.	6 125	23		3 13	10 25
8 Póndżela	Brigitta, w.	6 135	20		3 37	11 38
9 Wutora	Dionys, b., m.	6 155	18		3 55	dop.
10 Srjeda	Franc B., w.	6 175	16		4 9	12 53
11 Schtwórtk	Gereon, m.	6 195	14		4 20	2 7
12 Pjatk	† Magim., b.	6 205	12		4 31	3 20
13 Sobota	Eduard, fr.	6 225	10		4 42	4 34

22. njeđzela po swjatkach. Scż.: Dański pjenjeż. Mat. 22, 15—21.

14 Njeđzela	Kallist, bż. ☺	6 245	8		4 54	5 50
15 Póndżela	Theresija, knj.	6 255	5		5 7	7 9
16 Wutora	Hawoł, a.	6 275	3		5 25	8 32
17 Srjeda	Jadwiga, w.	6 295	1		5 50	9 58
18 Schtwórtk	Lukasř, řcż.	6 304	59		6 26	11 22
19 Pjatk	† Pětr z A., w.	6 324	57		7 18	pop.
20 Sobota	Jan z R., w.	6 344	55		8 29	1 35

23. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jairowa dzowka. Mat. 9, 18—26.

21 Njeđzela	Wórsřa, m. ☾	6 354	53		9 53	2 17
22 Póndżela	Rordula, ř., m.	6 374	51		11 21	2 45
23 Wutora	Severin, b.	6 394	49		dop.	3 5
24 Srjeda	Rafael, arcj.	6 414	47		12 50	3 21
25 Schtwórtk	Krispin, m.	6 424	45		2 16	3 34
26 Pjatk	† Ewarist, b.	6 444	43		3 39	3 46
27 Sobota	Florenc, ř.	6 464	41		5 2	3 59

24. njeđzela po swjatkach. Scż.: Jėzus muřtrowi hejtmanowoho řyna. Mat. 8, 1—13.

28 Njeđzela	Šm., řud. ☉	6 474	39		6 25	4 13
29 Póndżela	Eusebija, ř.	6 494	38		7 48	4 30
30 Wutora	Theodorit, m.	6 514	36		9 11	4 52
31 Srjeda	* Wolfgang, b.	6 534	34		10 28	5 23

I. Cyrkwinska protyka.

- Swjedżeń Kulowicejce wosady.
- W Kulowje swjedżeń poswjeczenia cyrkwoje a fermuscha. Přeni wotpuřk w Kulowje.
- Druhi wotpuřk w Kulowje.
- We Wotrowje a w kłóřtje Martijnej Šwězdze fermuscha.
- W Křróřcicach swjedżeń poswjeczenia cyrkwoje a fermuscha.
- Wigilny pōřt.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Přeni bėrtik 6. okt. wječor 8 h. 1 m.
- ☺ Połny mėsačk 14. okt. wječor 7 h. 50 m.
- ☾ Posledni bėrtik 21. okt. wječor 7 h. 55 m.
- ☉ Młody mėsačk 28 okt. wječor 6 h. 57 m.

III. Wjedro po mėsačkowym přem.

Duje-li 6. okt. wěřik z połnocy abo z wječora, budže pšcėz tydžen rjenje, hewoř pař desčcjoje. Druha połojca mėsaca budže tež z wjetřcha desčcjoje.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Druhi termin dawka za wopalenřku postladnicu.
- Džen nastupjenja na trón Jeho Majestoscje krala Alberta (1873).

V. Domjace přispomnjenja.

1894. Novmb.,

nazymnit,
ma 30 dnow.

Dny.	Porjedzjena protyka.	☉		Miejscze znanien.	☾	
		fhadz. h. m.	thow. h. m.		fhadz. h. m.	thow. h. m.
1 Sctwórtk	Wšitey sw.	6 55	4 32	☾	pop.	6 6
2 Pjatk	† Wschë dusche	6 56	4 30	☾	12 31	7 2
3 Sobota	Hubert, biff.	6 58	4 29	☾	1 10	8 8

25. njeđzela po swjatkach. Scž.: Wichor na morju. Mat. 8, 23—27.

4 Njeđzela	Karl B., m.	7 04	4 27	☾	1 39	9 20
5 Póndzela	Zach. a Hilž. ☾	7 24	4 25	☾	1 59	10 34
6 Wutora	Leonhard, a.	7 34	4 24	☾	2 15	11 47
7 Erjeda	Willibrord, b.	7 54	4 22	☾	2 28	dop.
8 Sctwórtk	4 frón. martr.	7 74	4 20	☾	2 38	1 1
9 Pjatk	† Theodor, m.	7 94	4 19	☾	2 48	2 14
10 Sobota	Handrij A., w.	7 104	4 17	☾	3 0	3 28

26. njeđzela po swjatkach. Scž.: Pjanka mjez pscheńcu. Mat. 13, 24—35.

11 Njeđzela	Mërczin, b.	7 124	4 16	☾	3 13	4 45
12 Póndzela	Mërczin, bž.	7 144	4 14	☾	3 29	6 7
13 Wutora	Stan. Kost., w. ☺	7 154	4 13	☾	3 51	7 34
14 Erjeda	Livin, m.	7 174	4 12	☾	4 23	9 1
15 Sctwórtk	Herta, f.	7 194	4 10	☾	5 11	10 23
16 Pjatk	† Othmar, a.	7 214	4 9	☾	6 17	pop.
17 Sobota	Erjehoř, džiwočž.	7 224	4 8	☾	7 39	12 16

27. njeđzela po swjatkach. Scž.: Žonopowe žorno. Mat. 15, 31—35.

18 Njeđzela	Otto, a.	7 244	4 6	☾	9 9	12 49
19 Póndzela	Hilžbjeta, w.	7 264	4 5	☾	10 38	1 12
20 Wutora	Felix z B., w. ☾	7 274	4 4	☾	dop.	1 28
21 Erjeda	Wopr. f. Mar.	7 294	4 3	☾	12 4	1 42
22 Sctwórtk	Cecilija, f., m.	7 304	4 2	☾	1 26	1 53
23 Pjatk	† Klimant, bž.	7 324	4 1	☾	2 46	2 5
24 Sobota	Jan w. fšch., w.	7 344	4 0	☾	4 7	2 19

28. a poslednja njeđzela po swjatkach. Scž.: Zapuśczenjo Jeruzalema. Mat. 24, 15—35.

25 Njeđzela	Katyrna, f., m.	7 353	59	☾	5 28	2 35
26 Póndzela	Konrad, b.	7 373	58	☾	6 50	2 55
27 Wutora	Nikafius, b., m. ☾	7 383	57	☾	8 8	3 22
28 Erjeda	Krescenc, m.	7 403	56	☾	9 20	4 0
29 Sctwórtk	Saturnin, b., m.	7 413	56	☾	10 21	4 51
30 Pjatk	† Handrij, jap.	7 433	55	☾	11 7	5 54

I. Cyrkwinska protyka.

1. Pščitazany swjaty džen.
2. Cyrkwinski swjaty džen.
4. W Radworju a Kulowje dospolny wotpuř „po morwyc”. — W Njebjelczicach a Baczonju wopomnječo poswjećzenja cyrkwie a fermuřa.
11. Swjeđžen Njebjelczansteje wosady. — W Budyřhinje w tachantskej cyrkwi wopomnječo poswjećzenja cyrkwie a fermuřa.
23. W Budyřhinje lëtne wopomnječo za Jana Leisentritta, přerjeho samořtatnoho tachanta.
25. W Kalbicach wopomnječo swjećzenja cyrkwie a fermuřa. Swjeđžen Kalbiczansteje wosady.
30. Swjaty džen.

II. Měsačkowe přeměnjenja.

- ☾ Přeni bérnik 5. nov. wječor 4 h. 16 m.
- ☺ Połny měřacžk 13. nov. rano 8 h. 49 m.
- ☾ Pořebni bérnik 20. nov. rano 3 h. 8 m.
- ☺ Młody měřacžk 27. nov. dop. 9 h. 54 m.

III. Wjedro po měsáčkowym přem.

5. nov. budže rjenje. Duje-li 13. nov. wětr z dolžoho wječora, budže deřcžž, jeři pak z ranja, budže řněh. 20. nov. lubi řněh a wicchor. Pořebni řněžen budže řněhojte a deřcžhojte.

IV. Spomnjenja hódne dny.

4. Fermuřa we Worřlecach, Řhanecach, Řdžeri a w nětotrych wřach wotolo Budyřhina.
18. W Řuricach fermuřa.

V. Domjace přispomnjenja.

1894. Dec.,

hodovník, ma 31 dnov.

Dny.	Porjedená protyka.	☉		Měsíce znamjen.	☾	
		řhadž. h. m.	řhom. h. m.		řhadž. h. m.	řhom. h. m.
1 Sobota	Eligiš, b.	7 44	3 55	☾	11 40	7 5
1. njeđzela adventa. Seč.: Znamjenja pšeh sudnym dnov. Luk. 21, 25—33.						
2 Njeđzela	Bibiana, t., m.	7 45	3 54	☾	pop.	8 18
3 Bóndzela	Franc Kav., w.	7 47	3 54	☾	12 19	9 31
4 Wutora	Borhora, m.	7 48	3 53	☾	12 33	10 42
5 Erjeda	Pětr Rhr., b. ☾	7 49	3 52	☾	12 44	11 53
6 Šhtwórtf	Mikławšch, b.	7 50	3 52	☾	12 55	dop.
7 Pjattf	† Ambrosij, b.	7 52	3 52	☾	1 5	1 6
8 Sobota	Nj. p. s. Mar.	7 53	3 52	☾	1 17	2 20
2. njeđzela adventa. Seč.: Jan sežele t Sězusej. Mat. 11, 2—10.						
9 Njeđzela	Valeria, t., m.	7 54	3 51	☾	1 32	3 39
10 Bóndzela	Pšch. laur. dom.	7 55	3 51	☾	1 51	5 2
11 Wutora	Damaš, bž.	7 56	3 51	☾	2 18	6 30
12 Erjeda	Epim., m. ☺	7 57	3 51	☾	2 58	7 56
13 Šhtwórtf	Lucija, t., m.	7 58	3 51	☾	3 58	9 12
14 Pjattf	† Spiridion, b.	7 59	3 51	☾	5 17	10 9
15 Sobota	Rhrytiana, f.	8 0	3 51	☾	6 48	10 48
3. njeđzela adventa. Seč.: Jan šwědži wo Sězusu. Jan. 1, 19—28.						
16 Njeđzela	Eusebij B., b.	8 0	3 52	☾	8 20	11 15
17 Bóndzela	Lazar, b.	8 1	3 52	☾	9 49	11 34
18 Wutora	Čj. f. M. n. p.	8 2	3 52	☾	11 14	pop.
19 Erjeda	†* Memesij, m. ☾	8 2	3 52	☾	dop.	12 1
20 Šhtwórtf	Rhrystian, m.	8 3	3 53	☾	12 35	12 13
21 Pjattf	†* Domasch, jap.	8 4	3 53	☾	1 55	12 25
22 Sobota	* Flavian, m.	8 4	3 54	☾	3 15	12 40
4. njeđzela adventa. Seč.: Jan předuje pokutu. Luk. 3, 1—6.						
23 Njeđzela	Wiktoria, t. m.	8 4	3 54	☾	4 35	12 59
24 Bóndzela	†* Ğad. a Sěwa	8 5	3 55	☾	5 54	1 23
25 Wutora	Boži dž. n. J.	8 5	3 56	☾	7 9	1 57
26 Erjeda	Šěpan, m.	8 5	3 57	☾	8 13	2 43
27 Šhtwórtf	Jan, jap. ☉	8 6	3 57	☾	9 3	3 42
28 Pjattf	† Njew. džěčž.	8 6	3 58	☾	9 40	4 52
29 Sobota	Domasch R., b.	8 6	3 59	☾	10 6	6 4
Njeđzela po hodžoch. Seč.: Simeon a Ğana. Luk. 2, 33—40.						
30 Njeđzela	Rainer, b.	8 6	4 0	☾	10 25	7 17
31 Bóndzela	Sylvester, bž.	8 6	4 1	☾	10 39	8 29

I. Cyrkwinska protyka.

- Stónčenjo kwasnych wjelow. — W Dreždzjanach w dwórckej cyrkwi dopoldnja 1/2 9 h. jerbste kemšče z předomanjom.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Wšitkazany swjaty džen. — W Kulowje titularny swjedžen swj. Marijneho towarštwa knježnow z dospołnym wotpuštom za sobustawy. — W Budyščinje w serbskej cyrkwi dospołny wotpušt.
- 24. W Radworju wšchědnje po jutnjach „novena“ t čječži Maczerje Božeje.
21. Póšt suchich dnov (quatember, pošny póšt).
- Swjaty džen.
- Wolóženy póšt.
- Wšitkazany wigilny póšt (patoržica).
- 25. Boža nóc, w pošnocy Boža mšča.
- Wšitkazany swjaty džen.
- Wšitkazany swjaty džen. Požohnowanjo žitow.
- Swjaty džen. Po předomanju požohnowanjo a wudželenjo wina swjatoho Jana.
- Cyrkwinski swjaty džen.
- Đafna wječjorna pobožnosč za dokonjane lěto.

II. Měsačkowe přeměnenja.

- ☾ Přeni bértšk 5. dec. pop. 1 h. 15 m.
- ☺ Pošny měsacžk 12. dec. wječjor 8 h. 45 m.
- ☾ Posledni bértšk 19. dec. pop. 12 h. 7 m.
- ☾ Měsacžk 27. dec. rano 3 h. 20 m.

III. Wjedro po měsaczkowym přem.

5. decembra hrozj ze šněhom a deščezom. Ğdnž 12. dec. wěštk z poldnja abo wječjora duje, budže deščez a šněh; wěštk z pošnocy pak pšičičěri rjane wjedro. 19. dec. lubi nowy šněh; na 27. wočatuježe wichor.

IV. Spomnjenja hódne dny.

- Wječjor 9 h. 10 m. započatt žymy. Najkróšči džen z najdlěškej nocu.
- Patoržica.
- Šhtwórtf termin krajnjeje renty.

V. Domjace přispomnjenja.

Čas Božich službow w serbskej Łužicy a susodnych wosadach.

	Čas přichetupa Božich službow		Njedźele; f. dny			Džělawe dny			
	za njedźele a swj. dny.	za džělawe dny.	w zymje.	w lěće.	popok dny.	načto.	w lěće.	na zymje.	w zymje.
Budyščin	tachantska	1. apryla, 1. oktobra.	5 a 9	2		5 a 9	6 a 9		
	serbska		1/2 8 a 9	1/2 1					
Khrósczich	1. njedž. po jutrach, 24. augusta.	1. njedž. po jutrach, po Michale prózdninach.	1/4 7 a 9	1/4 6 a 8	2	3/4 6	3/4 7	7	
Njebjelčich	po 1. meje, po 29. septembru.		9	8	1/2 2	1/2 7, 7	6	1/2 7, 7	7
Kadwoć	jutry, njedž. po 29. septbr.	njedž. po Michale, po jutrach.	9	8	2	6		7	
Kalbich	jutry, 21. septembra.	jutry, 21. septembra.	6 a 9	5 a 8	2	7, 1/2 7	6	1/2 7, 7	1/4 8, 8
Wotrow		1. meje, 1. oktobra.	9		2	7	1/2 7	7	1/2 8
Kamjenc pod Špitalom		1. njedž. po jutrach, 2. " " Michale.	9		2	1/4 7		1/4 8	
Marijna Hwězda . .			1/2 7 a 1/4 10	1/2 2, 1/2 3, 3		6 a 7 a 3/4 9			
Róžant	jutry, 14. septembra.	po 1. oktobru, po jutrach.	6 a 9	5 a 9	2	1/4 7		7	
Baczoń	1. njedž. po jutrach, 24. augusta.		9	8	2	1/4 7		1/4 8	
Šajnich	po jutrach, po Michale.		9	8					
Ždžer	1. meje, po 29. septembru.		9	8	1/2 2				
Lubij			9			6		7	
Worflecy			1/2 8		7, 1/2 8	1/2 8			
Kulow		24. febr., jutry, njedž. po 4. sept., 1. njedž. nov.	5 a 8		2	1/2 6 a 1/4 8	5 a 1/4 7	1/2 6 a	6 a 1/4 8
Štanknow			8 a 1/4 10 a	1/2 8 a 9 a	1/2 3	1/2 8	7	1/2 8	8
Na swj. Haninej Horje pola Lobendau-a									řóždu wutoru 7
Krupfa			1/2 7 a 1/2 10	6 a 9	1/2 3, rócane cžajb a wigilije 3	6 a 9		1/2 7 a 1/2 10	
Georgswalde			7, 1/2 9 a 10		1/2 3	6 a 7		7 a 8	
Šilipsdorf		1. apryla, 1. novembra.	6, 7 a 9		1/2 2 a 4	1/2 6, 6 a 8		1/2 6, 6 a 1/2 8	
Rumburt	řlóschtyska		6 a 1/2 9		1/2 5	6 a 1/2 9			
	farjska		7, 1/2 9 a 1/2 10		1/2 3	1/4 8			

Pschisp.: Futnje su w Budyschinje a w Khrósczicach rano w 5 hodzinach; w Kadworju w $\frac{1}{2}$ 6 hodž.; w Kalbicach, w Kóženče a w Krupcy w 6 hodž.; w Georgswaldže w $\frac{1}{2}$ 7 a w Skanknowje w 7 hodž., ale jeno wschědne dny. — W serbskej cyrkwi w Budyschinje tež na srijedach a pjatkach w posće we 8 rano. — W Kadworju su na njeschitazanych swjatych dnach w lécze w 7 a w zymje w 8 hodž. kemsche. — W Kalbicach na pjatkach w posće w 8 rano. — We Wotrowje na małych swjatych dnach dopoždija we 8. — W Marijnej Hwězdze na sobotach rano 6, 7 a 8. — W Kóženče sobotu (pschěz cykłe lěto z wumzacjom adventa) we 8. — W Zdžeri su kóždu přenju njedzelu měsaca, w Hajnicach kóždu druhu a sčtwórtu njedzelu měsaca Bože služby. — W Georgswaldže je kóždy 1. pjatk w měsacu, w lécze $\frac{1}{2}$ 8 a w zymje w 6 wječor pobožnosć najš. Wutroby Jezusoweje a w tydženju wschěch křudnych duchow kóždy wječor w 6 hodž. pobožnosć.

Mejski něšpor

maja	na njedzelach a pschitazanych swj. dnach w	na wschědných dnach
Budyschin (serbski a němski po rjadu)	7	$\frac{1}{2}$ 8
Khrósczicy	$\frac{1}{2}$ 4	6
Njebjelčicy (jeno na so- botach, njedzelach a pschi- tazanych swj. dnach)	$\frac{1}{2}$ 8	8
Kadwor	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Wotrow	7	$\frac{1}{2}$ 8
Kamjenc pod Šchpitalom	$\frac{1}{2}$ 3	8
Marijna Hwězda	7	7
Kóžant	5	7
Baczoń (jeno wutoru, sčtwórtk a sobotu) . .		6
Worflecy	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Zdžer (jeno srijedu a pjatk)	8	8
Kulow	8	8
Delnje Sulschecy	8	8
Skanknow (póndželu, srijedu a pjatk)	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Krupka	7	7
Georgswalde (póndželu, srijedu a pjatk)	$\frac{1}{2}$ 8	$\frac{1}{2}$ 8
Filipsdorf	7	7

Bože služby w sakskich herbskich krajach.

1) Stajne Bože služby maja: Drieždžany (dwórka cyrkej, w přyncowym hrodže, Rowe Drieždžany, Friedrichstadt, Józefininy mustaw, 2 schulstej kapali), Annaberg, Twitawa, Freiberg, Hubertusburg, Rhennica, Lipsk, Mišchno, Dlnica, Perno, Plawno, Kadeberg, Kothschönberg, Reichenbach a Greiz (kóždu 2. a 4. njedzelu), Altenburg, Wechselburg a Sebnica.

2) Missionske Bože služby maja: Auerbach (4 krócz), Biskopicy (4 kr.), Bráunsdorf (8—9 kr.), Deuben kóždu poslednju njedzelu měsaca z wumzacjom julija a decembra a přeni dzei jutrow, swjatkow a hód, Döbeln (6 kr.), kupjel Elster (w lécze), Frankenberg (2 kr.), Gera (z wjeticha kóždu 4. njedzelu měsaca), Grimma I. a 3. njedž. (24 kr.), Großenhain (6 kr.), Hajnich (4 kr.), Hartenstein (4 kr.), Hohenel (8 kr.), Hohnstein (8 kr.), Koldica (2 kr.), Königstein (kóždu 1. měsacnu njedzelu a rócžne čas), Leisnig (4 kr.), Löbtau (12 kr.), Markranstädt (4 krócz), Mittweida (12 kr.), Marienberg (10 kr.), Meustadt (4 kr.), Oschatz (3 kr.), Pilnicy (cykłe lécžo), Riesa (3 kr.), Rochsburg (někotry krócz), Roswein (2 kr.), Sayda (2 kr.), Schneeberg (2 kr.), Schwarzenberg pola Annaberga (6 kr.), Schwanberg pola Zwitawy (2 kr.), Sonnenstein (něšto krócz), Stollberg (4 kr.), Stolpin (2 kr.), Voigtsberg (12 kr.), Waldheim (16 kr.), Wurcyn (8 kr.).

Něotre dobre zela.

Fijalka ma pódlu krasneje wónje tež hišče hojacu móc. W nalězju dóstanu džěczy husto hrozny kaschel; njech macž zwari horstku łopjenow (tych zelenych, nic łeženjow) w $\frac{1}{4}$ litru wody, a njech džěczu kóžde 2 $\frac{1}{2}$ hodž. 2—3 křicy toho zela da. Stari ludžo njech tutoho zela wschědnje 3 šalki wupija, tola nic za sobu! Suchocžinowym tež kaschel polóža, ale dyrbja tute křepki bracz kaž džěczy, nic po šalkach. Husto tebje hlowa boli, zo móhla so czi rozkocžic z horcotu, abo tebje schija boli a zacžeka, dha myj sebi z tajtim zelom hlomu abo schiju, lěpje hišče je, hdyž hrubiščo womacžesč a na cžoko abo schiju zwjazasč, schiju tež z tajkej wodu wopkotuj. Pschēcziwo cžěžtomu dychčej tež druhdy pomha, hdyž za dzei 2—3 šalki fijalkowoho zela wupijesč.

Ko pschitiwa wschaf do ruki wožaha, ale pschěz kožane rukajcy tola nic! Hdyž ju zwarišč a zelo pijesč, tebi tež w brjusch njewožaha, ale cžisčji wutrobu, pluca, krej a žoldl. Łopjena hódža šo tež kaž schpinat waricž. Krucžiščo stutkuj torjenje.

Hermanki a škótné wiki.

(Dop. = dopoldnja; pop. = popoldnju; t. = konjace wiki; fw. = swinjace wiki; w. = wołmowe wiki; l. = lenowe wiki; znamješkto * rěfa škótné wiki, znamješkto † pał hermanf a škótné wiki; hdžež nicžo pódla nješteji, tam je jenož hermanf.)

NB. Dofelž so hermanki druhdy přehopolujuja, su zmylki móžne.

Wulki rójk.

2. Bipsf (hacž do 15.).
3. Njeswacžidto* l.
4. Kamjenc*.
6. Kuland.
8. Kinspórt*.
17. Dobrilug sw., Gródt sw.
22. Biskopich, Łufow*.
23. Łufow.
25. Kamjenc*, Žüterbog.
29. Drježdžany (nowe město) t., Kinspórt st., Kulow st.
31. Luban (3 dn., 1. d. tež st.).

Waly rójk.

1. Stara Darbna st.
2. Kalawa sw., Kuland*.
3. Kalawa f. a *
5. Wojerecy†, Wostronc, Kalawa, Grabin f. a*, Żarow.
6. Damna.
7. Njeswacžidto * l., Wulki Hajn t., Radeberg*, Gajn†, Brody†.
8. Wulki Hajn.
10. Drjowl.
12. Biskopich*, Žhorjelc†, Luboraz† t., Polcžnica*.
13. Barschcž† t.
14. Gródt†.
15. Kamjenc.
16. Wětošow sw.
17. Drtrand*, Wětošow* f.
19. Nowozale, Stolpin, Rózbort†, Wětošow, Stolpin.
21. Dobrilug.
22. Radeburg.
23. Lubin sw.
24. Budyščin*, Žitawa, Łufow* t., Lubin* f.
26. Šalschtrow†, Žitawa*, Łufow, Lubin, Pšhibuz†, Rychwald†, Stanknow† t.
28. Drježdžany (st. m.) sym. w., Wóspórt*, Kuland.

Měrc.

1. Witow*, Gubin* f.
2. Witow, Kuland*.
3. Miščno* t., Trěbule† t. l.
5. Biskopich*, Drježdžany (st. a n. m.), Grabin* f., Rychbach, Žahant†.
6. Bart p. W.*., Bjarnacžicy*, Eisenberg p. M.†, Grabin. Łaz†, Rychwald†, Komorow sw.
7. Njeswacžidto * l., Komorow*

Měrc.

- row* t., Luban*, Radeberg*, Rózbort†.
8. Kamjenc*, Komorow.
9. Stara Darbna, Lubnjow sw.
10. Dubc*, Damna*, Lubnjow*.
11. Miščno.
12. Bjarnacžicy, Lubij* t., Polcžnica*, Wojerecy*, Lubnjow, Mužakow* t., Żarow* t., Picn†, Róškow* t.
13. Wojerecy*, Róškow.
14. Stolpin*, Gašyn*, Górow* pl., Gródt sw., Róškow, Stolpin*.
15. Žhorjelc*, Beštow*.
16. Nowe Město p. St.*, Beštow, Kalawa sw.
17. Budyščin*, Kalawa t., Drtrand* f.
19. Drježdžany†, Łufow†, Kalawa, Luboraz† t., Drtrand, Łufow* f.
20. Barschcž*, Łufow†.
21. Dobrilug sw.
27. Džže†, Šchěrachow†.
28. Parcow*.
29. Kamjenc*.
31. Budyščin*, St. Darbna*.

Sapryla.

2. Wóspórt*, Kinspórt*, Bipsf hacž do 8., Rychcžebuz* t.
4. Njeswacžidto*, Radeberg*.
5. Kamjenc*, Radeberg, Gubin* f.
6. Kuland* f.
7. Bart w Pr.
9. Šalschtrow*, Drjom†, Wito-raz†.
10. Krafow p. R.†, Damna*.
11. Stolpin*, Brody†, Gródt sw.
12. Witoraz†.
13. Komorow sw., Wětošow sw.
14. Komorow† t., Wětošow* t.
16. Biskopich*, Katecy, Komorow, Wětošow.
17. Żarow wołm., Łufow*.
18. Polcžnica*.
19. Dobrilug*.
23. Biskopich, Wojerecy†, Łufow*, Lubnjow† t., Luboraz† t., Radmėric†, Żarow* t., Łufow*.
24. Łufow, Wojerecy*.

Sapryla.

25. Kuland, Polcžnica, Radeburg, Nowe Město p. St., Žem†.
26. Žem†.
27. Kalawa sw.
28. Budyščin*, Kalawa* t.
30. Kamjenc†, Lubij† t., Kalawa.

Měja.

1. Bart p. Wóspórt†, Łufow wołm.
2. Njeswacžidto*, Łufow* t., Radeberg* (1/2 d.).
4. Nowe Město p. St.* Łufow, Lubin sw., Pšhibuz†, Čžerwjena Woba†, Kuland*.
5. Lubin* t., Trěbule† t., Witošow*.
7. Biskopich*, Wóspórt*, Kinspórt*, Stanknow† t., Witošow, Lubin, Žahant†.
8. Kinspórt, Barschcž* f.
9. Radeburg, Bjerwald†, Gašyn†, Gródt†.
10. Rychcžebuz* t., woš. w., Gubin* t.
11. Komorow wołm., Gubin.
12. Eisenberg p. Morizburg†.
15. Wolbramecy†, Łufow†, Čžebalin†.
16. Dobrilug sw.
17. Beštow*, Łufow*.
18. Beštow.
20. Miščno.
21. Picn†.
24. Kamjenc*, Rychcžebuz* t.
25. Lubnjow sw., St. Darbna.
26. Budyščin*, Wojerecy wołm., Lubnjow*.
28. Bart w Pr., Žhorjelc*, Wulki Hajn t., Lubnjow.
29. Wulki Hajn, Krosyn*.
30. Krosyn.
31. Kalawa wołm., Rychcžebuz* t., Drtrand t.

Junij.

1. Žhorjelc horněž., Drtrand, Kuland*.
2. Lubin* t.
4. Rychwald†.
6. Njeswacžidto*, Lubin w., Luban† (3 d.), Górow.
7. Kamjenc*, Kalawa wołm., Rychcžebuz* t.
8. Rychcžebuz w., Kuland*, Wětošow sw.

Junij.

12. Gródt w.
13. Bjerwald†, Dobrilug sw., Gródt sw., Stolpin*.
14. Kalawa w., Rychcžebuz t.
18. Šalschtrow*, Čžucžinat, Grabin* t., Róškow* t.
19. Grabin, Róškow†.
20. Radeberg*, Damna, Grabin wołm.
21. Mužakow† t., Rychcžebuz* t., Damna, Gubin t.*
23. Weleczin†.
25. Drježdžany, Wojerecy*, Luboraz† t., Rychbach h., Rózbort*, Żarow† t.
26. Bart p. W.*., Rychbach†.
27. Brody†.
28. Rychcžebuz* t.
29. Komorow sw.
30. Dubc†, Komorow* t.

Julij.

2. Drježdžany (nowe město) t., Gajn, Komorow.
3. Gašyn†.
4. Njeswacžidto*.
5. Kamjenc, Rychcžebuz* t.
6. Kalawa sw., Kuland*.
7. Kalawa* t., Łufow*.
8. Biskopich*, Kalawa, Trěbule† t.
10. Barschcž*, Džže†.
12. Rychcžebuz* t.
13. Wětošow sw.
14. Łufow* t., Lubin* t., Wětošow* t.
16. Lubij* t., Polcžnica*, Łufow.
17. Polcžnica.
18. Radeburg*, Dobrilug sw., Gródt sw.
23. Wóspórt*.
24. Krafow*.
25. Żarow* t.
26. Pšhibuz*.

August.

1. Njeswacžidto*, Radeberg*, Witow* t.
3. Kuland*, Wórkowj.
4. Budyščin, Witow*, Bart w Pr.
6. Łufow†, Žahant†.
7. Damna*, Łaz.
8. Górow†, Žem†.
9. Kamjenc*, Gubin* t.

- August.**
10. Čerwjena Wodať, Komorow sw.
 11. Lubin* f., Komorow* f.
 12. Žemť.
 13. Kinspört*, Stanfnowť f. Žemť.
 14. Bart p. W*, Dobrilug*, Łazť.
 15. Dobrilug.
 16. Bešfow*.
 17. Bešfow, Wětošow sw.
 18. Wětošow* f.
 20. Polčznica*, Žhorjelcť, Rumburg, Grabin* f., Kuland, Wětošow.
 21. Grabin, Gašnyť.
 22. Radeberg*.
 23. Mitorazť.
 24. Ğalsčtrowť, Žhorjels horn., Lubnjow sw., Ğróđť.
 25. Drtrand* f., Lubnjow*.
 26. Miščno.
 27. Wóšportť, Wojerecy*, Lubnjow, Drtrand.
 28. Grabin.
 29. Nowe Město p. St.*, Lorenckirchen*, Bjerwald, Grabin* f., Brodyť, Luban.
 30. Lorenckirchen.
 31. Kulow w. Stara Darbna*, Trěbuleť f.

September.

1. Kinspört*, Kulow* f., Žitawa, Barščejť.
3. Žitawať, Wulki Ğajn* f., Ğhoczebužť f. a Ğarp, Kulow, Pičibuzť.
4. Wulki Ğajn, Kóšfow* f., sw.
5. Nješwacžidlo*, Damna*, Kóšfow.
6. Damna.
7. Kalawa sw., Kuland*.

- September.**
8. Woibramečť, Kalawa f.
 10. Bištopicy*, Kalawa, Kóšfow* f., Ğarowť f., Bart w Br., Žhorjelsť.
 11. Džězet, Kóšfow.
 12. Stolpin*, Radeburg*, Paracow*. Ğróđť sw.
 13. Radeburg.
 14. Lubin sw., Komorow wol.
 15. Miščno* f., Lubin* f., Drtrand* f.
 17. Kamjencť, Woštrowc, Lipš (Ğacž do 11. okt.), Mitorazť, Lubin, Mužafowť f., Ğyčbach, Drjomť.
 18. Ğyčbachť.
 19. Radeberg*, Dobrilug sw., Kóžbortť.
 21. Bart p. Wóšportť.
 22. Kulow sw., Trěbuleť f. l.
 24. Bištopicy, Ğalsčtrow*, Nowořalc, Stanfnowť f. Wojerecyť, Trěbuleť f., l.
 26. Polčznica, Krosyn.
 27. Polčznica, Ğhoczebuž* f., Gubintť f.
 29. Budyščin*, Wjelezintť, Wojerecy wolm.

Oktober.

1. Ğuczinať, Katecy, Ščěračowť.
2. Gašny.
3. Nješwacžidlo * l., Radeberg*.
4. Kamjenc*, Ğhoczebuž* f., Krafowť, Ğarow wolm., Ğróđť*.
5. Kuland*.
6. Dubcť, Bart w Br.*
8. Lubintť f., Kulow*, Grabin* f., Lubarazť f., Čybalintť,

- Oktober.**
8. Ğajantť.
 9. Grabintť w., Barščejť f., Stara Darbna*.
 10. Nowe Město p. St.*
 11. Ğhoczebuž* f., Komorow sw.
 12. Komorow* f.
 13. Lubin* f.
 14. Nješwacžidlo dešť, lucžť. a smoh.
 15. Bištopicy*, Kinspört*, Kóšfow* f.
 16. Kinspört, Damna*, Kóšfow.
 17. Dobrilug sw.
 18. Kamjenc*, Ğhoczebuž* f., Witow*.
 19. Čerwjena Wodať, Wětošow sw., Witow*.
 20. Wětošow* f.
 22. Drježdžany, Ğalsčtrow*, Wóšportť, Wětošow.
 24. Nowe Město p. St.*, Górowť, Brodyť.
 25. Radeberg, Bešfow*, Ğhoczebuž* f., Drtrand* f.
 26. Bešfow, Drtrand, Stara Darbna.
 27. Budyščin*, Drjomť*.
 29. Bjarnacžičť, Lubnjowť f., Pienť, Ğyčwaldť, Kuland,
 30. Wulki Ğajn* f. a dešť.

November.

1. Kamjenc*, Ğhoczebuž* f., Ğróđť.
2. Lubnjow sw., Kuland*.
3. Budyščin, Kulow*, Lubnjow*.
5. Drježdžany f., Lubnjow, Žhorjelcť, Kulow* f.
6. Bart p. Wóšportť, Łazť,

- November.**
7. Kulow.
 7. Nješwacžidlo* len, Radeberg*.
 8. Ğhoczebuž* f. Gubintť f.,
 9. Lubin sw.
 10. Lubin* f., Trěbuleť f. l.
 12. Polčznica*, Stolpin, Kóžbortť, Ğyčbach.
 13. Ğyčbachť.
 15. Kamjenc*.
 16. Žny Komorow sw.
 17. Žitawa, Žny Komorow* f.
 19. Žitawa* f., Grabin* f., Žny Komorow, Bart w Br.
 21. Bjerwaldť f.
 22. Kamjenc*.
 26. Wóšportť, Kulow*, Mitorazť, Bešfow.
 28. Dobrilug, Radeburg*, Žemť.
 30. Kalawa sw., Pičibuzť.

December.

1. Kalawa* f.
3. Kulow sw.
4. Damna*, Gašnyť.
5. Nješwacžidlo* l., Radeberg*.
6. Kamjenc*, Mitorazť.
7. Kuland*.
10. Nowořalc, Mužafow božodž, Drjomť.
12. Brodyť, Rumburg, Ğróđť sw., Kóžbortť.
13. Kamjenc*.
14. Dobrilug sw., St. Darbna.
15. Wojerecyť, Trěbuleť h. l.
17. Bištopicy*, Lubij božodž za domj, Kalawa, Lubarazť f., Ğróđť.
18. Drježdžany božodž za domj, Barščejť, Džězet, Kulowť.
19. Pien božodž, Kuland.
24. Kulowť.

Wucžah ze sakšneho zakonja, dothodny dawť nastupacošo.

klafsa:	lětny dothód:	dawť:
1.	pščež 300—400 mf.	50 np.
2.	" 400—500 "	1 mf.
3.	" 500—600 "	2 "
4.	" 600—700 "	3 "
5.	" 700—800 "	4 "
6.	" 800—950 "	6 "
7.	" 950—1100 "	8 "
8.	" 1100—1250 "	11 "
9.	" 1250—1400 "	14 "
10.	" 1400—1600 "	17 "
11.	" 1600—1900 "	22 "

klafsa:	lětny dothód:	dawť:
12.	pščež 1900—2200 mf.	30 mf.
13.	" 2200—2500 "	38 "
14.	" 2500—2800 "	48 "
15.	" 2800—3300 "	59 "
16.	" 3300—3800 "	76 "
17.	" 3800—4300 "	94 "
18.	" 4300—4800 "	114 "
19.	" 4800—5400 "	136 "
20.	" 5400—6300 "	162 "
21.	" 6300—7200 "	189 "

Zapis duchownych.

(W decembru 1892.)

A. 3 budyjskie diocesy.

Soho miłosz, najdosłojnszi kniez Ludwik Wahl, biskop Kutuski, japoštokski wikar w kralestwoje saksim, administrator ecclesiasticus w sakskej Hornjej Łužicy, tachant kapitra swj. Pëtra w Budyšcinje, dr. theol., bamžowsti prälat atd. rodž. we Waldsee we Würtembergskej 7. sept. 1831, wuswjećeny 9. aug. 1856, na biskopa swjećeny 20. jul. 1890; wuzwo- leny na tachanta 28. aug. 1890.

1) W Budyšcinje: a) w konsistoriu: f. can. cap. senior monsignore Jakub Kuczanf; f. can. cap. cantor Herm. Blumentritt, f. can. cap. schol. Mich. Hörnik, b) w serbskej cyrkwi: f. Jakub Skala, farar; f. Jakub Rjeńcz, kaplan (sobu za Hajnicy); c) w tachantskej cyrkwi: f. Jakub Nowak, tachantski předar; f. Jan Just, katechet; d) direktor seminara: f. Franc Löbmann; e) direktor tachantskeje nucžernje: f. Jurij Kummer.

2) W Baczonju: f. Jurij Libsch, admin.

3) W Brunowje: w tu khwilu ničto njeje.

4) W Grunawje: f. August Rönisch, farar.

5) W Huscy: f. Engelke, kaplan.

6) W Khróšćicach: f. can. Jakub Werner, farar; f. Jakub Šchołta, 1. kaplan; f. Bjarnat Šicka, 2. kaplan.

7) W Rönigshainje: f. Pawoł Keime, farar.

8) W Lubiju: f. Jakub Schewczik, admin.

9) W Marijnej Hwězde: f. Vincenc Bielkind, propst; f. Alexander Hirschfel, kaplan; f. Benedikt Chejnowskij, kaplan; f. P. Leo Lehmann, kaplan.

10) W Marijnym Dole: f. Wjacław Toischer, propst; f. P. Malachias Stingl, 1. kaplan; f. P. Gottwald, 2. kaplan.

11) W Njebjelečicach: f. August Kubasch, farar; f. Mikš. Jawork, kaplan.

12) W Now. Leutersdorfje: f. Julius Junge, adm.

13) W Radworju: f. Mikławsch Žur, administr.; f. Jakub Nowak, kaplan.

14) W Ralbicach: f. Mikš. Bjedrich, farar.

15) W Reichenawje: f. Jan Hornig, farar.

16) W Róžencje: f. Tadej Ratusch, administrator; f. P. Leopold, kaplan.

17) W Kamjencu pod Šchpialom: f. Filip Rěžak, administrator.

18) W Seitendorfsje: f. can. Karl Junge, farar; f. Jurij Ršchizant, kaplan.

19) W Šchërachowje: f. Józef Keil, farar; f. Wendelin Trentler, kaplan.

20) We Wotrowje: f. can. Jak. Herrmann, farar.

21) We Wostrowcu: f. can. Anton Müller, far.; f. Michal Wjesela, kaplan.

22) W Žitawje: f. can. Franc Kral, farar; f. Anton Zentner, kaplan.

Pschisp.: W Brazu w serbskim seminaru: f. can. Jurij Zuscžanski, präfes.

B. 3 drježdžanske diocesy.

1) W Drježdžanach: a) kralowste dwórskje duchown- stwo: f. prälat can. Jakub Buk, 1. dwórski kaplan a präfes konsistoria; f. can. Pëtr Will, 2. dwórski kaplan, konsistorialny radžicžer; f. Ferdinand Fischer, dwórski předar, 2. wikariatiski radž; f. Adolf Brendler, dwórski vředar. b) W St Drježdžanach: f. Karl Maaz, farar a superior, 1. wikariatiski radž.; kaplanojo: f. Józef Šöhner, direktor progymn.; f. Jakub Bart, katechet; f. B. Richter, katechet a šwjedžejnski raišchi předar; f. Jurij Kral, katechet; f. Fr. Bodenburg, katechet; f. pomocny: f. Jan Nowak, farški admin. c) W Nowych Drježdžanach: f. Anton Buk, farar; f. Rudolf, kaplan. d) We Friedrichstadtu: f. Józef Plewka, far. e) We Józefinim wustawje: f. Hendrich Infalt, kaplan. f) Wola prynea Jurija: f. Eberhard Klein, dwórski kapl. g) Wojerški farar: f. Richard Šalm.

2) W Altenburgu: f. Pawoł Riedel, admin.

3) W Annabergu: f. Pawoł Hensel, farar.

4) We Cwikawje: f. Oskar Manfroni, farar; f. Wilhelm Bange, kaplan.

5) W Freibergu: f. Alb. Keime, farar.

6) W Hubertsburgu: f. Alex. Hartmann, farar.

7) W Rhemnicy: f. Józef Müller, farar; f. Mikš. Žorjenk, 1. kapl.; f. R. Kretschmer, 2. kapl.

8) W Lipsku: f. Hubert Schmittmann, farar a superior; f. Handrij Duczman, farar; f. Ludwik de Lasalle, 2. kaplan; f. R. Rothe, 3. kaplan; f. Jakub Stranc, 4. kaplan.

9) W Mišchnje: f. Franc Čžornak, farar.

10) W Olnicy: f. A. Eilers, admin.

11) W Përnje: f. Heinrich Salm, farar.

12) W Plawnje: f. Paul Kaiser, farar; f. Linke, kaplan.

13) W Radebergu: f. August Nowak, farar.

14) W Reichenbachu: f. Franc Hackethal, kaplan.

15) W Rothschönbergu: f. Blažek, kaplan.

16) We Wechselbergu na wopyče: f. can. Palm.

17) W Zebnicy: f. Anselm Roginger, farar.

Na wumjenku: ff. Žur, Keipert, Krecžmar, Womčžek.

C. 3 wróšlawste diocesy.

W Kulowje: f. Robert Krause, farar; f. Jan Šchołta, kaplan.

Rozhladuj so!

Dzeń 15. wultoho rózta 1893 narodzi so prynciej Wjedrichiej Augustej syn, kiž dósta mjeno Surij Ferdinand. Tohobla béshe wosebita serbska deputacija* w Drježdjanach, zo by prynciej Wjedrichiej Augustej a joho mandzelskej Luisy zbožo pschala. Radosc w cytnym wótcnym kraju bē njemała a tež Serbjo njechachu sebi tutej rjanej skladnosci wunicz dac, ale wuprajichu pschēz hort wosebitych wotpóslancow swoju

dobyt ze swojej niewurjeknitej zmužitoscju. W lécze 1866 dopokaza kónprync Albert, zo tež wjetšhe wójsko wustojnje nawjedowac wē. Najwjetšchu slawu dobył pak sebi w francózske-němskej wójnje, hdyž pola Beaumonta Francózow napadje a zbi. Stóncznje nawjedowashe cyiu wulku armeju, kotraž z wjacorych korow wobstojeshe, a wuznamjenjeshe so we wšch pozdžisich bitwach. Za to bu na pólnoho marschala pomyscheny. Kral Albert je mjez nětczišchimi wjetšami wěscze naj-

Serbska deputacija w Drježdjanach.

lubosc, swěru a poddatosc kralowstomu rodej z nowa na swjatoczne waschnjo.

Kral Albert swjecjeshe 22. oktobra pjeczdzesac-letny wojeński jubilej. Hšchcže młody zastupi do wójska a je sebi tež bórzy jako dwacyzilětny młodženc přenju wójnstu cžescž we Schleswigu na Düppelstich nasypach

* Sobustawy tuteje deputacije bēchu: k. fararjo Zmišch, Jakub a Stala, knjeni Schäferowa z Jaseňich, Pjehowa z Libonja, Mjenjowa z Čzemjerc, Hanža Wisakc-Kollic z Khrósczic, Rurowa z Delnjoho Dunjowa, Skopowa z Njeswaczišća, knjezna Smolic z Leschawy.

šawnišchi wójnsti wjednik. Powěda so, zo je njebo marschal Moltke so wuprajil, zo je sakski kral jenicžki general, kiž w poslednej wójnje žanoho zmylka sežinil njeje. Cyty kraj, haj cyta Němska zhladuje na njoho z cžescžownoscju a z dowěru a tež Serbjo wopominachu tutón dzeń z džakownej wutrobu, derje wjedžo, kať sebi Boho Majestoscž swojich serbskich poddanow wazicž wē, kotřiz su swěru ke kralej telko krocž ze swojej krewju wobkrucžili.

Prync Max, tšeczi syn pryncy Surja, je wojeřsku štužbu wopuschcžil a so do bayerskeho města Eich-

stätta vodat, zo by so tam na mészništvo pschihotował.

Brync Jan Furiy je so z württembergskej pryncesnu Szabelu ślubik.

Šholera, kotraž loni wosebje w Němskej ſurownje zaſhadzeſche, je lěſa mjenje woporow žadała, runjež so hiſčecze cyle zhubila njeje. Zda so, zo změja czi prawje, kotřiž mēnja, zo wona po nēcim wostabnje a so ze ſylnje a ſpěšdnje natyrowaceje ſhorosce do cyle wſchēdneje pschemieni.

Ruska a Francózska stej so dale bóle zblížkoj. Lěſa wopytachu ruske wójnske lōdže francózske pschimórſke město Toulon a mnozy ruscy wyſchcy pobychu tež w Parizu a buchu wſchudjom z wulkim zahorjenjom pschijeczi. — Francózojo zhubichu swojoho najlěpschoho generala, Miribela, kiž z konja padže a bōrzy na to zemrē. Miribel bē monarchiſcy zmyslony a jara dobry katolik. — W oktobru zemrē w pieczawōsombjeſatym lēcze ſławny marſchal Mac Mahon, kiž so w křiſtwej wōjnje pschecziwo Ruſam wuznamjeni, wosebje paſ w lēcze 1859 rakuske wōjſko w Italskej pschewiny. W lēcze 1870 njemějeſche ani doſcž podpjeru, ani zboža. Tež wōn bē ſwěrný swojey ſwjatej cyrkwi.

W Šendželſkej bēſche najwážniſcha naležnoſcž namjet knježerſtwa, zo dyrbi so Šriſkej ſamoſtatnoſcž dacž, wosebje ſamoſtatny ſejm, kiž ma wo wſchēch znutſkownych wēcach rozriſowacž a zakonje wuradžowacž. Pschecziwo tomu bēchu tak mjenowani konſervativni a zadžeržowachu na wſchē móžne waſchnjo wuradžowanjo wo tymle namjecze. Ale železnej wutrajnoſczi wulkoho ſławneho Gladstone-a a joho pschwiſnikow so radzi, tutōn namjet w druhej komorje pscheczilſchecž. Wēzo prēnja komora, kiž hacž dotal ſkoro ze ſamyh „konſervativnych“ wobſtoji, je namjet zacziſta. Šcho budže Gladstone nětko dale cžinicž, njeje wēſte. Ale zapocžatk, kiž je ſčjinił, je dobry, a ta wēc tak ſnadnje wjac cyle njeſpadnje, ale, kaž kōžda ſprawna žadoſcž, tež ſkōncžnje dobudže.

W Šchwēdſkej je nětko tež wosebity japōſchtołſki wīkar z biſkopſkej ſwjecziſnu a prawami. To je dobra frocžalka do prēdka k polēpschjenju wobſtojenjom tamniſchich katolikow. Runje tał ma so tež z Danſkej.

W Norwegiſkej ſtutkuj a jara pilnje a zbožownje francózskej dominikanojo a mnozy wobydlerjo ſu so hižo do praweje cyrkwe wrōcziłi.

W Rakuſkej wumrē mjez druhimi biſkop Zwerger w Štyrſkim Hradcu. Wōn bē jedyn z tyh, kotřiž mējachu telko wutrobitoſce, zo žiawnje, ertnje a piſomnje pschecziwo njeħanbitym napadam liberalnych wuſtupowachu. Wosebje paſ je to cžinił pschecziwo ſchulſkomu zakonje, kiž wjele ħubjeſchich bycž njemōže, hacž je.

W Šyrolſkej ſu ħandrijej Ħoferej wulki rjany pomnik ſtajiłi. Š ſwjedženjej pschindže tež ſam lejžor. Šyrolſki lub ma wot ſtarodawnych cžafow tu

wulku ſhwalbu, zo je runje tał kruzje katoliſki, kaž derje lejžorſcy zmyslony. Ale boħužel ħcedža tež tam „liberalismus“ rozſchērecž. Šdn bychu tola tutōn rjany nejſtaženy nabožny a w najlěpschim zmysku — wjeſoty ſpēwamy lud ze swojey liberalnoſczi a kulturu na pokoj wostajili! Ale ħcedža dħa z mocu poſlednje podpjeru knježerſtwa a trōna podrycž? „We znicženju liberalisma je ſpomoženjo cžtowjeſchoho towarſtwa“, tał je ſławny katolik na žhromadžiſnje katolikow Němskeje we Würtzburgu prajik. A wōn mējeſche cyle a doſpołnje prawje. Liberalismus a revolucija stej kħētro na so zapodobnej: liberalismus podrywa jenu awtoritu po druhej a to ničzo druge njeje dyžli revoluciji pučž pschihotowacž. W nabožniſtwe ħcedža liberalni, zo imē kōždy wēricž a cžinicž, ſchtož ħce. Tał so potom ſtanje, zo so ani cyrkwiſcy wērowacž ani ſwoje džēczi ſchēczičž njedadža. A tał roſtu woſrjedž ſchēſcžanſchoho ſwēta hižo pohanjo! Zo pał budža runje cžile pschichodni poddanjo jara ſwěrný, tomu njeħ wēri, ſchtož ħce, ja nic. Z tym so tola jeno ſocialnym demokratom rola pschihotuje: ħdžēž ſu liberalni njewēru wuſhwali, tam ſocialiſtojo revoluciju žnēja. A tuta njewēra so boħužel tał ſpēšdnje a daloko rozſchērja, zo budže, jeli hiſčecze z cžasom prawe ſrēdki njenaloža, napoſledku wērný, ſchtož je ſławny piſowaczel Alban Stolž — žortnje abo kħutnje? — prajik: zo budža dyrhjecž miſſionarojo z Šhini do Šuropy pschincž.

A ſpodžiwnje, zo ze zrudnych ſcžēħwōw tał mjenowani ſtatnicy ničzo wuknyčž njehadža. Tał ħce miſter Weterle a joho pschwiſt tež we Wuherſkej civilne mandželſtwe zamjecž, kaž by rjeł, zo tam lēpſche plody ponjeſe dyžli w Němskej. — Za Praha a wotolnoſcž buchu někotre wōtre a wobcžēzne pschēdpisy wudate, dokelž bēchu so tam mnoħe zbēžki ſtale pschecziwo policiji a wosebje tež pschecziwo katoliſkej cyrkwi. Runje młodži ludžo bēchu so pschi tym najbōle wobdželili. To ſu plody ħubjeneje ſchule, w kotrejž ħchēzene a njelſchēzene džēczi na jenej ſawcy ſyħaja, a wot cyle njewēriwych, ſamo židowſkich wuczerjow, wſchō móžne wulnu, pschi tym pał namrētu wēru ſwojich pobožnych wōtcow zħubja. Z tutym ſchulſkim zakonjom, po kotrymž drje so nabožniſtwe hiſčecze wuczi, ale ħewał ničzo wjac njeplaczi, wosebje nic pola wuczerjow, je ſebi ſtat najħōrſchi prut ſam na so wurēzał: wocžēhnje ſebi poddanow, kotřiž so ani Boħa, zadħwiſchi ħalle cžłowjełta wjacj bojecž njebudža.

W Perſiſkej je ſchah abo kral katolikam jara pschihileny a ſchłita jih pschecziwo mohamedanam, kotřiž ħcedža ſchēſcžanow podcziſchecžowacž. — Francózojo ſu w Aſiji tōjſchto dobyli a ſebi wulki kraj Šiam podcziſli. Najſſerje jih Ruſojo podpjeruħa. Z tym pał zħubiw a Šendželſka pschecy wjacj mocy a nahladnoſcze.

W Šhinje je biſkop Anzer titul a prawa mandarina tſeczeje rjadownje doſtał. Zo zmēje to

dobre sežehtvi za katolikom, možemy so nadziječ. To je wulka cjesč, kajtejez hiščęze pšhed nim ničtō docpěl njeje.

W Italskej a w Romje su zauidzene lęto tež mnozy Serbjo pobuili, zo bychu swjatocho wótca widželi a postrowili pšhi joho pokstalętnym biskopškim jubileju. Wšhityc wjerchojo, tež njeatholscy, haj sam tirkowski sultan a pohanski kinski kejzor su jomu zbojo pšheli. Haj, němsti kejzor je joho sam wopytal. W cylej swojej nadženiskej mocy a krasnosći je so pšhi tym zaly trón swjatocho Pętra pokazal. Kač može pšhi tym hiščęze Italska sama lutka njeptšecęslcy zmyslena pšhecęziwo hamjeje wostacę, je woprawdęite hudańcętō, abo lępje: potajństwo zlóscę, t. r. ztoho njeptšecęzela samoho.

W Africy wumrę wulki a sławny kardinal Xavigerie. Soho mjeno bę po cnyh swęcę znate. Wónu je nimo męry wjele dokonjal za rozšhęrenjo swjateje węry mjez wobohimi pohanskimi ludami w Africy a wosebity rjad misjonarow založil, kotřiz swojeje bęteje drařty dla „bęli wótcojo“ rękaja. Pšhede wšhęm pač je so prócowal, zo by ze słowom a piřmom swętej pokazal, kač šurowje Arabojo z wobohimi čornuchami zakhadęeja. A tač nastachu wulke towarřtwa pšhecęziwo wotrocęřtweje w Africy. Šhtōž je hewal hiščęze, wosebje tež w politiških węcach dokonjal, to njemōžemy wobšhęrnje wopisacę. Z nim je węcęe jedyn z najzařluzbniřhich biskopow wumręk.

W Americy bę wulka wustajeńca w męcęe Chicago. Kač wulke hłowne twarjenje bę, mōžęš z toho pōznacę, zo męcęe w nim řti řta třac lędzi derje ruma. Zajimawa a jara ponucęaca węc bę to, zo bę pšhi wotewrjenju tuteje wulkotneje wustajeńcy tež zjawna modlitwa. W Europje wo tajkih modlitwach ničo njewędęa, kač by rjekł, zo Boha njetrębaja. Swjate piřmo pač praji, zo je pobožnosć ř wšhōmu wužitna. Toho řo potajřim Americzenjo lępje dęeręa hač Europjenjo. Zjawnoho modlenja wřhac řo nęhtōřkuli boji abo hańbuje, abo woboje. Hańbuje? Haj, tač daloko řmy dōřhli, zo řo čłowjek pšhed čłowjekom modlicę hańbuje, ale nic — hręřhicę. Abó čohodla dęa řo na kwarřach, kermušřach, řhęcęřznach a pšhi podobnyh pšhiležnosćach pšhed jędęu a po jędęi njemodla? Šnadę dokelę řu z wjetřha wosobniřhi lędjo pōdla? Nō, na wustajeńcy w Chicago bęchu tež nekōřti wosebni, tač na pšhikad Cleveland, preřident zjednocęnyh řtatow, kotrę řu same hjęz mała tač wulke, kač cęřa Europa abó hiščęze wjetřhe. Zda řo, zo je Europa — a ř tej serbřta Ružica tež w tym nastupanju bohųel řkřřha — nic jeno dęeń a řarřha, ale tež dęeń a — mudriřha, to pač řo prajicę njeřhodęi, radřho hęcų rjek, njerozomniřha. Šwjaty wótce je tež tōnle brach našhōho čřasa derje řōznal a tohodla jednotu swjateje řwōjby zawjedł a postajil, zo ma řo węřta modlitwa wřhednje we

řwōjbe zjawnje modlicę. Węzo toho řo mnozy boja a wostaja. Ale hdyž řo dęeń a bōle na to řkoręi a to z dobrym prawom, zo dęęcęi pšhed řarřhimař, pōbdacęi pšhed pšhedřtajenymi žanoho řpekta nimaja, dęa nječ jeno tajcy řarřhi a taicy pšhedřtajeni tež derje wopomnja, hač řami wina njeřsu. Wot čřtowjeka, řiz na řtajnosći zakřwa, plampa, druřhich hani, mōže drje druřdy, wosebje, hdyž řo ze žłobami pyri, hrōžba wuńcę, ale ženje nic tamny řpekł, řiz druřhich ř dobromu nawjeduje. Widęa-li pač dęęcęi abó čřeladni, kač řo tež nan abó řospodač zjawnje modli, budęa sebi joho na cęle hinashe wařhńjo wařicę. A nječ tež pręni řrōčę řo posmęwřuja, to bōřny samo zańdęe: pšhetōž řhtōž je woprawdęe dobre a řwjate, ma tajřu mōc we sebi, zo řkōncęnje tež najhōřřhōho hańjerja pšhewinje. Za pač mam cęle za to, zo by runje ze zjawnje řbromadnej modlitwu do našhich domow a řwōjbow zaly wjele řiřęřčaniřhōho, pōccęziwoho duřha, wjacy lubořęe a postřkřnosćę pšhikřlo. Pšhetōž njemōže mje ničo wo čřtowjęřkej řhmanosći a dořtajnosći tač jara pšhepōkazacę, kač njetajena węřna pobožnosć. Widęu joho hiščęze dęenja — a to je hjęz mała dwacyři lęť — widęu joho hiščęze, kač by pšhede mnu řtal, řarohō čřęřčōmnoho řhędęiwca, kotromų wřhityc „pšhecęel“ rękahu. Bę to serbřti rubiřřkacy muž, řiz bę wřhđudžom kač doma řwojoho nimo męry lubořęziwoho a — to řmęm řhroble rjek — pobožnoho wařhńja dla. A z kajkej nutrońcęu by řo wōń do jędęe a po jędęi modliř? Widęu a řřřhę to hiščęze dęenja: tač hłuboko je řo mi joho wutrobu hņujacy wobraz do pomjarka zacęřiřčęal.

Šhtōž sebi „Krařana“ z lęta 1885 z řařhęcęřta wucęhņje a do tamniřhōho pšhedřtowa pohłada, namaka tam, zo tehdom hiščęze burřtōho towarřtwa a — kač je znate — serbřtōho zapōřtanca za našh wřkries njemęřachmy. To je nęřk, Bohu dęatowano, lępje. Dęeń 19. oktobra 1893 bu Kōkka-Liřak z řhřōřcęř z jara mulkej wjetřhinu z noma wuzwolenu, tež evangelscy Serbjo a Němcy řu z wulkōho dęęla za njoho hřowowali. To dawa nam wulku nadęiju za pšhichod. Tež pšhi druřej řkřadnosći je řo lęřa pokazalo, zo řu Serbjo tola troęu wotucęřili a wędęa, zo řu řwōj wotdęęelny lud. Bę to řhęcęřdęęřaty narodny dęeń Miřhala Hōrnika. Wo joho žiwjenju a řkřtowanju nočęu jow wjele prajicę, dokelę je najwařniřhe tola hižo znate a pšhewjele ruma njebyh na to naķōřicę mořk. Šhtōž pač hęc joho žiwjenjo prawje nadrobńje řpōznacę, nječ řobu čřita „Lužicu“, časopis za powucęrenjo a zabawu. Tam je wřhikřo derje a wobřhęrnje wopisane. Ř dopomņęcęu na tutōń řjany dęeń řmy „Krařana“ wudebili z wobrazom, kotrų joho narodny dom pšhedřtaja.

Šym tež nęhby — budęe to řforo 25 lęť — do tutoho domu řhodęil, ale tehdom bę mi to jeno kłamřřka řhęęa, hđęę męřachu mjez druřimi węcami tež

wopno (kalk) na pschedani. Hdyž tam lětsa zasj nimo džěch, mējach wězo cyle hinašče myśle a zacjucza: pschetož nětko wědzach, zo je so jow narodzil Michał Hórnik, wubjerny mješnik, wulki wuczenec, stawny spisowaczel, woporniwy wótežinc, cjeszczeny a lubowany wjednik serbskoho ludu.

Mužam, kotři su krawne bitwy dobyli, stajeja so pomniki a husto so na nich spomina. Ale hdyž so praischamy, hač je jich mjecz abo pjero našchoho Hórnik a wužitnišče džěło dofwajało, njemóžemy wo tym

stabska stronka našchich krajanow: woni pschemato serbski cžitaja a tohodla pschemato wo serbskich naležnoszczach mjedza. A tola je hižo jara wjele serbskich knihi a časopisow a w nich njeje niczo, sčtož mohlo wěrje a kšesczanskiomu žiwjenju sčtódne byč.

Ze sakskich duchownych je wumrjel k. Macháček, ro-
dzeny Czech, naposledku dwórski kaplan w Drježdžanach. Wón je sebi wulte zaslužby dobył z tym, zo je itawizny sakskoho kralestwa w katolskim zmyslu wudžělat a tež hewał jara wjele pisał. Wobschěrnje je

Narodna kšěza Michala Hórnik a w Wroclawach.

dołho dwělowacž. A by-li wón ze swojim njewustawacym pilnym pjerom jeno jenej jenicžkej duschi prawy pucž do njejes pokazal, dha by z tym wjacj docpito było, hač hdy by sto bitwow dobył. Tohodla je kóždej džakownej serbskej wutrobje joho narodny dom cžicha swjatnica, z kotrejež je našchomu ludej najwjetški dobroczel našchoho lěstotka wuschol, kiž je wšče swoje wulkotne duchowne dary natožil, zo by Serbam wukhował narodnosč a wěru, póccziwosč a pobožnosč, cžasne a wěczne zbožo. Tola chcemy-li joho nic jeno z ertom a z pismom cžesczicž, ale tež ze skutkami pokazacž, zo mamy joho zaicž, potom cžitajmy pilnje, sčtož je joho wustojna ruka napisata. A to runje je naj-

tež wopisał žiwjenjo Jana Leisentritta (Tichoschlapa), Budyšskoho tachanta, kotryž je tachantstwo w surowych rozhorjennych cžasach reformacije psched znicženjom zakital a wukhował. — Cyrkej Najswjećišcheje Wutrobje Jezusoweje w Baczonju ma wot přenjošo wulkoho rózka 1893 swojoho samsneho duchownoho.

Pohladač džensa, tole pisašo, do „Krajana“ z lěta 1885. Mjeje to dołhi cžas, kiž je so mjez tym minyl, ale tola je so za tutón krótki cžas tež w Serbach kóšsčto pscheměnilo, jeno nic wščitko k lěpschomu. Wěch wššom lět w cuzbje, ale hiščeže džensa kinczi mi we wutrobje nimo měry jimacy a hnujacy hłós póstneho kěrlušča, kiž sym we swojim cžasu tam w

prastarej serbskej wsy stajšak. A bjez džima, zo je mi mnohi wjesoty hlós dawno wuklincžak, zo pať runje tutón zrudny tať husto a snadnje zasjy w mojej wutrobje zaklincži. Pšchetož zrudnyh wěcow je nam tutón čas wjac pšchinješt, dyžli wjesotyh. Tola to móže drje nas zhibowacž, ale nic zlamacž, to móže nas slabicž, ale nic znicžicž. Dokelž našča nadžija njesmē so zepjeracž na tutón hinity swēt, nic na mudrosč a lubosč džecži tutoho swēta, ale jeno na Boha samoho! Tohodla ščtožkuli nam pšchichodne lēto pšchinješe, to nas njesmē w naščej wětje, nadžiji a lubosčzi mylicž. Starajmy so jeno wo to, zo so džeržimy kručze a kručiščo tamnoho njepowalnoho stolpa, kotryž bu něhdy na Kalwariskej Horje postajeny a kotrohož žadyn wšhor a žana móc njewotkoma; Stat crux, dum volatur orbis: kručze stoji kščiž, njech so swēt wjerceži! Potom njebudže nas mylicž žana powjesč. a byrnjež hiščcže zrudniško klicžaka, dyžli tamny žaromanšti martrowny kērlušč, pšchetož stónčnje zaklincži tež nam wěcne, ženje njepšchēstamace: alleluja!

J. L.

Zawjedzenjo porjedženeje protytki.

Luby krajano, z napisma zawěsčje hižo pōznajesč, ščto čcu. Zhubašak hnydom, zo bych rad wibžak, hdy by mudra hlōječka našču lubu protytku trochu porjedžila a to wosebje w tych ryncžkach, hdyž su kermusče a wjedro zapisane. Pšchetož hižo loni našč Bosol nēsčto mało wo kermusčach zrycžaj; hačž pať je ščto wučžinič, prasčej so kermusčnikow. Wjedro hiščcže žana jenicžka protytki prawje wěščcžila njeje, wjele mjenje pať buram prawe pšchinješka. Haj, drušdy je jena tať mudra a pšcheklepana, zo nam wjedro podawa, kajtež bē pšchēd sto lētami na zemi. Nō, haj wščak, ja njewēm, hačž dyrbi so bur ze žnjemi po „stolētnyh wjedrje“ rjadowacž, abo hačž dyrbi wobdžiwacž, kať wjele lēpje lubžo tehdom rozmjachu wjedro wěščcžicž. Njech tomu je, kať chce, ty sy tola kšētrje nimo kulil ze swojim zhubawanjom! Ča wēc je tale!

We staryh časach njemējachu burja tať dobryh a wšchelačoryh nastrojow swojomu džēku kať džensniški džēn. Worachu n. pšč. z wulkej haložu wot sylnoho, twjerdoho duba. Čuta bēšče zhibnjena podobnje kať pluh; wēzo hubjenje to džēšče. Wlōčicž dyrbjesče stōt, kať z biblijskich stawiznow wěšč; znajesč džē słowo: „wōškej, kiž mlōčzi, njedyrbišč hubu zawjazacž!“ —

Ryžbat njemējesče tať wōtry a drobny grat, kať nētš. Tohodla njemōžesče tež tať rjane postawy a pisana do twjerdoho kamjenja rubacž, kať w naščim časju. — Wěšč nētš, ščto mēnju? — Nō, ja mēnju, zo lubžo w zastarskich časach to njemōžachu, ščtož nētšole. We wščēh časach je so na wščēm porjedžo-

wało a wšchelačore wěcy a mudrosčje su so wunamafake. Stari sebi tež myšlachu, zo je našča zemja dalša runina, kotraž je z morjem wēbdata hačž do wěštyh mjezow; žadny tutyč pať je wēcna hlubina. Čuž njezwadžicu sebi, so pšchewēdčicž A ščto nētš? Woblitmy na kuli, a ničto hiščcže z njeje padnył njeje. Wobobnje sebi lubžo w prjedawšich časach myšlachu, zo zemja jako srjedžiščcžo cykloho swēta z mērom stoji a slōnco, mējac a hwēzdy so wōkōto njeje wjerceža. Ču na dobo postany mudry muž, kotryž tutu žasadu powali. Čomu so wēzo derje njeńdžesče; wudawachu joho za „hlypoho“. Nētš pať so bižo lōžde džecžo w ščuli wučži, zo so zemja z mēsačkom a hwēzdami wōkōto slōnca wjerceži. Čať so hiščcže spochi nastroje, maščiny a wēdomosčje pšchēmēnjeja kať lubžo a swēt — jenož jedyn ma wot wēcnošcže wščo nanajbōpełniške a wostanje tež nje-pšchēmēnity.

Šlej, luby krajano, kať ze wščēm, bē tež z protytku. By ščwanje wōči a wulki nastajak, čchyl-li čji ja powēdacž, kať su prjedy něhdy čas rozdžēli a licžili. Po tym bēču tež protytki. Čuž bjez džima, zo so tež protytki porjedžachu, hdyž so hwēzdaritwo wudokonsjesče. Rōmski kejšor Julius Caesar bē jara wustojnu a dobru protytku žestajak; čuta mjenuje so „Julianska“, a nētštre luby hiščcže džensniški džēn po njej licžaj. Čež w nētšotryh naščich protytkach stoji dwōji čas porno sebi; jedyn ma napis: stara julianska protytki. Pšchirunasč-li wobaj ryncžkaj, pōznajesč bōrzo rozdžēl mjez wobēmaj. Julius Caesar bē mjenujcy lēto nēsčto minutow pšchēdolhe woblicžil. Z toho sečēhowacy zmył bē tōn, zo w časju trochu žadny wostachu. Woprawdže so tola n. pšč. 10 krotičh lēt prjedy minje, dyžli 10 dlejšich. Čať bē tu. Po časju wulicžichu mudri hwēzdarjo zmył, kiž bē tamny rōmski kejšor sečžinič. Woni tohodla tež žabachu, zo by so protytki porjedžila. Sič woblicžanja a nāpōminanja njenamafachu žaneje posłuchnosčje. Ničto njewēri sebi, na staryh namrētyh brachach a zmylenjach porjedžecž, a to z bojoscže. Ščto na zemi pať njeznaje bojoscže pšchēd ludžimi, ščto wustupi pšchēcžiwō lōždomu, byrnjež tež sam był najmōcniški kral abo kejšor, je-li njeprawdju čžinič? Jedyn je, kiž so nještōžji; wšchitcy joho znajemy: naslēdnik swj. Pētra, widžomny wjetč naščej swjateje cyrkwje. Čež tamnu žahlu wēc wza tehdyški swj. wōc Hriješot X. do ruki a wuwjedže ju došpotnje. Wučženi Sežuiča najprjedy wuslēžičichu zmyłki julianskeje protytki a wulicžichu wōprawdžitu dołhosč lēta. Hdyž bē to wščo pšchihotwane, porucži swj. wōc, zo ma so nowa protytki w katholicim swēcže zawjesč. A to wosebje tohodla, zo bych so swjedžjenje pōwščitkōwnje pšchēcžene swjecžite a tať cyrkwi tež zwōntōwnje pšchēcžene byla. Wōn pšchikaza, zo ma so w lēcže 1583 džewjecž dnjow pšchēstocžicž a hnydom po 5. so 14. oktober piščaj.

Z tutej poručnosću wobroczi so wón na kejzorcw, kralow a wjetchow, zo bychu jeho podpjerali. W Italskej, Pólskej, Francózskej, Španiskej so ta wěc snadnje wumjedže. Hinał běše w Němskej. Nahladna licžba protestantskich wučenyh drje pschipožna, zo je wulki čas k porjedženju, tola jenož pod wuměnjenjem běchu za pschijeczo protyki. Bamž njebyrbi žaneje mocy nad protestantami debych. Najwjetskej hwězdarjej tamnoho časa: Tycho de Brahe a Kepler — runjež ewangelskaj — rycześhtaj jara za nowu protyku njebźiwajo na to, z czejeje ruki bē wuschła. P. sledničti runje jačo znamjo Božeje mudrosćeje wukhwali, zo je lěpje, hdyž protyka wet bomža wunđže, dźili wot kejzera, pschetož jeho móc dojahnje dale. — Najzasaflišcho mustupowachu lutherscy duchowni. Lukajch Osiander takle subđi: „Wjeze wscheje winy, jenož z lóžystwa, zo by haru a zwabu wubudźił, je bamž protyku napisał. Trjeba njeje nětko na kóncu swěta — kotryž wschitcy wobhorjeni we swjatyh pismje wěsće woczałuja — z nowej protyku wustupicž. Te nětkore lětki, kotrež ma swět hišćeje wobstacž, zawěrnó njeby trjeba było pscheměnjenja. Z cyta pał ta wěc tež tał dospołna njeje, kaž so zda. Wjedwěluju na tym, by-li protyka wot lutherskich univerzitytow pschewóchlomana była, by so wjele njemužitnoho dźěla zwuterhało. Zawěrnó, protyka njebudže dlěje wobstacž, dźyli bamž sam. Wotpohlad protyki je jenicšcy, mjez Němcami rozkloru rozšocž. To poznawamy hižo z bamžeweho wopona na cžole protyki, kaž tež na wobrazu na poslednjeje stronje. Wopon ma žalostnoho zmija z dwěmaj šchidłomaj, město jazyla ma wopušč šchorpiona, a wot njoho kapaja nětkore krepki krewje. Tełe krewjelacžne šlocžo chce nic jenož Italsku, Francóžsku a Španisku, ale tež Němsku pschěz swojich Jezuitow z bludnosćemi zaplesč. — Z kónc protyki je kóčkla namolowana, kotraž myšch w hubje djerži. Tež to je znamjo bamža. Najprjedy je dołho dosč hrajkał z wobohimi šchescžanomi a nětk chce jich špóžeracž. Djaboł njech jomu žohnuje! Tuž widžimy — byrnjež protyka woprabwđe dobra była, njesměmy so jeje pschimacž, dofelž wukhabdža z ruki njeschecžela Jezom Šhrysta, kotryž je z dobem tež našch najwjetschi njeschecžel.“ — Kaž Osiander subđachu tež druzy lutherscy duchowni a muczeni. Haj sami hwězdarjo, kotřiž móžachu tu wěc tola lěpje zwozemicž.

Wysoka schula w Tybingach da n. psch. slědowacu rozprawy: Bamž chce z nowej protyku zaty móc dostacž nad nami, kotřiž smy tola ewangelskoho wěrwuznacž; mjez tym zo my tola — kaž je tež Luther hižo cžinił — bamža za antichrista mēčž byrbimy. Jako tajki pozbēhuje so nade wscho, nad Boža a wscho, šchtož je Bože a Boža služba a wudawa, zo je sam Bóh. Wsčhe toho pschima bamž tu do prawow knježerstwa a chce widžecž, hacž so jomu woni njepebwola. Tež njeje jasne, k čžomu nowa protyka

je. Byrnjež we njej započatk nalěča nětkore dny prjedy abo pozbđišcho zapisany był, njezapocžnje so we pschirodže ani prjedy ani pozbđišcho nalěčo.

Druhi „woprabwđe“ wučeny muž pokazuje jasnje, zo so kónc swěta bliži. Njebo a zemja rycžitej za to. Prěnje powěsčje je nam pschinjeseł wulki komet lěta 1577. Runje tał pschipopěda nam toľamo žalostne wjedro, wosebje na tuč dajach, kotrež so we nowej protycy wurcstaja. Surowy widhor je potorbnył wulkoho worjoła z dwěmaj hłowomaj, kotrohož hake su we Winje psched dwěmaj lětomaj postajili; tež czežti železny šchiz je padnył z cyrkwje jezuitow we Winje. Desčecž je so počał lež w tyšsamych dnjach a njeje pschestal. Haj we wsy Šhtershausen je so rebja wodny do krewje pschewobrocžila. W drušej wsy su ludžo ducy z kermusche widželi, kał so mēšac w zawobđetej šchitaknosći žony k nim křila a wjac krocž woła: „Bamž, krej, bēda, Jezuciča“.

Wjez džiwa, hdyž tež katholicscy škóncžnje džiwne znamjenja pytachu; šchtož pyta, namaka; tał bē tež tu. — Ludowe prajenje praji, zo so ptacžki na dnju swj. Vincenca wěruja. Byrnjež so nětkoti tomu smjeli, wuczi nas to tola štrowe widženjo. Tuž kēžbomachu ludžo, šchto budža ptacžki w lěcže 1584 cžinicž; budža so po nowej abo po starej protycy wērowacž. A hlej, ptacžki su wēzo katholicke; pschetož hnydom wēdžachu, šchto je bamž porjedžil. — Tožrunja bē žjawne, zo jena worjeschina w kejzorskej rjad nowije protyki djerži. To běše takle: Luta worjeschina bē tał dołho, hacž ludžo pomnja, kōžbolētnje na swj. Jana počžala so zelenic, kopyna a pčedy poľazowacž. Šchto cžini tutón šchtom w pschichobdnyh lěcže, hožej bu swjotoho Jana z jenyh dobom wo 10 dnow prjedy swjecžene? Wona zeleni so 10 dnow prjedy, potajkim žasu na swj. Jana.

Wucženi a předarjo nechcchu swoje rozhorjenje pschi sebi zbjeržecž, ale pytachu je tež do ludu zaiščecžpicž. Jedyn duchowny napisa maľu knižku; we powēdanicžku rozmoľwjataj so dwaj buraj wo bamžowej protycy. Prěni powēda: W Romje njewěrija ani do Šhrystusa, ani do horjestacž, ani do wēcžneho žiwjenja. Bamž jenož hlada, kał by pienjezy nahromadžil. Tuž spěwamy wschēdnje w cyrkwi: Božo, zdžerž nas w twojeje wěrje a šchtituj nas psched bamžom a Turku. Šhrystus je po nowej a starej protycy rodženy. Ale bamž so boji, zo móhł Šhrystus pschegache k sudej pschitcž, tuž je špěšchnje nowu protyku napisał, zo by so wón zamolil a njeby wēdžal, hacž by po starej abo nowej protycy subđicž pschisšel. Wóh křostaj toho pachola!

Druhi bur wotmołwi: Bamž mjenuje swoju protyku „pschecytrajacu“ k dopokaznu, zo do škóncženja swěta a poslednjoho suda njewěri; bamž je sebi wjedrowje wěšty, zo Šhrystus dyrbi cžinicž, kaž wón runje chce.

Tajke, haj hišćeje hóršche naschčuwawanja dyrbjaču wocžatowane pčody njescž. W nětkotrych wjetšich

městach wudyrichu strasčne zběžki. Hdyž lěta 1583 mniška w Frankfurcze nad Mainom hodowničtzu po bamžowym přestajenju swjećachu, pschicžahny na Božich škubach dživja čerjoda halekarjow do cyrkwe: wofchče=rjachu so, wołachu, wusměšachu, wubichu durje, rozbiču wołna, haj kačachu z nožemi wofoło so. Samo na wołtar sebi zwažichu. Tole njeběchu jenož worakawi hólcn, ale tež něhdže 12-lětne holčzata. Cyka wěc dyrbesješe so tola tež wot wyschneseče thostacž. Pschi pschepytowanju pał rekasche, zo su mniška jami wina byli; žadyn z njebočžinkow so njepeřhosta. Serje bě widžecž, zo wyschnosečti tajke zběžki pschecžiwne njeběchu; wšchako płacžachu katolikam, kotřiz so dosčž hanicž njeħodža.

—z—

Rutopis Michala Ćornika.

Serbam.

*Lětne wětřiki hdyž zaduwaju,
Bo h wšem kwětłam rozkčec dowoly,
Kožda zahrodka, so krasnje zybolj,
Nějne kwětli wónje rozrywaju.*

*Zo by kwětka jehšo zakčewala,
Pilny zahrodnik jej přiliwa,
Na prócu a mučnosť nježywa,
Zo by krasnosť hišće přiberala.*

*Serbowstwu džen' nalětni tež swěci,
Młodne kwětli klěja w mnohosci,
Pokaža so pilnosť serbskich džeći.*

*Tuž sej serbske kwětli z dobrych hajmy,
Zjednocny wšć mocy w lubosći,
Bohu wjeršnemu, so pod škit dajmy!*

Michal Ćornik

Bratstwo swj. Józefa w Kamjencu pod Šchpitalom.

Kaž je „Katholiski Posol“ w swojim času wozjewił, je so w minjenym lěcze w Kamjencu bratstwo wobstajneho čješćenja swj. Józefa založilo. Wozjewjamy

to tež tudy w protychn, nje dyrbjali Posol wšchem do rukow pschicž. Kunjež je po pschecžu swj wótca swójšbam radžicž, do bratstwa swj. Swójšby zastupicž, budža tola jenotliwi rady swj. Józefa w čješczi mčž, wot kotrohož zastupneje próštwy zbóžneje smjertneje ěodžiny so nadžijamy. W tajkej čješczi je swj. Józef pola Serbow pschecy stat, a to njeimě so pscheměnicž, sferje pschibjeracž. — Nětko njeje nam Serbam wjacu trjeba do Noweje Čale hicž. Dolež pał je tudomne bratstwo abo zjednocženstwo ěinasche, dyžli Nowo-Čalske, móža so tež tam zapisani tudy ěišcže tež zapisacž. — Nasche bratstwo porucžamy wosebje tajkim, kiž ěišcže we wjele bratstwach njejsu, a nimaja wjele so modlicž škwile, dolež je tu jeno jara mało spěwacž: ma so za lěto jeno jedyn džen swj. Józefej poswjećicž, kotryž džen móže sebi kóždy jam wuzwollicž.

Najlěpje zhoni kóždy, šchro a tajke bratstwo je, z wustawkow tohosamoho, kotrež toħodla tu wozčišcžiwny:

1. Zaměr bratstwa je: wuskutkowacž, zo by swj. Józef pschž cyte lěto na kóždym dnju z najmjeišcha wot jehoho čžtowjeka na wosebite wašnje čješćenj był, a z tym wuprosycž: zbóžnu smjertnu ěodžinu, Bože johonowanjo swójšbam a měr swj. cyrkwi. Sobustawy maja toħodla wosebje za tym so prócowacž, zo bychu z pócčiwym žiwjenjom swj. Józefej podobni byli, z kšecžanskim swójšnym žiwjenjom so wuznamjenjeli, do žanoho wěrje šchłodnoho a wot cyrkwe wotradženo, tał mjenowanoho měšchanoho mandželstwa so njedali, a za kšecžanske wocžehujenjo młodosče po móžnosčzi so staracž pomħali.

2. Mjeno sobustawa a džen, kotryž je sebi wón wuzwolil, zapisa so do wosebitnych bratřich kniħi, kaž tež na pschistupnym listku.

Po smjerczi sobustawa ma so pschistupny listk pschědštejerjej bratřtwu, t. j. farskomu administratorej w Kamjencu pod Šchpitalom, wróćicž.

3. Sobustawy bratřtwu zbudžuja sobuželnosč čžerpjenow swj. Józefa, kotrež je wón mčł, a kotrež su tež jomu nasche ěrěki pschihotowale; budžejš so toħodla prócowacž na tym k wosebitomu čješćowanju swj. Józefa postajenym dnju scžehowace pobožnosče nutrne dokonjecž: 1. Swj. sakramenty dóstacž; abo hdyž to njemóžejš, želnosč a duchowne swj. woprawjenjo zbudžicž. 2. Z wosebitej pobožnosčju pschi swj. woporje Božeje mišče pschitomny byč a to k wopomnjećju woprowanja Žezusowoho w templu. 3. Z najmjeišcha šchtwórcž ěodžiny ěoloseče swj. Józefa rozpominacž. 4. Džen w pobožnym zmyslenju pschecžinicž z tym, zo so z wutrobu swj. Józefa zjednocžišch. 5. K joho čješczi nekajke jebjezapřecžo, abo duchowny abo čžěny skutk mišosče dokonjecž. 6. K čješczi joho 7 ěolosečam a radosčam 7 tróčž Wótčenasch, Štrowa sy Marija a Čješč budž Bohu Wótcej wuspěwacž. 7. Džen

stónceiz z wopytanjom najswj. sakramenta a z tym, zo wutrobnje swj. Zózefej so poruczišć.

4. Damž Pius IX. je tutomu bratstwu 20. jan. 1856 a 5. julija 1861 sczěhowace wotpuski, kotrejž móža so tež kładnym dušćam pschuwobroczić, zwolit:

I. Dospołne:

1. Na dnju pschuwzacza do bratstwa. — Na dnju, kotryž sy sebi k wufonjenju spomnjenych pobožnych skutkow wuzwolil. — Kóždy mėsac na jnym jnym wuzwolnym dnju, na kotrymž pobožne skutki k cjesćji swj. Zózefej wufonješć a w jenej zjawnej cyrkwji po mēnjenju swj. wóćca so modlišć. — W smjertnej hodzinje.
2. Na dnju sľubjenja swj. Marije (23. januara), na swjedženju swj. Zózefa (19. mērc) a na swjedženju joho zakitarstwa (tsczju njedzela po jutrah).
3. Na czistosczenja — pschizjewjenja — do njebies wzacza — naroda a njewoblakowanoho podjecza swj. Marije.

Zo by tute wotpuski dostał, dyrbišć sakramentaj pokuty a wóćtarja dóstacž, a po mēnjenju swj. wóćca so modlicž.

II. Njedospołne:

7 lēt a 7 quadragenow za kóždy dzei, hdyž jedyn z horjeka pomjenowaných skutkow wufonješć.

Dale spožćji Pius IX. 18 oktobra 1862 wschitkim zemrētnym sobustawom tohole bratstwa hnadu privilegowanoho wóćtarja za kóždu Wožu mšću, kotraž so za njoho zmēje.

5. Na 20. (abo hdyž je to njedzela, na 21.) mērc kóždoho lēta je za wotemrētnych sobustawow bratstwa Requiem z Uibera.

6. W bratskej cyrkwji budža sczěhowace bratske pobožnosće:

- Na swjedžen swj. Zózefa (19 mērc),
- = = swj. Marije pschizjewjenja (25. mērc),
- = = swj. Marije do njebies wzacza (15. aug.) a
- = = swj. Marije njewoblakowanoho podjecza (8. dec.)

rano w 8 hodzinach zhromadne swj. woprawjenje sobustawow bratstwa, w 9 hodzinach swjatocžna Woža mšća a popoždnu w 2 hodzinomaj nyschpor; woboje z wustajenjom Wožoho Czěła.

Wot 19.—25. mērc je po Wožej mšći dzewjeć-dnijowka pobožnosć k cjesćji 7 bolosćow a 7 radosćow swj. Zózefa.

7. K narunanju bratskich wudawkow so na spomnjenych bratskich swjedženjach dobrowólne wopory hromadzeja. Schtož je z toho trzebjaj wyšće, ma so po bratskich zamērah naložecž, wo czimž ma so kóžde lēto wysokodostojnomu konsistorijej w Budyschinje szlicžbowanjo wotpožozicž.

F. R.

3. Napoleonskich czasow.

Njedaloko Radworja leži rjana serbska wjeska. Najrjenišći kucził daloko a scheroko je sej za sydlisćežco zhladał. Wšća sthownana za czornym lesom sedži kaž w czoptym hnezdachku w zelenej dolinie, po kotrejž so sľeborna rēcžka wije. Senož Wože stónceiz kľodžo po njeby so na nju dohlada a złote hwězdziczi kutaja w jasnych nocach do nizkich kľěžkow. Człowjecze wóćzko pať jeje njewusľedži a jenož klepot mlyniskoho kola a schćowł wješnych psow pscheradža, zo tam za lesom tež hišćežce ludžo bydla.

Wjeska je sebi ryzu serbski raz nimale derje zachowala. Zwarjenja z wjetšcha hišćežce zastarste, z hliny splacane a ze žomu kute. Senož wofrjedž wšy stoji rjenje natwarjeny burški statok. Psched lētami bē tu Woži woheń wuschoł a statok do czista spalik. Senož prastarej lipje, kotrejž psched dworom stojitej, je plomjo pschenjechalo. Kaž swēdkaj ze starodawnych zaschćnych czasow strazujetej psched wrotami. Wjele drje stej hižo nazhonitok dobroho a kľoho. Czāsow złoba je jimaj žiwot rozpacžila a nutrno wuprózdnila. Seže su so nětko w nimaj zahnězžile a sebi witanu pschebytk pschitowale. Tola wjeršćkaj stej hišćežce mľobnej zelenej. Lubozna wóń lipowoho kćzenja wabi pilne pćiohy k sebi, kotrejž schwórcžo a zynczo kľodny mēd hromadža. Z wječwora pať sľhadžu so tu ze schwitami schćorcy na bjesadu. A czishe pschipošľuchatej lipje wjesotym jich bľadkam, dys a dys mudrje z hłowu pschilwajcy. Mľity ptaczi schćezkot je jimaj derje znata rycž z mľodych lēt sem. Ale hdyž tam z dwora małe dzěczi wuskoča a pod nimaj wjele hrajłaja, tšchasetej lipje zrudnje z halozami, sebi sľoržo, zo cuzym tutym zynckam njerozymitej. Ach, za jeju mľode lēta hrajachu sebi tu tež wjelele dzěczatka; ale jich rycž njebē jimaj nēma, nē, schęptashe tať nēžnje, cunje k wutrobje. Bē dže to krajna serbschćzina. Haj tehdom bē tuton statok hišćežce serbski, a hlej, sto lēt pozdzichohohatnje tu Němc. Zrudno to pschewróť.

A pod lipomaj stoji wulki kamjeritny kľizž. Kaž so zda, njeje wot wčerawšohoho tu. Wschelke wjedro je so na njon wutšchakło, tať zo je cyle spleiniwil. Stary moch so na nim zeleni a zawodzewa jomu ze somoczanej czapku schędziwu hłowu. Džimna hróžba czi wot njoho dže. Dže-li tu z wječwora schťo nimo, poschizuje so a wuspěwa czihi wóćčežce nasch za Horjenec Sakubowu kľudu dušću. Wjez ludom so mjenujcy powēda, zo tu scheri; a w zymje na pschazach wēdža sebi stajnje tež zrudnu stanowiznicžku wo Horjenec Sakubje bacž.

Psched sto lētami sydlishe w tutom statoku Horjenec serbska swójba. Stary Horjen bē schwarny hoľpodať a dobry Serb. Bē z czichu muž a njerečeshe rad wjele podarmo. Nihtó njebē joho zelicz abo zakľimacž sľyschak. Haj ani swarjecž prawje njemóžeshe, hacžrunjež tola rēka: „Hdžež so nihdy nje-

swari, tam so zbožu nježnoji.“ Njebě wšak tež trjeba, dofelž bē czeleđž tehdom hišće dušćna a nic tak samopasćna, kaž bohužel často džensniški džen.

Katařstwo drje njebě hišće tak wudofonjane, kaž nětko; ale burja njenosćachu tež swoje pjenjezy do forćzmy na dań. Zlutiwojć a džetawosć njeběšćej hišće wupofazanej z buristoho domu. Tuž bē tež bjez džiwa, zo sebi Horjenec dołha njenaprastachu, ale lěto wob lěto šćwarny pjenjz na bof kładžechu.

Tež Horjenjowa bē dobra hospoza. Borjad a cziřtota w domje wo tom šwědcěšćej. Ale tež na hubu njebě křoma a, bē-li trjeba, motrycja czi, kaž by ze sekeru rubať. „Swar je Boži dar“, bē jeje słowo, hdyž by Horjeń so hōrišćil, prajo: „Ale žona, tebi dže tola huba kaž mlynřte kopycžo.“

Ale najebacž to njeptacěšće wo Horjenec maczeri pšćiřtowo: „Sylina blada do džěta je štaba“. Džěto džě ji jenož tak wot rukow džěšće a mješće-li tež nuzno kaž myšć w njeđzelach, bē tola stajnje dobra a wjeřota.

Ale ničtō njeje bjez bracha, tež Horjenec macž to njebē. Wē drje smjercž dobra dušća, ale pšći tom trořćku z wulka. Najbōle zdajće sebi bycž na swoju hrōdž. Wšćindže-li nēkaři hōjć k nim na wopyt, wjeđešće joho zawěcže tež do hrōdže, a bēda, nje-khwalešće-li wōn jeje šfōt. Na wšće cžajny by sebi z njei šćazył. Wšćo šćeršćo woda, hacž tajke zniwawženjo jeje šfōtu. A bjez džiwa, zo ji trořćku nōs stojěšće, hdyž na swoje z Boha rjane kruwy hladajće; bēchu džě tež za tym. Horjenjowa wšćak so na šfōt wustojěšće a wěđešće derje, zo „kruwy njezjebajć, zo dawaja, kaž su dostate“. Tola najlěpšće bē, zo nic z wulka, ale z nizka hospodarješće a zo kōdny krosćil swěru wobhlada, prjedy hacž jōn wuda. Tež na jěcž njebē wumyřlena a šlědnych kufkow pola Horjenec njeřydašće. „Wohatych kucheń kōždomu njetyje“ bē jeje zařada.

Horjenec mējachu dweju synow, Zurja a Zakuha. Zurij bē nanowy lubuřćil, dofelž so prawje gratu pšćimajće a žanoho džěta so njeřtrōži; Zakuhej pať bē zasty macž lěpšća, dofelž mješće „dobru hjojćku a derje wutnješće“. Sama pšći sebi plěncěšće so hižo z rjanej nadžiju, zo budže Zakuha jōnu Horjenec knjež. A zwora-li hdy šćto, hladajće jomu šćerje pšćez porřty, hdyž jenož šlubi, zo pōndže na šćule.

Tola šćary Horjeń nochćyšće ničzo wo šćubijach wěđeć. Ale Horjenjowa njewořtaji joho na pokoj, doniž Zakuha w mješće njebē. „Šlej, Mićhale“, rjekny jōnu mužej, přeni Zakuhowy list pokazujo, „něk mōžemoj w Božim mēre wumrjecž, na šćdnym dnju žno namaj Zakuha njebieřte wrōřka wotamknje, wšćak zmēje jafo mješćnik klucže Božoho kraleřtwa“.

„Ale, luba žona“, smješće so Horjeń, „do toho ma tež hišće swjaty Pětr słowcžo rjec, a jeli zo cze tutōn nats njeřpūřćeži, njeřomha czi žadyn klucž ničzo. Tuž czi radžy, cziń so ze swjatyjm Pětrom dobra, zo

cze won njeřmōrnje, a njenasadžuj so z cžertom, hewal by w heli swōj wumjeńil mēla.“

„Mařć pať ty lōzu hubu“, mořtotašće Horjenjowa, „ja so boju, zo by swoju samřnu žonu cžertej wotkazat“.

„Z hdy by žonow njebyťo, byćmny hišće w paradizu byli“, wotmolwi Horjeń, „was dla řny jōn pšćiřadžili. Dofelž wam pšćecy huba na kšćećenjo wřy kaž kozy, je Žewa do zakazanych jabłkow kupať.“

„A Šadam bē řlupy dofcž“, wuprařny Horjenjowa, „zo po Žewje woruřć žje. Žonu lědma đjabokřta leřć žjeba, muža za nōs powođžicž pať hižo žona dořonja.“

„Šaj, řćto luboćč njećini. Žonje k woli, samomu sebi klubu, je Šadam žbrěřćil a řny ja Zakuha do mēřta dať, pšćetož nawuknył tam tola ničzo njeje, hdyž mi njemōže ani serbřkoho lista napisacž. To je hařba a wjeřćha by hišće byťa, hdy by so, cžohōž so boju, řnadž hařbowal serbřki piřacž. Napiřć jomu jenož. Šćtōž so maczerřteje rycže hařbuje, njeje nanowych pjenjz hōdny. Z cžta mi njetrjeba cžasto piřacž, hewal być mōhl stajnje mōřćeni řćhacž. Kōnc wšćeje kēřije je tola wěcžnje: „Nano, řny řhudy kaž cyrkwinřta myřć, řhēřte pōřćel mi nēřćto pjenjz.“

„Ale mužo“, řćoržěšće Horjenjowa, „njewēm, řćto pšćecy tať na Zakuha ripařć, je tola tež twōj řny. Wězo njeje žiwjenjo w mješće darmo, hdyž ničzo darmo njeřyda, a zo mōže czi za nēřćto njeđželi hižo tať rjenje nēmřti piřacž, za to mēł so Bohu džakowacž a nic morřotacž.“

„Na nēmřti list njeđōřtanje wote muje wotmołny“, wotrycja Horjeń z křōřka.

„Ale tola trēbne křōřći“, mēnješće žona, „řćtož na Zakuha nałōžicž, dařć džě po prawym Bohu lubomu Knježej.“

„Z, tōn so do pjenjz wobhlada — Božo wodaj prajicž —, ma-li jenož hōřca“, wotmołwi Horjeń.

„Nō, to by bōřny mēł cyku kopicu hōřćataw, zo sebi njeby žiweje rady wěđžal, by-li jim dať darmo řćudowacž“, znapřćećiwi žona.

„To sebi tola ženje myřćita njebyć, zo jomu tajćil por křōřćow zapowěřć, hdyž tola, Bohu džakowano, telko mamy.“ A řlyž řćupacju ji pšći tom do wocžow a zmjećećiřću Horjenjowa twjerdu wutrobu. Nje-mōđešće wšćak žonu pšćacž wěđeć.

Za řhwilku řadžešće hižo Horjeń pēknje tořte tolerje na dubowe blido a Horjenjowa piřařće list a pšćiwda lubuřćkej dobru radu, zo by domoj tať cžasto wo pjenjezy njeřiřal, ale raděho sebi pola swojeje knjenje poććžowal, zo hižo nan potom wšćo bromadže zapłacži. Wboha macž njemnyřće sebi w řwojei řlepi luboćći, zo bēchu tute řłowa řćkōđliwy jēđ za jeje lubuřćka.

Lěta so minyřću a Zakuha mješće so swěru po maczernej radže. Wjeřte džetajće dołh. We wšćech forććmadh a konditajřćiwach řo derje znajěšće, nic pať tať derje w řwojich kniřach. Njemješće wšćak řhwile

do nich hladacj. Pšchi karanczku piwa bę cny muž, ale w schuli sedzjesze kaj Cziki Michał.

Bez dżiwa, zo potom joho wuswędźčenja runje wo wulkej pilnoćci a krasnym postupje njeswędźčaju. Za to pak sebi joho tola někotři dobri towaršchowje, kotrychž sebi z města sobu na prózdny wozdjesze, dołhwalicz njemóžachu. Tohodla bęchu woni hnydom Horjenjoweje ludžo, dofelž ju to wostotasje, hdyž ji něchtó po hubje ryczesze. Haj samo slědne kasti tajtim ludžom waricz, njebę hewak tak zlutniwej Horjenjowej sčtoda. Tola Horjenjej so tute męschćzanste ptaćki njelubjachu a mjenje hišćje jich schamawe rycze a worakawe tryfki. Na kemsze a na dżeto njebęchu, za to pak czim bóle na karty a karanczki. Dżeni wote dnja placachu z czertowymi swjeczatkami kaj židža. Paczěrje spęwacz njemęjachu khwile, na wobjed pak tola njezabychu. Tajte towarštvo njebę za Zakuba sčitčne, a Horjeń dawno pšchemyslesze, kač by je sterje lępje rozehnał.

Sónu pšhindže nětko Horjeń tróšćku přjedy hač wšćednje z pola dom a pšchetwapi žonu, hdyž runje zasy tym studentkam něšćto dobre pjećjesze, hač cyla kucen wonjesze. „Žona“, dżesze, hńęwnje do kuchnje zastupiwšči, „boharych kucen nam njetyje po twojim samšnym słowje. A ja czi praju: hđžę so takle hospodari, tam njemóže muž z wozom nawozycž, sčtož žona w sčórcuše žiwnošća. Ty tola přjedy tajta njebę. Sdyž tym kšadlicžkam takle hođduješ, so njeđziwam, zo jich ženje njewotbudžemy. Pod cuze blido dže je lohko nohi tykacz. A na tutych wosobnych prosčerjach njeje czi dobreje nitki. Wšćak je znata węc: Sdyž so prosčer khlęba naję, je najhórsčji.“

„Ale mužo, ty sy tola wobožny kaj stary stupjeń“, storzjesze Horjenjowa, „nihdže czi wjacj wutřejćicž njemóžu. Cyke Wože lętko dyrbyja wbohe rawski tradacz a nětko jim njepowschjesch ani sródk khlęba. Tak wšćak to bohuzel na Wožim swęcze je: syty hłódnomu nje-węri.“ A žona da so do ptačža.

Ale džens so Horjeń wo žonine ptaćki njestarasze. Kucze zaschlipny kuchnišće durje a zastupi njenadžicy do jstwy. Ničtó so na njoho njedohlada; wšćitcy męjachu z kartami dżętač doicz. Horjeń sebi jich tróšćku webhlada a rjekny potom czisze:

„Zakubje pói sem, mam czi něšćto prajicz.“

„Ach, wostaj mje nětkole na pokoj, wšćak widžišč, zo wo pjenjezy dže“, wotmołwi hńęwnje Zakub, kotromuž bęchu towaršchowje sčwarny pjenjes wuflufali.

„Sčto, nimasch khwile z nanom ryczecz?“ rjekny Horjeń a krej so jomu pšchi tom w žilach haczesze, „woczajni jenož wótomik a postaram so, zo zmęjesch khwile“. A k hracžkam so wobrocziwšči dżesze: „Woda ježe, ludžicžka, zo was mylu, wozjewju wam jenož, zo pola nas fermuš njeje, ale robota. Wostudnych hoščow njerodžu. Dżens scje dokermušchowali a jutje was tu nočcu widžecz.“ Cyke pšćęstajeni wuwalachu wšćitcy na njoho wulke woczji. Rjeczachu ani jutši-

jchoho ranja, ale bęchu precž, kaj by jich z kšošćęjom wumjetł. Přjedy hač so Zakub domasa, bęchu tamni dawno pšče wšćę hory a doły.

Horjeń bę raznje sčersčęnjace hńęzdo zwabęrał, ale dyrbjesze nětko tež sčersčęnjacoho žahadla woptacz. Kaj njemdrej sčersčęnjej dajčtaj so macž a syn do nana.

Hrozny bę to mustup, zo jón pjero nočce wopisacz. Tola Horjeń wosta z knjezom. „Zakubje“, hrimasze z hłosom hewak tak z czicha muž, „iy-li tym pšchemjen-čkam lępsch hač swojomu nanę, męi so rucze z proča a njechóž mi wjacj na woczji.“

Tajtkoho njebęchu Horjenja hišćje czas žiwjenja wuhladałi. Wón so sam wjacj njeznajesze. Strašnje supasze joho hewak tak miłe wóczko. Žity so bubnjachu a krej stupasze jomu do woblicža. Dżensa jomu ničtó njetřejchi. Samo Horjenjowa wotmjelny. Zakub pak zazeli, zo móhta so zemja kwętač, a zaprašnywšči durje, zo so cny dom tščasjesze, częřjesze wšćón z-žobjeny precž z wóćnoho domu za žymi towaršćemi do města. Podarmo joho macž wróczjo wotasze. Wón so njewróczji. Ži towaršchowje bęchu jomu lubšči, hač dobry, byrnjež tež kruty nan.

„To njeje kandidat męšćništwa ale hele“, rjekny Horjeń tróšćku so zmęrowawšči.

„Do by so po nanu radžik“, męnjese žona, „nan, kiž swojoho samšneho syna zastorczi, njebies njewohlada“.

„To zmęjesch ty zamožycž“, rjekny z czicha Horjeń, „jandžela syn do města dač tebi k woli a czerta su mi wróczili“.

A z dołhimi froczęlemi froczjesze Horjeń ze jstwy won, won do polow. Wutroba bę jomu tak częžta a hłowa so móht rjec želesze. Do woczow tlóčjachu so slyzy. Ničtó njebę joho hdy ptačacz widžak. Dżensa pak ronjesze hóřke slyzy nad njeporadženym synom. Swjaty bę to ptačž. Na sčtomach kołowokoło justachu ptačata. Wyřoto k módrym njebiesam znoschomasze so sčtowronczik a fifelesche khwalbny kęrluš. Ale Horjenjej w dušči zynczesze pšćezrudny psalm Davidowy. A njebo bę tak jasne. Žana wróczalka so njepotaza. Ale Horjenjowe czoto bę so do czmownych řadow zacžahnyło. W joho dušči so strašnje hrimasze a blyřkasze. A njewjedro stojese wjele dnow nad nim. Kšodžesze kaj pšćebity mjez polem. Pšćipołónju njeřhodžesze ani domoj k wobjedu, ale lehny so wonka na zelenu mjezu. A hdyž z wječzora domoj pšhindže, bęšćtaj ze žonu kaj pšyt a kóczka. Domjacy męř bę žnicženy.

Tola Zakub dołho kóžlita njewjazasze, dofelž pjenjež trębasze. Bóřzy pšhindže list serbski spisany, w kotrymž wo wodaczjo a wo pjenjezy prosčesze. A bę widžecz, zo bęchu to słowa wot wutroby, z najmjenišća te poslednje. Nětk móšesze Horjenjowa pętnje zasy prawje rjenje wokoło muža czinitč, a bóřzy dżesze zasy wšćitko w starych kolijach. Horjenjowa piřasch-

listy a Horjeń sadzeše pjenjezy. Tola njepršewda so zenje. Na prózdnyy pak Zakub wjacu njełhodzeše, a pšchindže-li jónu dom pohladac, njeměješe tu mēra, czehnjeješe joho spodzjwuje do mēsta. Listy pak pšchładzacu džen a czaščischo. Tola we wšchěch bě stara nowinka: próstwa wo pjenjezy a pšchidawka hiščeje wacjoł zliczbowanjom. Horjeń tutych listow njewohlada a njetorhaše so tež wo nje. Horjenjowa pak drapaše wot toho czaša sem bóle hromadze hač hewak, a krumy hladajcy wotħudnychu, hdyž Zakub womješčł kupowaše.

Tak so něščto lēt miny a wšcho zwošta pšchi starym, Zakub studowaše abo tež nic. Zurij pak bě doma za pohonča. Konje jomu łhodzacu kaž na šchtrycyku. Rěčuda ani njetrjebaše. Wows wšchak sam wot so konje cžeri. A tola zenje mjelcžo do wowsa njełhodzeše. Ale za to konje cžim lēpje wotħladowaše. Pšchecy so swěczachu, zo by so w nich wobħladowac mōht. Na słowo jomu łhodzacu. Rōžda hrōžda, kotruž woraše, bě runa, kaž by wutšlil. Zenje njeběchu konje zadrēne, hač runjež tola ħtubofo došč woraše, dofelž by nan pšchecy powēdał: „Ĥłuboka brōžda, dołhi wōs.“ Dawaje wšchak konjom pšchecy swoju šchōrnju łhodžic. A tola bě stajnje na roli najdale a wob džen najwjacy nadžela, dofelž zenje njetrjebawšči njestoješe. „Tajkoho pohonča, kaž Horjenjec Zurja, dyrbišč sebi pytač“, powēdachu sebi wješni ludžo. A pšchi tom njełhodzeše wjele do forczimow a bjesadow. Jenož njeđzela popołdnju zehraču sebi z nanom a ze susodom Copranom. Njeħrajaču wysoto, ale jenož po pjenježku a tola mējaču runje telko zabawy pšchi tom, kaž bychu wo toler ħrali. A z mjeczora, hdyž bě krumy podejila a swinjom nadawała, pšchindže tež Horjenjowa troščku ł Copranecom. Njebě drje tam žony. Copranowa bě dawno na prawdže Wože. Tola jeje dźowła Ĥańža ju cyle zastawaše. Wepščeje hospozy njemohł starý Copran naderic. Mējaču jenož jenu krumu, ale ta bě rjana tučna, zo tež Horjenjowa njetrjebała so za nju ħańbowac. Tež něščto swini wob lēto pšchēdawachu za rjane pjenjezy. A nimo toho wutformi sebi tež do domu šchwarne ħunczo. Pola Copranec drje njebě nicžo wosobne, ale tola wšchitko rjane cžiste. Nihdže njebě ani próščka. A tola Copranec Ĥańža njeměješe ħwile cyły Woži džen jstwu rjedžic, ale łhodzeše pilnje na dźelo, zo by za so a za nana, kotryž bě wot Wožeje rucyki zajaty, cyle zlemjenu, wšchēdny ħlēb zastužila. Z wjetšcha bě pola Horjenjec. Bě wšchak wšchudžom radu widžana, dofelž so zenje njewotlakowaše, ale wšchudžom dželo widzeše. Mēješe wšchak tež we wšchēm prawy spěch, zo wšchitko přjedy zħraba, hač so druzy doħladachu. Do wšchoho so wustojese, jenož něščto njemōzeše, mjenujcy „blady“ pšchēdawac a lōžbu zbōžnu njeđzellu po piwje a po rejach běhač. Rajebacž to pak mēješe nawoženj došč, hdy by jich jenož rodžala.

Njebě wšchak tež ħrozna ħolca, byrnjež tež kaž pawa njełhodžila. A mōdre jeje wōczko bě tak jasne a ħladke jeje cžoko tak cžiste a rjana jeje duška tak njewinowata, kaž samoho jandžela. Toħodla bě tež pšchecy tak dobra wjesola, dofelž mēješe cžiste swēdomjo a pokoj we wutrobje. Bjež džiwa, zo bě potom jeje wašchnjo tak lubozne, a jeje rycž tak něžna a cunja, zo bě radošč na nju postħacž. Tuž so tež Copranec Ĥańža wšchēm lubješe, najbóle pak Horjenjec Zurjej, kiž bě wšchōn zbōžny, mōzeše-li z njeje słowcžka powēdacž. Tež Horjenjowa radu z njeje łhodžintu bjesadowaše a Horjeń rozryczowaše so z njeje rad wo ħospodarstwje, dofelž mōzeše z njeje z najmjēšcha „rozomne słowcžko“ porycžecž. —

Zasy bě so Woža njeđzela pšchiblizila a zasy sedžeše cyła Horjenjec swōjba pola Copranec na bjesadze. Na karty sebi dženš ani njepomyšlachu. Žywa zabawa bě so rozpšchadła a džiwno wētki sebi powēdachu. W starym kralowškim dworje w Drjeđžanach bě pječa muž bjež ħlowy z krewju na iščēnu pišak: „Wōjna budže“. Ludžo běchu tež na njeħju šchwitny žehliwých jezdných mjez sobu wojomacž widželi a w Ĥutecach bě žona, hdyž mjeczor z mlokom domoj džeše, na leščowškej muri žehliwoho muža widžala z mjeczom w rucy, kotryž wołaše: „Slē je, a ħórje hiščeje budže.“ Wšchudžom so wo tom powēdaše. Rōždy wēščcžeše strašnu wojnu. Ludzi wobja strach a bojoscž, dofelž so powēščze wo šcherjenjach a zjewjenjach džen a bóle množachu. Ale hdyž so lēto miny a pšchecy hiščeje wojnstu truba njezatrubi, njewēreješe so wjacu tak prawje strašnym powēščzam a po něčim so tute žyle pominychu.

Horjenjec Zakub bě mjez tym gymnasiij wustudowak a mēješe nětk boħošłowstwo wutnycž. Tola jomu bě Ĥħatka lubšcha hač ħapka. Pšchēd wotħhadom z gymnasiija bě so ħižo mjelcžo slubit a hdyž bě dozrawil, da so ħnydom zwēromacž a to w lutherškej zyrkwi. Bě sebi mjenujcy lutheršku zħladač. Mjelcžo pak sebi ludžo powēdachu, zo je sebi ju dyrbjak bracž. Žoho njewēsta bě drje serbskoho pokħoda, ale bě so w mēščze pšchēncžila. Ĥħodzeše němsta zdraščena kaž wosobna knjeni, hačrunjež žłamanoho pjenježka njeměješe, jenož wšchudžom samōn dołh. Serbski rycžecž so ħańbowaje. Tola Serbstwo z tym wjele njeħhubi, ħħiba ħolca, kotraž ħańby wjacu njeměješe. A to bě Zakubowa wuzwolena njewēsta. Horjenjec wo tom ħalle zħonichu, hdyž bě po kwasu. Horjenjec žłama tuta nowinka wutrobu, to bě ħōždž do nanowoho kaščca.

Wot toho dnja sem hladajcy ħinjese a sħnyješe. Pomaku, ale wēščze wlecžeše so do rowa, kotryž bě jomu syn wuryl. Njetraješe ani po lēta a Horjeń ležeše na smjertnym ložu. Bě runje nazymu. Wiščo bě ze sħtomow zwotpadačo, kwētki běchu pšchēcžele, ptacžki běchu kōdke a pola běchu pušte a prózdne. Pšchiroda kołowokoło spēwaje wažnje: „Memento

mori.“ A „spominaj na smjercz“ kłinczjesche ze zrudnymi głogami też do Horjeniec czidaje komorki, hdzeż khoru nan bozemje bjerjesche wot swojeje swójby na węcżne. Zenoż Żakub njebe pschischoł nanej „bozemje“ prajicz, a jomu zwotproschowacz wsche horjo a hańbu, kotruż bę jomu ze swojim zadżerżenjom nacżinik. Njerodżesche wo nanowe požohnowanjo, hdyz bę ze swojim žiwjenjom Boże pokleczo na so scżahnył. Ach kał rad by jomu dobry nan wschitko wodak a joho luboscziwje k wutrobje stłóćit, kotraž hižo bicż pschesta- wasche, hdy by jenoż slubik, so polepichicz. Ach kał rad by potom ze swęta schoł z Bohom a z ludżimi wujednany. Ale nětko joho traschesche Bożi sprawny jud, dokelż dżę bę poklad wot Boha jomu spożčeny, swojoho syna, zhubik za njebiesa.

A czidki schept tam nafta w komorcy pschetorhujeny z płaczom a żałoscju. Bę to modlitwa mręjacych. Nan mręjesche. Hicche jónu zhubiczkowa Bożu martru, hicche jónu rozżohnowaschej so joho wóćcy z lubymi tu na swęcze; a potom žłama so wutroba a wóćcy wuhajnychej na węcżne. W komorcy pał zaswęczi so smjertna swęcżka — a na nócnym njebju zapali Bóh, luby Knjez, spodżiwne swętko. Wscho so nadobo roz- jasni każ na bęłym dnju. Dżiwna czerwjenina zjewi so na njebju. Wono bę każ zehliwe, każ krawawe. A nadobo zenđe njewschędna hwęzda na njebieskej módrinje a za sobu czehnjesche dołhi prut. Ludžo zbężachu so na wsy a ze strachom a ze spodżiwaniem wobhlado- wachu sebi tute njebieske zjewjenje. A z dobom wo- žiwidhu wschitke te stare powęscje wo sčerjenjach a khdudych duschłach. Zasy węcżjesche so wójna a k tomu hicche hłóđ, mór a druhe Boże khostanja. Horjeniec Żurij pał sebi mjelcjo sam pschi sebi myslesche, zo je to węcżne swętko, kotreż je so zjewiko, hdyz je jandžel Bożi nanowu duschu z njebieskimi durżemi wjedł. A tuta mysliczka joho pokojesche we joho żarowanju.

W tutej nocy njeżanđzeli w cykej wjesey ničto wóćzka. Pola Horjeniec pał swęcjesche so pscheż cytu nóe smjertna swęcżka a Żurij strażowasche pschi nanowym czele. Nazajtra bę hižo pusty wjecżor. Njewschędnje wjele ludži pschitkhdzjesche za njebohoho Horjana so po- modlicz a joho kašchęż ze swjeczenej wodu wotrjepicz. Hacż do połnocy kłinczachu pola Horjeniec zrudne kęrlusche.

Teczi dżeni z wjecżora pschidnđe też Żakub. Wu- spęwa z kawatkom „wóćze naš“ pschi kašchężu a potom zastupi rucze do jstwy, hdzeż Horjeniec ludžo za čas „pusty-wjecżora“ pschebywachu. Pręnje joho słowo bę: „Maczi, hdze je nanowy testament a sčto je mi wot- fażak?“

„By-li prjedy pschischoł“, wotmołwi raznje macz, „by dołtał nanowe žohnowanjo, nětk pał sy nanowoho poklecza hódny“.

„A, sčto je mi do nanowoho požohnowanja abo poklecza“, hanjesche Żakub, „— to su hoke bladny, — nanowych pjenjeż so mi dčę“.

„Nanowe pjenjeży sy ty rozfórmanik a k hręchej znjewużiwat“, pokraccżowasche macz, „tuż nimaš ničzo wjacj hladacz. Swój dżel maš, a sčtoż tu hicche je, ma Żurij scżinjene.“

„Cżert a hela tajtomu nanej“, zawoła Żakub cyle bjez hłosa, zo so ludžo na pusty-wjecżoru nastrojachu, „swoje požohnowanjo móže sebi sčhowacz; by mje tola radšcho z bohатыm herbstwom žohnowat!“ Njemdrje hrabny kij a kłobuk a njeprajiwšchi ani kaw a mjaw wjacj, czerjesche z dwora.

Macz dżens za nim njebeżesche a joho wróćzo nje- wołasche. Maczerny lubusčt bę pschestak bycz, hdyz bę ju tak hroznje we jeje najrjeišchej nadżiji zjebat.

Nazajtra bę khowanjo. Wjele ludži z blizka a z daloka bę so zesčto, zo bychu njebohomu Horjeniej poslednju czešč wopokazali. Zenoż Horjeniec Żakub tu njebe. Wcżora bę hicche woteshoł, zo by nana njetriebat k rowu pschewodżecz.

Zasy bę so lętko minyło. Horjeniec ludžo wot- pokožichu żarowanstu draštu a woblekachu so kwasnu pychu. Wjesoty kwas so wuhotowa. Horjeniec Żurij wjedzesche swoju njewjestu Copranec Hańžu k wotkarzej Bożomu. Tam zawdasčtaj sebi prawicy a męschnik Bożi žohnowasche tutón dobreju duschow zwjazk. Copra- nec Hańža bę nětk Żurjowa žona, mloda Horjenjowa. Poslednja wola njebohoho nana bę so dopjelnika.

Kwas bę rjany. Wjedro hojesche. Wjele ludži so zenđe a mjez nimi też Horjeniec Żakub. Njebechu sebi joho nadżeli, dokelż njebe za cyte lętko ničzo wo sebi sčhęcz dak. A na kwasu bę wjesoty a pscheczitwo Żuriej a Hańži njewschędnje pscheczelniny. Pschjesche jimaj najrjeišche zbožo do mandżelstwa. Tola wutroba ničzo wo tom njewędżesche, sčtoż huba ryczesche. Za lesnymi, hładkimi słowami khowasche so žadława hida, kotraž jimaj prubka wleczesche. Po nanje namręty statok by Żuriej rad wulischężit, žona joho też dawno k tomu sčężuwasche. Hdyz bę sebi joho braka, bę so złotyh hrowow nadżala. Ale nanowa poslednja wola bę wschitke tute rjane pawcziny roztorhaka. Prjedy bęščtaj wjesele dołh dżękatoj w nadżiji na bohate herbstwo. Ale nětk bę jeju koza liznyła. Tuż bę nětk pola nič luba nuza. Żakub bę hotowy na wusmużowu horu. Wschitko wisasche na poslednjej nitcy. A žona bę nětk każ kapon. Dżeni wote dnja zatkhdzjesche na Żakuba, a trubjesche do njoho, zo ma so Horjeniec statoka mocowacz, hewak wot njoho cżelnje. A Żakub njewżeri so piknycz, pschetoż žona bę z knjeżom w domje.

Dawno kałasche Żakub na pschilejnoscz, zo mohł lóžu zonu spokojicz, tola podarmo. Tu zatrubi nadobo wójnska truba. Napoleon bę do Łuzicy pschicżahnył, a pola Budyščina męjesche so horca bitwa bicż. Wchitcy so nastrojachu. Ludžo cżęłachu ze strachom do susod- nych Czeđ a sčtoż tak daloko njemóžesche, pytasche w huřtych lęšach khowanku.

Tola Horjenec Jakub so njebojesche; njemějesche dže ničžo zhubić, khiba hubjene zrudne žiwjenćko. Haj, wónna bě jomu samo witana. We wójnstim hołku a njeporjadku hodžesche so hišćeje něšto lepicy a, je-li hdy, móžesche so w tutym času Horjenec statoka zmo-
cować.

Ale fak? Tola wo to njetrjebašče so staracž. Žona bě sebi tutu wěc dawno hižo rozmysliła, a Jakub mějesche jenož czinić, sčtož jomu kazasche. Ale džežo, kotrež bě jomu žona wobstarala, njebě snadne, tola za to bě mzda czim rjeńšča. Žona mějesche w fakštim a pruskim lehnje dobrych znatyh. Z lóhka žhoni tohodla wažne nowinki a dosta wotpiski z tajnych liščinow. Za tajke wěcki pak Prusaki wjele płacžachu. Tuž dyrbešče Jakub z Judaschom bycz a pscheradne powěsće Prusakam nosyć wžezo nic za: „Zapłacž Bóh, luby Knjez“, ale za Judaschomu mzdu. Za drje Jakuba wabjesche, tola czujesche tež wo dnjo a w nočy powjaz wołožo sčije a kulku we wutrobje a spicy bim-
basche so hižo na sčibjenicy.

Tola, zo by sebi Jakub pjaty njemotbēhak, móžesche dže to Zurij, joho bratr, k woli sčjinić a pscheradne pišma sobu wzacž. Bratr trjebasche so jenož jónu k nim na wopyt pscheprošyć a pschi tym so mjelczo jomu tamne strasčne wěcki do kapy tyknyć. Prusaki bychu hižo wědzeli, hđe maja na njoho czakacž, zo bychu jomu papjery zegrali. Mzdu by potom Jakub do kapy sčmórnył a Zurij by ju zastužil.

Tuta rada so wžezo Jakubej labjesche, njetrjebasche džen ani ze stawcžkom hibnyć a tola sebi za to rjanu mzdu zastuži. Z ruku so žonje dżakowasche a njemóžesche dołhwalicž jeje mudru myslicžku. Wišitko so tak sčjini, kaž bēščaj so zryczatoj. Zurij pschijecha do Budnyšćina w prawym času. Jakub pschija joho jara lubosčjewe a žona warjesche krot a poslicžowasche wino. Potom sebi hišćeje troščku zehraču a po słódněj wje-
czeri rozžohnowa so Zurij a puščy so na dompuć. Ale nje-pschindže domoj. Podarmo joho Hanža hla-
dasche. Měsacž tak rjenje swěczesche a Bože hwězki so tak lubożnje zybolaču, ale njeswěczachu Zuriej do wótenoho domu, ně, do zahubneje smjercze. Dwě pruskej kulcy zahwizdaschtej, a mortwy kuli so Zurij z konja. Hačž bě jim to Horjenec Jakubowa žona mjelczo radžila, abo hačž to tamni samo wot so sčjini-
nje, zo by ničžo njewupowědał a zo bychu so slubje-
neje mzdy zminyli, to ničto njewědzesche, khiba wšchoho-
wědomy Bóh. Tola njech bě nětk tomu kaž chce, to
bē wěste, Zurij bē mortwy a žadyu płacž joho mlodeje
žony a žana žalosć zrudneje maczerje joho wjacu nje-
wzbudži.

Zasy ležesche pola Horjenec czěło. Młoda žona, Copranec Hanža, klecžesche po cnyh nocach płacžo pschi brunym káčej, kaž by so njemóhła nahladacž na
luboho muža, kaž by sebi čyła joho wobraz hłuboko
do wutrobny žarycz.

A zasy njesechu z Horjenec dwora czěło na cziche swjate polo. Zasy wjele ludži pschewodžesche a mjez pschewodžerjemi bē tež Jakub ze swojej knjenju man-
dželstej. Tež wón płatasche ze zrudnymi. Hačž pak jomu wot wutrobny džešče, to Bóh luby Knjez wē. Troschtowasche drje nježbožownu žonu a wobohu macž nanajrenscho, ale joho słowa njemóžachu krawjaceje wutrobny zahójicž. Ně, bē to někajta zymna zdwórl-
wošč, kotraž hačž do dusche wozybasche. Haj, powščit-
kownje zniepokoji, zo so hnydom za Surjomym testa-
mentom naprašchowasche. Žhoniwšči, zo njeje hišćeje
ničžo sčjiniene, rozžohnowa so bórzy a wotjedže do
města.

Njetrajesche dołho a k Horjenecom pschindže pišmo, zo matej młoda Horjenjowa a stara macž wěsty džen do
města na sudnistwo pschinić. Kłodžachu tam po-
zdžičho hišćeje czasčjischjo. Wjele so wuczinišče a pi-
sasche, ryčesche a jednasche, a kónc cyteje sčmjatańcy
bē, zo so wudowa Hanža Copranec z Horjenec domu
wupokaza a zo tam Jakub ze swojej knjenju mandželstej
zacžahny. Hanža so rad do swojeje khezki pschepdli,
hđež bē telko zbožomnych lēt pschewiwa. Pola Ho-
rjenec dopominasche dže ju wšcho na jeje nježbožo.
Njemějesche drje tež doma nitoho wjacu. Tež nana
bē mjez tym Bóh, luby Knjez, k sebi powolał. Ale
dosta bórzy towarščnicu, staru Horjenjowu. Stara
macž wšchak bē nětk mlodej knjeni wšchudžom na pucžu.
Ničžo ji njemóžesche prawje sčjinić a nihdže ji wu-
trjedicž. Tuž bē swoje brēmjeschko zwjazata a so
k Copranecom sčzahnyła. Njelubjesche wšchak so ji tak
tež wjacu pola Horjenec. Wulke hosčiny, kotrež młoda
žona hotowasche, a wosobne wopyty, kotrež z města
dóstawasche, bēchu ji do boka. Jakubej pak bē to runje
prawje. Tak so jomu z najmjeńšča njewostudži;
dželacž dže tak ženje nawuknył njebě. Tola sakli kral
mějesche na dobo za njoho něšto za džežo. Wjacu
pschindžechu po njoho, tyknychu joho do kralowsteje
suknje a wzacju sebi joho sobu do wójny. Priedy pak
hačž so ze žonu rozžohnowa, sčjini testament a wotkaza
wšcho žonje, a da ji kubto zawisacž. Tak bē sebi to
žona pschaka a ji k woli wšchitko czinišče. Nětk da
jomu žona w Božim mjenje do wójny czahnyć.
Mjelczo pschi sebi pak myslesche: hdy by tam jenož
pschecy wostał a so wjacu njewróczil. Kóždy džen slē-
džesche za powěsčemi, sčto je w bitwje padnył. Ale
Jakub njepadny.

Mjez tym bē so nimale lēto minyło. Wjacu
so hižo po nēcim domoj wróczachu. Nětk žhoni žona,
zo je tež Jakub hišćeje mjez žiwymi, zo pak hačle za
něšto njeđzeli domoj pschindže. Ale to ji njebě po
woli. Njerodžesche wjacu wo Jakuba, by sebi rada
druhoho wžala, kotrohož bē sebi hižo zhladata. A nětk
so tón wostudly muž zasy domoj wróczesche! Tuž so
rucze rozjudži. Pscheda kubto za tunje pienjezy wē-
stomu měščjanskomu židej. Holcu, kotruž bēščaj z Sa-

kubom mēloj, woštaji starej wocy na sčiji. W Budy-
sčinjje na sudnistwje woteda lisczik. Sčto w nim sto-
jesche, ničto njezhoni. Potom zhraba swoje zmacchi a
wotjedže ze svojim lubym do Ameriki.

Bórzy pschiczeže tež Sakub domoj. Ale kať so
džiwasche, zo jomu ničto napscheczo njepscšindže. A
tola bē žonje pišať, zo dyrbi do mēsta po njoho pschijecž.
Bōle wschať so hiščeže zastrōzi, hdyž nadobo dwaj
wobronjenaj joho hrabnyščtaj a joho do jastwa sadziščtaj.
Z wopředta njewēdžesche, sčto so jomu sta. Njemōžesche
sebi wumyslicž, sčto ma to řekacž. Ale hdyž tať
w cymowym jastwje sam pschi sebi zhubawasche, žeswita
jomu džiwna myslicžka: „Hacž tež to mje samsna žona
njeje na sudnistwje pscheradžita, sčtož sym z Surjom
zworak?“ A tuta myslicžka joho nětko cjmēlowasche
wo dnjo a w nocj.

Bórzy potom stojesche psched sudom, zo by so
zamołwjať pscherady a mordāřtwa dla. Sakub so
wschōho wuzna, njemōžesche wschať tež přecž, hdyž
mējesche sudnistwo tajte dopotazy wot joho žony
w rukomaj. Wēzo bē žona najwjacy wina była, ale
Sakub ju nochcysche zahubicž. Wēdžesche wschať derje,
zo je to khostanjo Bože za joho přjedawšche žiwjenjo.
Pofleczo Bože so nětko na nim dopjelni.

Sudnistwo so dołho njekomdžesche, ale zasudži
Sakuba k smjerczi ua schibjenicy. Hacžrunjež Sakub
ničo dobre njewoczakowasche, zecny so jomu tola, hdyž
so jomu wusud wozjemi. Dołho njemōžesche ani stowcžta
prajicž. Tschepotasche na clyhm cžele. Zymny pōt
jomu na cžole wustupowasche, a wutroba straschnje
pufotasche. Tola žana sylza njekapny z joho wōcžka.
Halle hdyž joho pschindže stara macž a Copranec Haňza
z joho maķej džowcžicžtu na rucy wopytacž, njemōžesche
so sylzow zdžerjecž, ale plakašche kať maķe džeczo. A
wschitcy plakašdu hromadže, zo bē zrudnje pschipoštuchacž.
Na kolenač wotproščowasche Sakub wschu kšiwdu a
haňbu, kotruž bē jmaj nacžinit. W mjenje Wōžim
jeju prošesche, zo byschtej joho džowcžicžtu k cžesčzi
Wōžej w pobožnojsci a w bohabyožnojsci wutublatēj.
A hdyž bēschtej jomu to slubiķej, bē jomu lōžo. Dołho
so hiščeže rozmołwjašdu, dōniž jich skōncznje jastwownik
njerozdželi. „Na zashwidženjo jōnu w zbōžnych njebjesach“,
jomu hiščeže pschjeschtej a potom so za nimi durje
zawrjeddu. Tola dołho njetrajesche a zasy so wotewričdu
a mēščnik zastupi, zo by khuboho hrēščnika na pucž
do wēcznosče derje pschihotowať. Želniwje wuzna so
Sakub wschēch swojich hrēchow swojoho žiwjenja a mēščnik
joho wotwjaza a Bōh, luby Knjez, woda jomu wschē
joho winy. A nětko bē jomu tať lohko k wutrobje.
Bē kať by so jomu cžezki kamjeň wotwalik. Strach
a bojoseč so miny. Swjata wjesoloseč a cžichi mēr
cžistoho swēdomja pschēbywasche we nim. Cylu nōc so
modlesche, kať by hcyť zarunacž, sčtož bē za cžas
žiwjenja zakomdžit. A hdyž rano switāsche, položi jomu
mēščnik swjate woblatko na jazyk. Z Bohom we
wutrobje krocžesche k schibjenicy. Wjele ludži joho na

tutym poslednim pucžu pschewodžesche. Tola maľo jich
bē, kotřiz z nim želachu. Z wjestscha wabjesche jich
wczipnosč. Ženož dwē žonje z hłosom wo njoho
plakašchtej. Bēschtej to joho macž a Copranec Haňza.
A hdyž tam na wotprawniščeczu stojesche, wuprosy sebi
domolnosč, něščto stowcžtow prajicž. A wobrocžiwšchi
so k ludžom rjekny z krutym hłosom: „Ludžo, njedawajcže
swoje džeczi na wysoke sčule do mēstow, abo, ma-li
to bycz, njesčelcže jim z najmjenscha wjele pjeniez,
hewak jich snadz tež jōnu tule wohladacel!“ To
prajiwšchi da sebi woczi zawjazacž a něščto wofomikow
pozđiščho wisasche na schibjenicy Horjenec Sakub.

Pšchēz cly tydžeň wosta joho cželo na schibjenicy
wisajo. Potom halle joho powostanki zahřebachdu tam
pod Horjenec lipomaj a sadžichdu na joho row wulki
kamjentny kšiz.

Tam kħodžachdu kōždy wječor joho stara macž,
Copranec Haňza a Hanka, Sakubowa džowcžicžka, so modlicž
za joho kħudu duschu. A hdyž bē Hanka wotrostka, džesche
do knježnow, zo by tu pofucžika za nanowy hrēch.

Podacžo do Božeje wole.

„Twoja wola so staň kať na njebju tať tež na
zemi!“ tať modlimy so wschēdnje, tola modlimy so
tute stowa tež z wutrobjy, tať kať swjata Hilžbjeta?
Jeje mandželski, mōcny hrabja w Durinkškej, cžehnjesche
do wōjny, a wona wēdžesche derje, cžoho ma so za
so a za swoje džeczi nadžijecž, jeli so wōn wjacj
njewrōczi. A njetrajesche tež dołho, počachdu so za
nju pschescžehanja. Hdyž wona powēscž dōsta, zo je
jeje mandželski we bitwje padnyť, modlesche so wona
takle k Bohu: „O Božo, ty wēšč, zo by pschitomosč
mojoho mandželskoho mje bōle zwjeselika hacž wschē
radoscže swēta. Hdyž pať je so Tebi spodobalo joho
wote mnje wotewzacž, podam so cyle twojej swjatej
woli. Bych-li tež swojeho lubowanoho mandželskoho
z jenicžkej wōstku swojeje hłowy mohla wōžiwicž, nje-
bych to tola cžinika, hdy by to twojej woli napscheczo
bylo.“ Tať modlesche so swj. Hilžbjeta. Ale tež ty,
luby kšescžjano, dyrbišch we wschēm horju so podacž
do Božeje wole. Nasch Wumoznik džē je kōždomu
kšescžjanej porucžik, zo dyrbi wschēdnje so modlicž:
„Twoja wola so staň kať na njebju tať tež na zemi!“

Žohnowany rōlnik.

Bēšche bur, kotrohož pola a winicy bēchu wjele
přōbnishe hacž joho susodom. Hdyž so tuczi nad tym
džiwachdu a so joho praschachdu za pschicžinu tajkoho
zboža, wotmołwi jim wōn: „Wy so tola njebyhřjeli
džiwacž, zo na mojej roli kħmaňsche ploby rostu hacž
na waschēj, dokelž džē mam stajnje tajte wjedro, kajķej
sebi pschēju.“ Tu džiwachdu so susodža hiščeže bōle
a praschachdu so: kať je to tola mōžno? A žohnowany
rōlnik wotmołwi: „Za sebi ženje druhoho wjedra nje-
pschēju hacž kajķej Bōh chce a pōsczele; a dokelž hcy
sčtož Bōh chce, dawa mi ploby, kajķej sebi pschēju.“

16 lët bamž w zajeczu.

Pšched 23 lëtami, 20. septembra 1870, czechnjedchu pšchedž džeru, do měščjansteje murje pódla wrotow „Porta Pia“ wufšelanu a wufšamanu, wojacy italskeho krala Wiktorija Emmanuela do města Roma, kotrež bě hač dotal bamžej pšchisťuškało. Wosobni a sprosczi paduški, rubježnicy, halekarjo a podobny lud, kajtjž so we wulckich městach runja spławej hromadži, sečehowasche we džen a wjetšich čyrjodach do „wěčnoho“ města, a w krótkim bě bamž ze swojimi swěrnyimi hač do watikana zacziščezany. Tam we snadnuškim zbytku swojeho přjedawšeho kralestwa je nětko wylšchi wjetš cyrkwje, naměštnik Khrystusowy na zemi, ke kotromuž sta millionow z najhlubškej pokornoczu a czechowoczu spohladuja, wopravdže zajatny, zajatny, drje nic do hlubokoho stuchłoho jastwa zamknjeny, tola na snadny krusch zemje pšchipokazany. Hrózbnie nještutki, kotrež su so pšchi pšchemwjezenju čžela Piusa IX. do cyrkwje swjatoho Lawrencja z wonfa muri štaťe, zrudny dopokaz, zo njedocžincy ani pšched zemštimi zbytkami šlawneho bamža njezastanu, su jasna wučžba za Leona XIII., zo njemóže hjež stracha za swoje žiwjenje mjezy swojoho hrodu pšchekrocžić.

W tajtim zajeczu wobtnježuje Leo XIII. nětko hjo 17. lěto cyrkej Khrystusowu, po cychym swěče rozšcherjenu!

Podawamy tudy wobraz Leona XIII. w 1. lěče joho bamžowstwa. Ščto je našč swjaty wótc za 16 lět swojoho swjatoho a wulkeho dostojnstwa dožiwiť, čžerpjěť a štutowať!

Stojach z druhimi pučowarjemi lěťša we watikane w sali Sala Regia. Šlawny rektor němštoho hospica Campo Santo, monsignore de Waal, běšče našč wjednik. W spomnjenej sali zastawšči zchromadži naš knjez de Waal wokoło so a powědasche nam mjez druhim tuto: „Durje na lěwej stronje pšched nami wjeddu do Sala Ducale. Tam běchu so něščto čžasa po smjerezi bamža Piusa IX. kardinalojo zchromadžili, zo bychu do wólby nowoho bamža ššli. Za běch tať zbowony, zo móžach tudy pšchitomny byčž. W tutej sali stojach a pšchiladowach, tať kardinalojo w dołhim čžahu ze Sala Ducale wustupichu a pšched tule šatu do Capella Paolina tamle na prawu ruku czechnjedchu. Najposledny džěšče jako kamerlengo romškeje cyrkwje kardinal Pecci, něčžišchi bamž.“

„W Romje je pšchisťowo: „Ščtož jako bamž do konflawe (wólby nowoho bamža) džje, tón jako kardinal zasť wrócžo pšchindže“ t. r. z wjetšcha so njedopjelni, hdyž toho abo tamnoho za nowoho bamža wudawaja. W tymle padže pak so ludowy hlós dopjelni (Vox populi vox Dei, „hlós luda hlós Boži“). Hdyž kardinal Pecci zastupi, dha wšchitcy kaž z jeho horta prajachu: Il Papa, „to je bamž!““

„Šewak wólba nowoho bamža dołho, haj druhdy tež wjacy dnjow traje. Tón krócž bě w krótkim wólba wučžinjena. Hlós ludu bě so dopjelniť: kardinal Pecci bu z wulkej wjetščinu wuzwoleny, wón nastupi jako Leo XIII. stol swjatoho Pětra.“ Hdyž joho po wólby wuhladach, tohole šlaboho a kiproho starca, dha sebi prajach: Zelizo

« Exsurge Domine adjuva nos »

Leo P. XIII

tónle starc 6 lět waźne a czejše zastojnstwo powjedze, dha je jara derje. Šdy by mi tehdy něchtó prajit, zo tónle bamž 16. dzeń swojoho krónowanja dožiwi, dha bych jomu dyrbjał wotmołwicz: To móže so jenož stacz pschez zjawny džiw Boži."

Daj, tónle džiw Boži mamy stajnje psched sobu. Najebacz wysofu starobu, najebacz njewurjeknitu staroscz wo cyłu cyrkej, mjenje bóle wschudže pschesczěhanu abo wuspinanu, najebacz struchte wobstojenja w Romje a

cyrkej Stalskej a trajacu surowu kšćidbu a njeprawdu pschecziwo swjatomu stołej ze strony italskoho knježetstwa je swjaty wótc czerstwy a strowy a nawjeduje z móčneju ruku kralestwo Bože na zemi, swjatnu cyrkej Khrystusowu.

Z nutrnym dzakom k Bohu, z wutrobnej próstwu k dawaczerjej wschěch dobrych darow pschitwołamy swjatomu wótczej ze swěrnym romskim ludom: **Eviva Papa Re! „Budź žywy bamž-kral Leo XIII.!**

Krala Bóh požohnuj.

Krala Bóh požohnuj,
Zbože z nim wobradžuj,
Žohnuj joh' Bóh!
Stawa, cžesč jomu kčžej,
Wschecerjow wot so zwěj,
Wšchi thrónje mudrosč měj:
Žohnuj joh' Bóh!

Dothe jom' knježtvo daj,
Bokoj a měr za kraj,
Dobhwanje!
Sprawny wón, miły je
Ze wschěm, sčtož zapocznje;
Saksow krej lutuje:
Žohnuj joh' Bóh!

Wón nas kaž džěczata
Wótcowscy lubo ma,
Radosč nam je;
Za wschěch wón zbože čce,
Poddanstwo pschitwisne
Zomu je witane:
Žohnuj joh' Bóh!

Saksjo slubče, dha
Swěru mječ za krala
Z pobsžnosčju!
Zwjazł našč budž jednota,
Wšchisahaj wutroba,
Zo wschón kraj zanosča:
Žohnuj joh' Bóh!

Godowne powědańcžo.

Po drozy z Morawy do Wuher krocžitaj Słowakaj. Njefetaj hišće, sčtož njemóžesčtaj rozpšchedacž. Rkhwata taj domoj, do Wuher. Wobaj staj zrudnaj. Na Morawje njemějesčtaj zboža; ludžo nimaja pjenjež. Njekupuja radži njetrebnych wěcom, a kupi-li sčto sčto, wottorhnje radšo hač pšchida.

Słowakaj krocžitaj domoj, sprócnaj, bjez pjenjež. Pucž njedha kónca męcža.

Staršči — nan — krocži pomačku, kóždu křiwilku pozastawa a holostnje kaščluje. Často pohladuje do tamneje strony, hdžež w drjewjanym domečku na njoho žona čzaka, čzafatej dvě maej, cyle maej ale luboznej džeščzi. Pšči tutej myšlicy začerwjeniščtej so trochu joho blědej licy, wóczy wšchaf so začmíščtej a buščtej slyžoštej.

A kručišcho zaprě so wón wo swój kij. Sčto žona? Sčto džeščzi? Hdy jich wuhladam? — A město wotmołny zaduny jomu wočoło wuščow zymny wětr.

Młódsči křwata a bóle by hišće křwatač, zo by so zhrěł. Ale nan njemóže z nim křwatač. A hólczec njefedžbuje zymy, wětra so njeboji, jenož na nana hlada wot boka stajnje starošćiwje. Widži joho křore woblicžo, slyšči holostny kaščel, a to joho rudži a trasči. W zrudnej bojoščzi pokřwata bóle.

„Čzafaj, synko, čzafaj! Hizo wjacy njemóžu!“

„Ze wam tač čžežte, nanto?“

„Haj čžežte, luby hólczko, čžežte!“

„Daježe, nanto, wščitko mi njefcz!“

„Ně, moje džeščzo; skoro snadž pščińdžemoj do wsy. Tež tedje twojej nóczy došč bolitej.“

A zasj krocžesčtaj wobaj čziho dale. A bórzy pščińdžesčtaj do wsy. Džeščtaj do hoščencu, kotryž pšči drózy stojesče, na hórny blizko cyrtwje.

Hizo so čzmišče. W hoščencu njebě ničto; bě dže džeń pšched patoržicu, a wonka zyma a njewjesoło. Wulki, tošty hoščencar z dobrocziwym woblicžom a módrymaj woczomaj sedžesče cyle sam za kaščlemi a čzitašče w starych nowinach.

Durje so wotewriču; do jstwy zaduny zymny wětsik a zatčasy z nowinami w hoščencarjowej rucy. Zastupiščtaj dwaj Słowakaj.

„Budž křwalemy Jezus Chrystus!“

„Do wěcznosče! Witajtaj, čłowječčtaj, a sčto tač pozdže ze swěta?“

„Ze swěta, wujo, hačle ze swěta; zastužby njeje a ja sym sprócnaj a wutrobno je mi křore!“

„Haj, mój luby, nětko je wšchudžom złě. Njeje kaž něhdy. Sam to čzuju snadž lěpje hač wy. Hdyž scje tu křodžit pšched dwaceći lětami jako stromy a wjesoły młódzenc, tehdom bě hinak!“ A hoščencar swědžešče sebi z ruku, zdychny hřuboko a woprašča so pšheczełnje:

„A sčto sebi pšhejetaj?“

„Mti njedawajče nicžo, hólcej dajče kusť křlěba.“

„Bjez nicžoho bycz njemóžesče! Wamaj je wobemaj zyma, a wy scje křory, to widžu: woczakitaj, žona da wamaj na tačć čzopčeje poliwiki, zo so zhrějetaj!“

„Nó, Wóh wam to zapłacz, dobrocziwny wujo!“ — Hošpiza, miła čziha žonka, pščinjeje za křwilku ščlicžku, dvě křicy a hornu poliwiki. Słowakaj jedžesčtaj, stajnje so džakujo, — stary někač bjez hłodu, młody skoro nahrabnje. Nan wotpołoji bórzy křicu a praji slynei, zo ma doješć. Hólcowe woblicžo bě so po čzopčej poliwy rozczerwjenito a módrej wóczy so rozjasniłoj. Widžo to, so nan sam pocža posmewacž a sto krocž so džakowasče.

„Wóh, luby křnez, wam to tysac krocž wotplacz na džeščzoh a na hošpodačstwjje.“

Wječor rozcžini hošpiza w křeži dvě wolepi stomy, a Słowakaj so lehnysčtaj a wódžesčtaj so z hadrami. Młody wusny bórzy, stary pač njemóžesče wusnyč. Bě na smjercz staby a sprócnaj. Nadžjesče so, zo wotpocznje a so zasj zhraba. W nočy pač njemóžesče spacž a bě jomu hórje.

„Wulki Wožo! wuštšych moju horcu modlitwu, njedaj, zo byč zemrěł na cuzej stómje!“

Tač zdychowasče z čziha stary Słowak a potčezowasče kaščel, zo njeby luboho synka wubudził.

Nano zahe wocuczi hólczec a radoštnje powědasče nanaj, zo je so hizo wuspač, hač wón tež hišće nještajnje?

„Njemóžu, njemóžu, mój synko!“ praji nan na płacz a pošta hólca k hoščencarjej. Hdyž tutón pščińdže, prošesče joho nutrnje, zo by mřejacomu popšchaf města, hdžež mohł swj. sakramenty dóstacž.

Hoščencar do toho rad zwoli, podrapa pač so tola starošćiwje za wuchom a rjetny pšči sebi: „Wbohi, je na smjercz: hdže joho položu? Tu njemóže wostacž, we jstwi a w maej křčinje njeje ani za domjacych došč městna a z domu joho tež wustorkacž njemóžu!“

Starc dósta bórzy swj. sakramenty a potom dyrhjesčtaj so z hólcom w hródži zasjdylicž, hdžež bě pšči dwěmaj křwomaj došč městna.

Pšchibliži so wječor — najwjeselšči za lěto — patoržica. Mnozy so dawno na tutón džeń wjesela a raduja so na nim najbólez; ale tón samsny džeń tež ludžo najwjacy četpja. Hłód je patoržicu dwócy hórki, zyma a mřóz žerjetej hač do kósczow — a kóžda holosć bywa patoržicu wjetšča a surowišča. —

Hoščencar wjeselesče so we jstwi ze swojej swójbu, wonka na stómje stonasče nan a płakašče syn.

Po wječeri dopomniču so nutřa tež na wboheju Słowakom w hródži; hošpiza wza ščllu poliwiki, dvě štibcy tyłanca a dvě jabłuky — a donjese wšcho do hródže.

Nan nočesče nicžo woptacž. Ani hólczec ze zrudobu hłodu njeczujesče; skóncznje pač jmaj tola wšcho derje zeskóžja, sčtož bęščtaj dóstałoj.

Staromu bě čžežte, njewuprajicže čžežte. Hdyž

chcysše hólczec joho zymne czoło maścac, wza do twjerdeje pramicy synowu mjehku ruku a rjekny nutrinje:

„Mój luby synko! Hdyž nětł mumarčez dyrbyju, wróć so ty do ródnjeje kšěžki a praj swojej maczeri a matyma! bratromaj, zo sym w boloszczach jich zohnował! A ty, luby synko, hdyž dyrbišch tež bludzićz po ščěrołim swěcze, strážuj jenož stajnje twoju krasau, dobru wutrobu!”

Bjez mocy zasta nan rycjeć, a hólczec połny boloszcze sthili so ł nanowej głowie, wobja drohu głowu, stłóćzi horcu hubku na nanowe zymne lico a — płatašče.

A potom bě cziško w hródbzi. Hólcowu boloszcz wolózi stłóćki spar. Zenož zdychowanja khoroho bėchu z kšwilemi styšćecz. Ze zamazanym wołnjewšćom swěczachu njejasne mėsaczkłowe pruhi do hródbje.

W połnocy pozbėhny khoru z napinanjom swoju głowu; pschi cžemnym mėsaczkłowym swětle bě lėdma joho hubjene wobliczo widjeć. Woczi so džiwnje bėyšćeczestej. Krótki bė dyh a bu pschecy hišćeze spěšćnišći. W njewuprajitej wuzłosćzi głada na hólca, kiž pódla njoho twjerdze spi. Zoho wobliczo so wumėwawše. Mėjesče zawěcze rjany son.

Khoru chcysše ruku pozbėhnyć, zo by hólca zohnował, ale njemóžešče. Bolostnje zdychny, zwjeze so na stomu a styšćniwje zawoła:

„Knježe Wožo! njewopuszcz moje džeczi, kotrymž mřeju w samnym času, w kotrymž so w hródbzi, o Wožo, swětej narodzi twój syn!” —

Bė swjata nóc — hodowna nóc. —

Hólczec stłóćcy drėmasče. Zoho duscha bė na lohćich kšhidlesćlach wopuszczila njezbožownu hródbz a leczesče wysoko, daloko — pschěz puste wjeršćki Karpatow, leczesče spěšćnje a pozasta w kšudej, drjewjanej kšěžcy. Tam bė jasno, czopło. Za blidom, z bėtym rubom wodžetym, sedzesče nan, pschi nim młóććki bratšit, wón sam pał pschi maczeri, kotraž mėjesče na klinje najmłóććke džeczó. Na blidze lezesče bėty kšlėb, mėd, lėšne worjesćki a jabćka. Macz gładłowawše małomu džěscju włósti a powėdawše wo lubym Zėzusu, wo jandželach a swjatej Marcy, wo Zėzefu a pastyrjach, wo zymje a wo hródbzi, wo mulkej kšudobje a lubnych zwėrjatach, kotrez ze svojim dyhom wobrijewachu stworiczjerja swėta. Džeczi posłuchachu ledžblimje, we wóćzłomaj. bėyšćezachu so jim sylzy, we wutrobiczych pał bėchu zbožowne. Nan posmėwawše so a kurjesče. — Dołho powėdawše macz, dołho posłuchachu džeczi. Stłóććnje stany, položzi najmjėnišće do kolebki a potom modlesče so z druhimi wječorne paczerje. A tež tuczi so podachu ł mėrej.

„Spi, mój hołbiko, spi!” powėdawše hólczeczej joho wołoscho. „Hdyž so wuspimy, pónidžemy dele do wšy do cyrkwje.”

Hólczec wobja z radošcju maczeru šćiju. — Šćto to? — Zwony zwonja — mėrnje — stłóćcy — hordoznje. —

„Ruba maczerka — chcemy hić, hižo zwoni!”

Tu wocuzi hólczec a džiwwajo so gładawše po hródbzi.

„Ruba maczerka, zwoni, zwoni!” wospjetowawšćej hubje.

Bė rano zaše. Na bližkej cyrkwicicy zwonjachu zwony a pscheproschowachu na ranšče. Kłinczachu luboznje, kaž hišćeze ženje, kłinczachu kaž głoty jandželow.

„Zwoni, zwoni — hižo pónidžemy, złota maczerka!” šćeptawše hólczec hišćeze na poł spicy. Nićtó pał jom' njewotmołwi. Wołoko — cziško kaž w rowje. Tež krumje so njehibatej. Zenož zwony zwonja tak nėznje a stłóćcy.

Hólczec, njemėdžo hdze je, masawše z rukomaj wołoko so. Namasa stomu a potom — ach, šćto to? Twjerde kaž kamjeń, zymne kaž lód! Hólczec so strózi. Šćto to? Wojažnje masa dale a namasa nanowu zymnu głowu. Nětł wocuzi cyle, nětł so dopomni, hdze je.

„Mój nanko, luby nanko!” zawoła a padny na nanowe cžėło.

Zena kruma zrudnje zaru a wonka zwonjachu zwony wjesele.

O zwony, zwony, macze wutrobu a nječzujecze, bėyšćeze mėke płatać a wy justacze! W hródbzi zawoščesče wbohi Stował. —

Nana su posłowali, płataccho hólca pošćachu domoj. — — Po cžėšćim — —

Wjonjećesćzi njeđzėlu a bu kšostany.

Wóh, luby Knjež, bė bohate žně wobradził; pschėde wšćėm jedyn bur bė jara zbožowny. Možka bė hižo domoj zwožena. Pschidobnu njeđzėlu rjekny wón swojej žonje: „Marja, džens dyrbinym domoj wozycz; pschėńca je tał sucha, zo so nam cyle wuroni, woštajimy-li ju dlėje wonka!”

„Ale mužo, džens bžė je njeđzėla!” znapschecziwi žona.

Bur pał wotmołwi: „Ćj šćto; jónu nićzo nješčłobzi!” a wožesče pschėńcu domoj.

Pschidobnu njeđzėlu mėjesče wón hišćeze nėščto jeczmjėnja na polu, a na njebj u hrožesče njewjedro. A wón rjekny ł žonje: „Marja, džens dyrbinym domoj wozycz; hižo so hrima, a šćłoda by było našćoho jeczmjėnja, by-li zmoknyć dyrbjat.”

„Ale mužo, džens bžė je njeđzėla!” znapschecziwi žona.

Bur pał wotmołwi: „Ćj šćto; jónu nićzo nješčłobzi!” a wožesče jeczmjėń domoj.

Za tydžėń bė hišćeze nėščto mało wowsa na polu. A bur rjekny ł žonje: „Marja, wroble su mi we wowsu; ja po posłedni kuł hnydom džens dojėdu!”

„Ale, luby mužo, je tola pišane: dyrbišć swjaty džėń swjećicz!” znapschecziwi žona.

Bur pał wotmołwi: „Ej sčto; jónu njeje psčecy!“ a jěbžešče po wows.

Nazajtra žona straschnje sčhorje. W nuzy psčesče bur: „Ach, luby Božo, wustrów mi tola moju žonu!“

Bóh, luby Anjez, pał wotmołwi: „Sym tebi psčecy twoje próstwy dopjelnił; džens pał to nje-sčzinju! Jónu nicžo njesčłobži!“

A burowła wumre.

Bórzy psčhínđe wolacy do jstwy a rjekny: „Woby leža w hródbi a nochcedža žracž.“

W swojej nuzy psčesče bur: „Luby Božo! zachowaj mi tola mój rjany skót!“

Bóh pał wotmołwi: „Sym tebi psčecy twoje próstwy dopjelnił, džens pał to njesčzinju! Jónu njeje psčecy!“

A hbyž bur do hródbje psčhínđe, běchu jomu sčtyri woby padle.

W nočy psčhiblži so surowe njewjedro; blyskasče a hrimasče so žalostnje. A bur so w strasče moblesče: „Luby Božo, zakitaj mi tola dwór psčed wobnjom!“

Bóh pał wotmołwi: „Sym tebi psčecy twoje próstwy dopjelnił; džens pał to njesčzinju! Jónu njeje psčecy!“

A blysk zapalł a płomjenja požrjedu cych dwór.

Nětk skónčnje wocuczi burej swědomjo, a wón žaloscješče: „Boža sprawnosč je mje khostala, dolełž sym trócy za sobu njeđzelu wonjecješčž. Nětk pał čcu sebi spomjatkowacž: jónu je a woštanje jónu.“

A bě njeđzelu rano a zwohy zazwonichu k rańšom. Bur wopuščezł swój wupaleny dwór, a khwatasče do cyrkwe, zo tola njeby skombžł.

Syrotka.

Krasny naletny džen khyła so k wječoru. Skónco hiščeje někotre złote pruhi psčez horow wjerški do kraja sčzele a bórzy zda so stwórba kaž zemrěta. Słěbro-jasne hłoby sčłowronczkow, sčezikot wroblow — wsčho je wotmjelkło. Swjaty měr knježi nad Božej stwórby. Wity cęstł hiba fróny topołow, kaž čcyl tutych hobo-rjow do měra kolebacž. W čžičej wjescy njejsu hiščeje wsčitcy woczłi zandželili. Tu hiščeje něčtó po wny horje khwata.

Sčtó to je? Ze snadž stražnik, kotryž na swoje zastojnstwo kroczi? Ně — holicžo to je, kiž hiščeje jamo tak wozdže k malej cyrkwiczy bęzi. Ženož hwěz-dow pasnyr ze zrudnym woblicžom je psčewodža, kaž by horjo wutrobny tuteje wobohuški znał. Čžohodla tak khwata? Zrudoba wjedze ju na kęrchow. Wojaznje so wobhladujo zastawa psči rowczku. Znamjo wu-moženja, wjerba a trawa su jenicžka pycha tutoho zemskoho podkrywa. Tu polaknje so syrotka. Wěsacž žbladuje mile jej do woczow. Woblicžo je jej žbled-

njene, kaž sčtomow liščo w nazymje. Z boloscju pada, a horce slyžy ronja so na swjatu zemju. Čžohodla je tak hač do smjercze zrudžena? Tutón maty blecžł wobydli jeje macž, kotraž runje psčed lětom nankej do tamnoho swěta sčžehowasče. Tak dołho hžjo cęstpi syrotka w ručach cuzych, surowych ludži. Z tyščnosčju wsča khora čce tu sebi položicž dušče rany. Ani skowczko psčez wusta njedónđe. Nje-licžomne slyžy zelenu trawicžku kšča. Čžuje so cyla wopuščžena na tutym swěče. Tola zasy so wozbėhnje a zdyhuje: „Ach, luba maczi, čžohodla sy mje wopuščžita? O Božo, wzmi mje z tutoho swěta, kotryž je za mnje jenož zrudoba a horjo. Polož tyščnosč twojoho džěsčja a zjednocz mje bórzy we twojim . . .“ Psči tutych skowach njezamóje wjacy rycčez. Wjerba čžuje syrotki psčewulku wopuščženosč. Wot tutych skowow hnta wupščeštrjewa swoje hałozy nad njei, kaž by ju psčed nócny m wětrom sčhitacž čcyła. Tu wusnje syrotka pod jeje sčhitom, zandželi swěta mucžnej woczcy na wěčne.

Nazajtra holicžo zemrěte namakachu a potom psči maczeri pokhowachu, sčtůž bě jeje žadošč byla. Wjerba pał wot tutoho čžasa sčhilena žaruje njewinowatu syrotku.

Jurij S—k.

Čak sebi čžert skórcžicžku wukupi.

Sunu wujědže kħudy burik bjez snědanja na polo won woracž a wza sebi wot domu skórcžicžku kħleba sobu. Burik wobroczi wonka radlicu, wotwojaza sebi salu, položł ju pod kęł a na salu položł skórcžicžku kħleba a zawodže ju z kastanom. Wo kħwili bu kón spórcny a bur kħodny. Tuž zabróžđi bur pħah, wu-psčezje konja, puščezł joho na mjezu, zo by so napa-sował, a sam dónđe ke kastanej, zo by poswacžł. Bur pozbėze kastan — a hlej, skórcžicžki tu njebė. Tuž pytasče a pytasče burik, wobrocžesče kastan na prawo a na rubo, wuščasowasče jón, ale podarmo — skórcžicžki tu njebė. To jezda so burikej džiwno. Spodžiwna bė to wěcka. Nikoho njebė widžal a tola bė něčtó ze skórcžicžku wujel.

A hlej, čžert bė, doniž burik worasče, skórcžicžku sčhował a so za kętkom čžapnył, zo by posłuchał, kak budže burik zelicz a kak změje čžerta na jazyku. — Kħwilku so burik mjerzasče. — „S nó“, džesče skónčnje sam psči sebi, „njemumru z kħodom; wězo je tomu nuza byla, sčtůž je ju wotnjeł. Wóh dał, zo by joho strowosčzi tyto!“

A burik dónđe k studni, napi so wody, wodyčny, wza konja za wotěžku, zapisčeje joho a wu-rasče zasy swoju sčkórnyju dale.

Čžert so rudžesče, zo njeje bura k hrěčej zawjedł a wotėndže do hele k najwysčšchomu čžertej a wupowěda wsčho, kak bė burikej skórcžicžku kħleba po-

kradnył, a kał bę burik ani njezazeliwšhi jenož rjekt: „Na strowošcz!“

Najwyšhišhi djaboł so rozžłobi. — „Hdyž bur pšhi tajfej wěcy tebe do męcha sypka“, džešhe czert, „ly to sam zawinował. Njejšy sebi zawješč z rady wędžał pšhi tutej składnoščzi. To budže ščpatny „gščäft“, jeli so burja a po nimi burške žony na tajfe waščnje zwuczja. Tał njezmějemy bórzy, z cžohož so zežiwicz. Tuta węc njemóže tał wostacz. Dži, zaščuz sebi tu burowu stórcziczku. Zeli ty za tji lęta bura nješčemóžešha, wukupam cže we swjeczenej wodže.“

Czert nasplóšha so swjeczenej wody, dobeža na zemju a pšchemyšlešhe sam pšhi sebi, kał by swoju winu zarunał. Dohho myšlešhe a myšlešhe. Stóncznje wulašny zbožownu myšliczku. Czert pšchemobroczi so do dobroho cžłowjeła a kłodžešhe kłodomu burifej na džeło. A wón wuczješhe bura w suchim lęcze žito do žumpadłow sycz. Druhim buram stónczko wšhitko spali a kłodomu burej narošče rjane hušte žito, wysoke, kłosate a tuczne. —

Pšhez cyłe lęto so bur z nim žiwješhe a pšheczy zby jomu hiščcže wjele žita. Na nowe lęto wuczješhe dželaczet burika žito na horach sycz. A hlej: lęto bę motre. Pola wšchęd ludzi ležešhe žito preki a po dołhosečzi a zorno njebozrawi. Jenož burifej radži so na horach spory a radny Boži dar. Tuž zby jomu lęta hiščcže wjaczy rjanoho žita. A burik njemędžešhe, hdyže z nim.

A dželaczet nawuczi burika žito suszczic z a z njošo palenc palicz. Burik napali sebi palenca; pocza sam picz a druhich wopojecz. Czert pšhińdže k najwyšhišhomu djabołej a kwałešhe so, zo je sebi stórcziczku zaščuził. Djaboł džešhe pohladacz.

Pšhiščedšhi k burifej widzi, — burik je bohaczkow k sebi pšcheprošyt na palenc. Hošpoha nješe runje palenc hoščjom. Duchy po puczju wostanje ze suknu za blido wišajo a rozlije ščleńcu. Bur so rozhnęwa a wuštari žonu: „Dži k cžertej“, zaščiwawešhe, „wrótna žona, hlej jeno tute kacžidko? Ščto ty, kšhiwonohate drječmo, tajki Boži dar na zemju kidašh!“

Czert storczji najwyšhišhoho djaboła z koščjom. „Hlej jeno“, rjektny, „kał je jomu nětko ščłoda stórcziczki!“

Rašwariwšhi žonu, pšchinowšhomasche hošpodał sam. Runje pšhińdže z džeła będny burik. Postrowiwšhi jih, pšhińdže so njeprosčeny a widžo, zo ludžo palenc pija — zachcy so tež jomu. Sedžešhe a sedžešhe, póžerašhe a póžerašhe slęny — ale hošpodał njepada jomu ščleńczki. Sam pšhi sebi jenož mórcješhe: „Enadž mam was wšhitlich z palencom zastaracz? Tež to so najwyšhišhomu cžertej lubješhe. Czerczjt pał so kwałešhe: „Woczajt jenož kwałilku, ščto hiščcže wšhitko z toho budže!“

Bohaczji burja wupichu swoju ščleńczku a tež hošpodał ju wupi. A hlej, poczašhu so towaršhi

towaršhej liščczicz a so kwałicz a mjedowe, zelharne rycze ryczcz. Najwyšhišhi czert nastaješhe wušhi a posłuchawešhe a pochwali tež to.

Hdyž budža so wot tajkoho picza tał liščczicz a towaršhi towaršhej kzcz, — potom su wšhitcy w našchich pazorach.

„Woczajt jeno“, rjektny cžerczjt, „ščto so dale stanje. Njech jenož po drugej ščleńczcy wupija. Nětkle so kał liščki wzajemnje jedaja, potom pał budža kał zle wjelki.“

Burja wupichu druhu ščleńczku a jih rycz bu wóšřišha a hrubšha. Něšto mjedowych słowom dawachu sebi wudma, zlobjachu so a njemdrjachu. Stóncznje dōńdže k pukam a pšhi tom rozbiču sebi nošy. Tež hošpodał męšhešhe so do pukow a tež joho pšchebichu. Najwyšhišhi djaboł pšchiladowawešhe a tež to so jomu spodobawešhe. „To je cži“, džešhe „hiščcže rjeišho!“

A cžerczjt rjektny: „— Woczajt jenož — ščto halle budže, hdyž kczju wupija. Wórbotašhu, kšhiczjachu, sami njewjedzachu ščto čpedza. Ničto na druhoho njepostuchawešhe, ale wjazorješhe swoju ščłornju dale. Stóncznje so roženđešhu pał po jennym, pał po dwęmaj, pał po tšoh. A wšhitcy motykowachu a kulachu so po puczju. Tež hošpodał wuńdže, zo by hoščzi pšchewodžal. Ale na nježbožo padže runje z nosom do luže na puczju, womaza so cyle, a kał kundroš ležo kórcješhe.

To so najwyšhišhomu djabołej hiščcže lępje lubješhe.

„Ně, rjane žłokařstwo sy sebi wumyšlit“, džešhe, „zaščuziřh lej stórcziczki. Powęž mi, kał sy sebi to zawjedł. Niřdy njejšy to hinał scžinił, hacž zo sy tu najprijedny napuščczal liščcžeje krewje. Wot njeje bu burik mudry kał liščka. — A potym sy tu napuščczal wjelcžeje krewje. Wot njeje roznjembri so wón kał wjelk. — A stóncznje popuščczji ty węzo šwinjacu krej a tał bu wón kał šwinjo. —

„Ně, tał to njejšym cžinił“, džešhe cžerczjt. „Ja šym jenož telko jomu k woli scžinił, zo so jomu žito lępje radži. Tuta zwęřjaca krej je wšhudže we nim žiwa, ale nježórlki so w žitach, hdyž so žito nje-radži. Tęhdy njebē jomu tež poslednjeje stórcziczki ščłoda; a hdyž zbywachu zbytki žita, pocza sebi na to myšlicz, kał by so zawješelil. A nawuczijh joho k wjelju — palenc picz. A hdyž wón swojeje radoščje dla pocza palenc z Božoho dara palicz, pocza so tež liščcža krej w nim žórlicz a wjelcža a šwinjaca. Zeli zo nětko jeno palenc pije, wostanje węcznje stocz.“ Najwyšhišhi djaboł pochwali joho a pšhija joho k sebi do staršich.

Kraje a jich wjeřehojo.

Němske kraje.

Sakška: 271,83 □ mil abo 14,992,9 qkm.; 3,500,000 wobydlerjow; (86,952 katolikow, 59,756 Serbow). Kral Albert I., rodź. 23. hapr. 1828, na trón pschischof 29. okt. 1873, zwěr. 18. jun. 1853 z Karolu z Waja, rodź. 5. aug. 1833. — Princesa Hilžbjeta, rodź. 4. febr. 1830, wudowa wójwody Ferdinanda z Genuy. — Princ Jurij, rodź. 8. aug. 1832, wožen. 11. meje 1859 z Mariju Hanu, sotru portug. krala, rodź. 21. jul. 1843, zwudomjeny 6. febr. 1884; jeju dźěći su: Mathilda, rodź. 19. měrca 1863; Bjedrič August, rodź. 25. meje 1865, zwěr. 21. nov. 1891 z Luisu, rafuskej arcywójwodku; Marija Šózefa, rodź. 31. meje 1867, wudata 2. oktobra 1886 na Rafuschoho wulfowójvodu Otta Franca Šózefa, rodź. 12. hapr. 1865; Jan Jurij, rodź. 10. julija 1869; Mag, rodź. 17. nov. 1870; Albert, rodź. 25. febr. 1875.

Anhaltška. Wójwoda: Leopold Bjedrič, rodź. 29. hapr. 1831.

Badenška. Wulfowójwoda: Bjedrič Wilhelm Endwik, rodź. 9. septembra 1826.

Bajerska. Za khoroho krala Otta I., rodź. 27. hapr. 1848, knježi pryncregent Luitpold, rodź. 12. měrca 1821.

Braunschweigška. Wójwodstwo. Princ-regent: Albrecht, pruski princ, rodź. 8. meje 1837.

Hessenska. Wulfowójwoda: Ludwik IV., rodź. 12. septembra 1837.

Lippe=Detmold. Wječh: Bjedrič Wolde-mar, rodź. 18. hapr. 1824.

Lippe=Schaumburg. Wječh: Adolf, rodź. 1. augusta 1817.

Mecklenburg=Schwerin. Wulfowójwoda: Bjedrič Franc III., rodź. 19. měrca 1851.

Mecklenburg=Strelitz. Wulfowójwoda: Bjedrič Wilhelm, rodź. 17. oktobra 1819.

Odenburgška. Wulfowójwoda: Bjedrič Pětr, rodź. 8. julija 1827.

Pruska. Kral: Wilhelm II. němski kejšor, rodź. 27. januara 1859. Krónprync: Bjedrič Wilhelm, rodź. 6. meje 1882.

Reuß=Greiz. Wječh: Hendrič XXII., rodź. 28. měrca 1846.

Reuß=Schleiz. Wječh: Hendrič XIV., rodź. 28. meje 1832.

Sakška=Weimar=Eisenach. Wulfowójwoda: Karl Alexander, rodź. 24. junija 1818.

Sakška=Meiningen. Wójwoda: Jurij II., rodź. 2. hapr. 1826.

Sakška=Altenburg. Wójwoda: Ernst, rodź. 16. septembra 1826.

Sakška=Koburg=Gotha. Wójwoda: Ernst II., rodź. 21. junija 1818.

Schwarzburg=Sondershausen. Wječh: Karl Günther, rodź. 7. augusta 1830.

Schwarzburg=Rudolstadt. Wječh: Viktor Günther, rodź. 21. augusta 1838.

Waldeck. Wječh: Jurij Viktor, rodź. 14. jan. 1831.

Württembergška. Kral: Wilhelm II., rodź. 25. febr. 1848.

Druhe europiske kraje.

Belgiska. Kral: Leopold II., rodź. 9. hapr. 1835.

Boscharska. Wječh: princ Ferdinand Koburgski, rodź. 26. febr. 1861.

Čornohórška. Wječh: Nikola I., rodź. 25. septembra 1841.

Danska. Kral: Khrystian IX., rodź. 8. hapr. 1818.

Francóžška. Pšchednja republiki: Sadi Carnot, rodź. 11. augusta 1837.

Gričiska. Kral: Jurij I., rodź. 24. dec. 1845.

Italška. Kral: Humbert I., rodź. 14. měrca 1844.

Jendželška. Kralowna: Alexandrina Viktorija I., rodź. 24. meje 1819.

Liechtenstein. Wječh: Jan II., rodź. 5. okt. 1840.

Monako. Wječh: Albert, rodź. 13. nov. 1848.

Nižozemška (Holland). Kralowna: Wilhelmina, rodź. 31. augusta 1880.

Portugal. Kral: Karl I., rodź. 28. sept. 1863.

Rakuska (Awstrija). Kejšor: Franc Šózef I., rodź. 18. augusta 1830.

Rom (cyrkwinski stat). Banž: Leo XIII., rodź. Joachim Pecci w Karpinetu 2. měrca 1810, wuzwoleny 20. febr. a krónowany 3. měrca 1878.

Rumunška. Kral: Karl I., rodź. 20. hapr. 1839.

Ruska. Kejšor: Alexander III., rodź. 10. měrca 1845. Krónprync: Mikławš.

Serbiska. Kral: Alexander I., rodź. 14. aug. 1876.

Španiška. Kral: Alfons XIII., rodź. 17. meje 1886. Kralowna-regenczina Marija Khrystina.

Šwajcarska. Republika.

Šwejdška. Kral: Oskar II., rodź. 21. jan. 1829.

Turkowška. Sultan: Abdul-Hamid-Khan II., rodź. 22. sept. 1842.

